

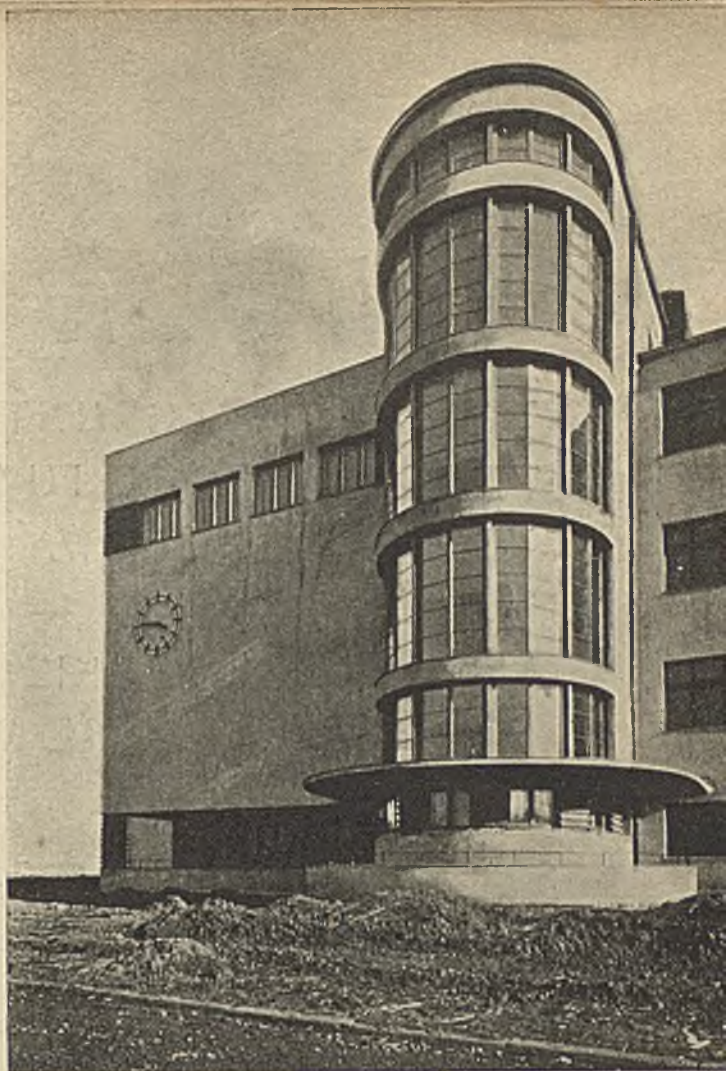
ARCHITECTURA I BUDOWNICTWO

ROK VIII

1 9 3 2

P.1088/32

6

W a r s z a w a

DLA BUDOWLI!

BADANIA GRUNTÓW. **PALE** FUNDAMENTOWE.
WZMACNIANIA FUNDAMENTÓW. **USZCZELNIANIA**
MURÓW I BETONÓW. **OBNIŻANIA** WÓD TERENOWYCH
NA CZAS BUDOWY — SPECJALNE INSTALACJE POMPOWE,
WSZELKIE ROBOTY PODZIEMNE.
STUDNIE WIERCONE I OPUSZCZANE.

M. ŁEMPICKI SP. AKC.
SP. Z O. O.

Warszawa Al. Jerozolimskie Nr. 18 Tel. 298-11
Sosnowiec ul. Małachowskiego Nr. 26 Tel. 1.09
Katowice ul. Gliwicka Nr. 6 Tel. 31-42

WODOCIĄGI — KANALIZACJA — CENTRALNE OGRZEWANIE.

**Centralne
ogrzewania
kanalizacje wodociągi**

INŻ. WITOLD MALINOWSKI

SOSNOWIEC

KATOWICE

OD 30 LAT
WYKONUJE

WITRAŻE

OSZKLENIA

MOZAJKI

ODZNACZONY
14 ZŁOTEMI
MEDALAMI
12 DYPLOMAMI
HONOROWEMI

KRAKOWSKI ZAKŁAD
WITRAŻÓW I MOZAJKI

S. G. ŻELEŃSKI

KRAKÓW

AL. KRASIŃSKIEGO 23
TEL. 106-16 P. K. O. 405-506

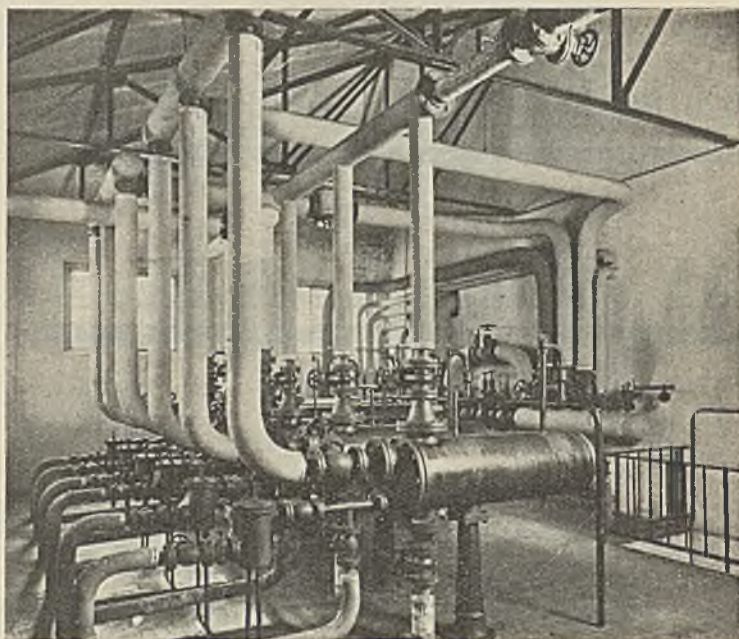
Witraż w gmachu Syndykatu Polskich Hut żelaznych w Katowicach wyk.
Krakowski Zakład Witrażów, oszkleń artystycznych i fabryka mozaiki
szklanej S. G. Żeleński.

„TERMO“ SP. Z O. O. KATOWICE

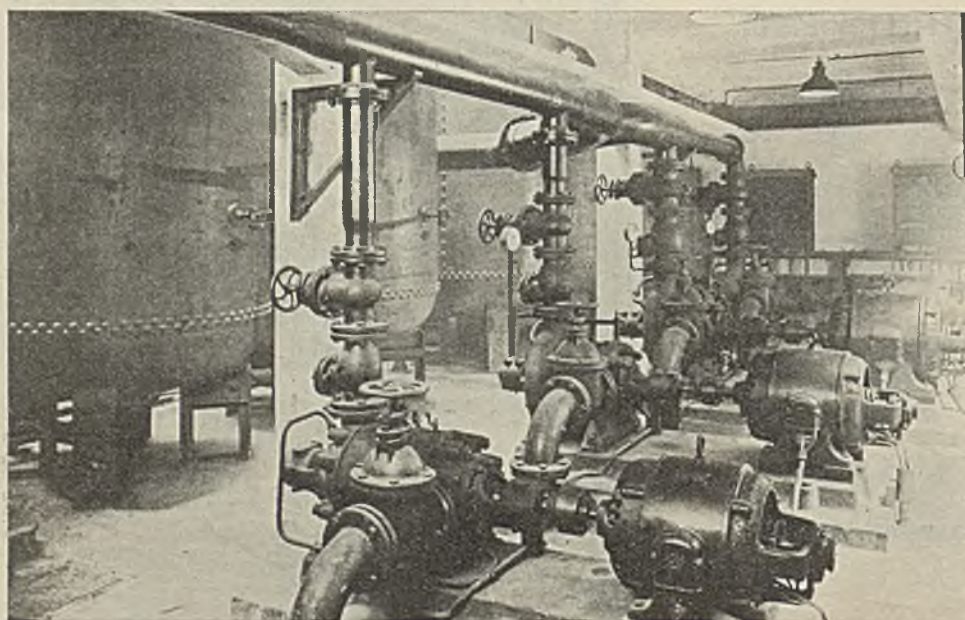
UL. KRAKOWSKA 2. — — TELEFONY: BIURA 2560, — — WARSZTATY I MAGAZYN 2804,
ADRES TELEGR. „TERMO“.

URZĄDZENIA OGRZEWALNE
NA-1 ODWIETRZAJĄCE
KĄPIELOWE
SANITARNE
SUSZARNIE
OGRZEWANIA DALEKONOŚNE
OGRZEWANIA MIAST
ZUŻYCIE CIEPŁA ODLOTOWEGO
SPAWANIA AUTOGENICZNE
RUROCIĄGI WYSOKIEGO CIŚNIENIA
SPECJALNOŚĆ:

WYKONANIE STACJI
POMP I WODOCIĄGI.

Centrala ogrzewania dalekonośnego na kopalni „Bytom“.

Fragment ze stacji pomp do podnoszenia
ciśnienia wody w Katowicach.

PORA'DY W KWESTJACH OGRZEWALNO - TECHNICZNYCH

P.256/62

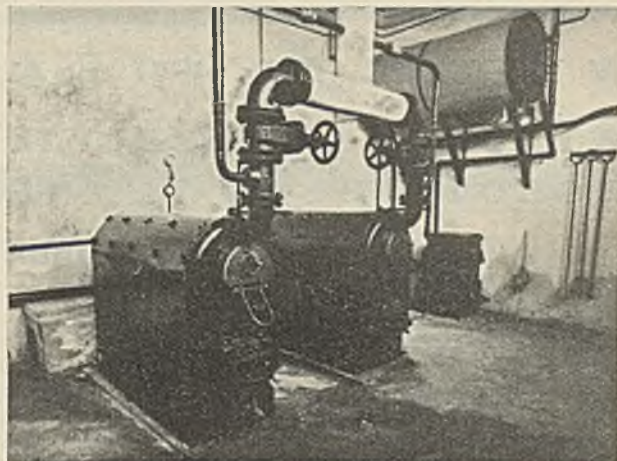
J. KRUSZYŃSKI

ZAKŁADY URZĄDZEŃ
ZDROWOTNYCH — CENTRALNE OGRZEWANIA —
KANALIZACJE — WODOCIĄGI — PRALNIE MECHANICZNE — KUCHNIE

SOSNOWIEC

Ulica SWOBODNA 12

TELEFONY: 2-57 i 11-84

Urządzenie centralnego ogrzewania wodnego i ciepłej wody — kotłownia. Gmach Szkoły Powszechnej M. Konopnickiej w Dąbrowie Górniczej. Wyk. firma „J. Kruszyński” w Sosnowcu

PIECE
I KUCHNIE
Z KAFLI
STALOWYCH
SZRAIBERA

POŁĄCZENIE KONSTRUKCYJNE GRUBYCH ŚCIAN CERAMICZNYCH Z POWIERZCHNIĄ STALOWĄ POWIĘKSZA POJEMNOŚĆ I ZDOLNOŚĆ PROMIENIOWANIA CIEPŁA ORAZ ZAPEWNIĄ TRWAŁĄ HERMETYCZNOŚĆ PIECA.

WARSZAWA, GROJECKA. 33.
TEL. 9-20-33

„JEGA”

GÓRNOŚLĄSKA FABRYKA
LAKIERÓW I FARB

Sp. z ogr. odp.

KRÓLEWSKA HUTA
UL. HAJDUCKA Nr. 55/57

Adres telegr.: JEGA-KRÓL. HUTA Telefon: Król. Huta Nr. 18 i 2-02
P. K. O. Katowice Nr. 304.682 Stacja kolejowa: Hajduki Śląsk

NAJNOWOCZEŚNIEJ URZĄDZONA, W WYTWÓRCZOŚCI NAJZDOLNIEJSZA FABRYKA LAKIERÓW W POLSCE

WYTWARZA MIĘDZY INNYMI NIŻEJ PODANE, OGÓLNIE ZNANE, JAKOŚCIOWE WYROBY:

„JEGALIN”

Emalja na zewnątrz, biała

„GLASURIN”

Emalja na wewnątrz, biała i kolorowa

„JEGURIT”

Środek uniwersalny do gruntowania podłóg i t. d.

„FERROLIT”

Emalja bursztynowa do podłóg

„SUCCINOR”

„JEGALIT”

„17 C”

Lakiery bursztynowe

„BITUMIT”

Czarny środek, izolujący przeciw wilgoci, wytwarzaniu się grzybów domow. itd.

LAKIERY na grzejniki, wytrzymałe wysokie temperatury

FARBY chroniące przeciw rdzy dla konstrukcji żelaznych

PRZEDSIĘBIORSTWO
BUDOWLANE
GUSTAW
WEINZIEHER

W BĘDZINIE TEL. 4-41 m. 41
WYKONYWA WSZELKIE
ROBOTY BUDOWLANE
ROK ZAŁOŻENIA 1908

WYKONAŁO MIĘDZY INNEMI
NASTĘPUJĄCE ROBOTY:

- Rzeźnia miejska w Będzinie
- „ „ „ Dąbrowie Górniczej
- „ „ „ Kowłu
- Bloki mieszkalne dla Lwowskiego Zakładu Ubezpiecz. od wypadków w Będzinie.
- Dom mieszkalny w Będzinie przy ul. Małachowskiego Nr. 58.
- „ „ „ „ „ przy ul. Małachowskiego Nr. 25.
- „ „ „ „ „ przy ul. Kollątaja Nr. 9.
- „ „ „ „ „ Katowicach przy ul. Krakowskiej Nr. 141.
- Willa w Będzinie przy ul. Zagórskiej.
- Budynek szkoły powszechnej dla Magistratu m. Będzina.
- „ dla kierowników szkół pow. dla Magistratu m. Będzina.
- „ Ośrodka Zdrowia dla Magistratu m. Będzina.
- „ Sierocinca dla Żydowskiego Towarzystwa Dobroczynności w Będzinie.
- „ fabryczny dla fabryki wyrobów ceramicznych „Józefów“ w Sosnowcu.
- „ Ambulatorjum w Szpitalu Miejskim w Będzinie.
- Wodociąg miasta Będzina.
- Władukt żelbetowy w Będzinie na ul. Kollątaja.
- Most żelbetowy w Częstochowie.
- Okolo 50 km. szosy w pow. będzińskim.
- „ 7 „ dróg ulepszonych z kostki granitowej w miastach Zagłębia Dąbrowskiego.

Bloki mieszkaniowe Z. U. S., wybudowane w 1931 r. przez f-mę Przedsiębiorstwo Budowlane „Gustaw Weinzieher“ w Będzinie. !

NOWY
ASORTYMENT
lamp
DO OŚWIETLENIA
wnętrz
poleca:
FABRYKA
ZYRANDOLI
ELEKTRYCZNYCH

A. MARCINIAK S.A.
WARSZAWA
ul. Włostkowska 23
ul. Dłota 49

CZASOPISMO

„CEMENT“

bogato ilustrowane, wychodzi co miesiąc, poświęcone budownictwu betonowemu i żelbetowemu.

Prenumerata roczna zł. 12.

CZASOPISMO

„BETON“

ilustrowane, wychodzi co 2 miesiące, poświęcone popularnym zagadnieniom, związanym z betoniarstwem — nieodzowne pismo dla betoniarzy i budowniczych.

Prenumerata roczna zł. 5.

Adres Red. i Adm.:

Warszawa, ul. Czackiego 1, m. 1.

Lubinus, Stein i Ska

WŁAŚC. MIKOŁAJ DZIUK

KATOWICE

ul. Zabrska 7 i 9.

Rok założenia 1903.

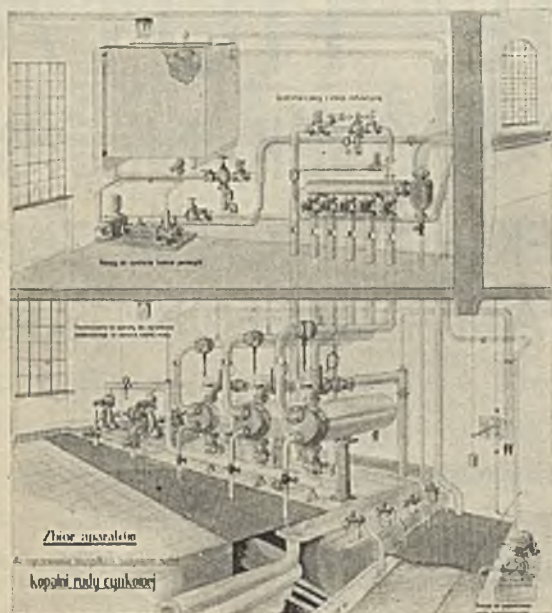
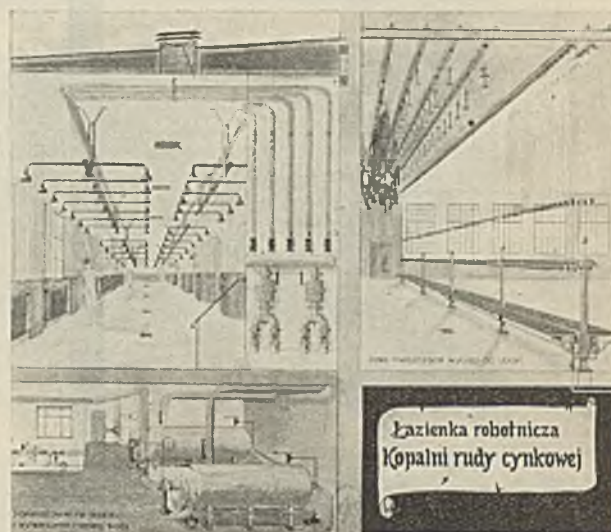
Telefon 2445.

Wykonuje:

Urządzenia ogrzewań centralnych
wszelkich systemów

Instalacje wodociągowe

Zakłady kąpielowe dla kopalń i hut

Suszarnie dla cegieł

Urządzenia dezynfekcyjne pralni i kuchen
parowych

Kuto-żelazne szafy dla ubrań robotniczych

ELEKTRO- INDUSTRJA

wł. ALFONS SPIKA

KRÓL. HUTA

RYNEK Nr. 18.

BIURO ELEKTRO - TECHNICZNE
I WARSZTATY - TELEFON 1334.

KONTA BANKOWE:
ŚLĄSKI BANK LUDOWY,
P. K. O. KATOWICE 306154.

Kosztorysy i Prospekty.

H I G J E N A

SP. Z OGR. ODP.

ZAŁOŻONO 1889 r.

SPECJALNA FABRYKA DLA TECHNICZNYCH
URZĄDZEŃ
HIGJENICZNYCH

KATOWICE II

UL. KRAKOWSKA 9.

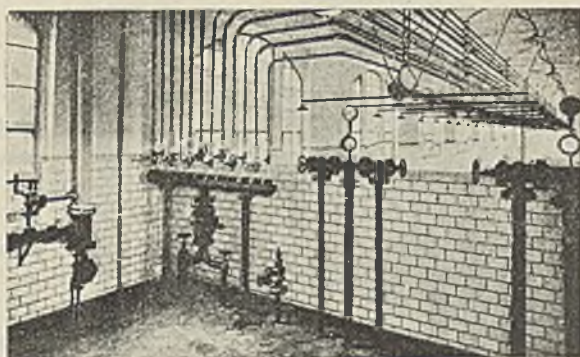
TELEFON Nr. 213.

CENTRALNE OGRZEWANIE

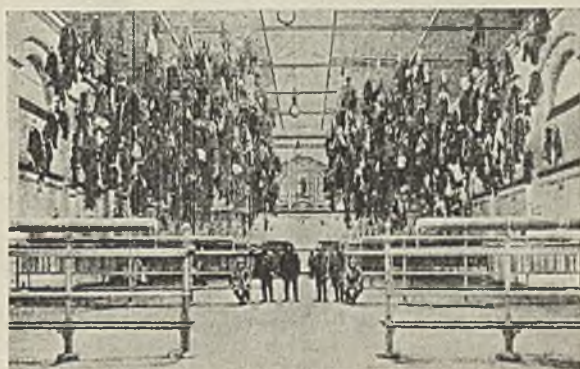
URZĄDZENIA WENTYLACJI

ZUŻYCIE CIEPŁOTY

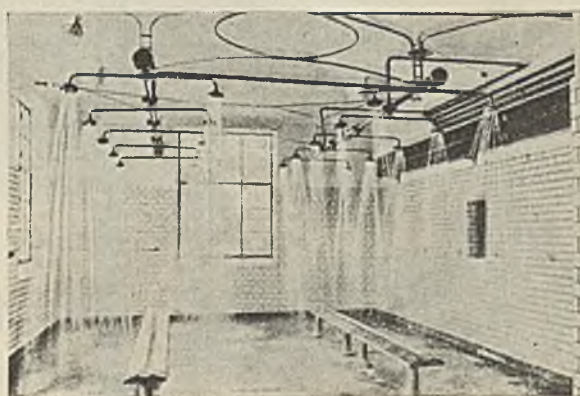
Ogrzewanie na odległe przestrzenie. Ogrzewanie większych pomieszczeń. Urządzenia pralni i kuchen parowych. Urządzenia suszarni. Urządzenia kąpielowe. Urządzenia ustępów pojedynczych i zbiorowych. Instalacje na- i odwadniające. Przewody rurowe. Wciągalnie ubrań robotniczych.

Aparaty dla przygotowania ciepłej wody i ogrzewania w jednej z kopalń na G. Śl.

Szafnia dla górników w jednej z kopalń na Górnym Śląsku.

Natryski serjowe w łazienkach robotniczych w jednej z kopalń na Górnym Śląsku.

Sanitarne urządzenie w przychodni leczniczej w jednej z kopalń na G. Śląsku.

GÓRNOŚLĄSKIE TOW. TELEFONÓW

SP. Z OGR. ODP.

KATOWICE

SKRZ. POCZT. 16

TELEFON 763

KONCERN H. FULD

W BAZYLEI

Arch. K. Schayer. Gimnazjum państwowe
w Szarleju-Piekarach.

Instalacje zegarów elektr., urządzeń sygnali-
zacyjnych oraz telefonów wyk. f-ma „Górno-
śląskie Towarzystwo Telefonów“ Sp. z o. o.
(Katowice).

Gmach magistratu w Katowicach.

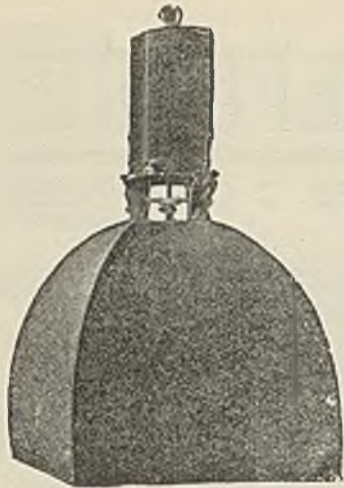
Projekt i instalacje zegarów elektr. wyk.
f-ma „Górnośląskie Towarzystwo Telefonów“
Sp. z o. o. w Katowicach.

**instaluje
wynajmuje
sprzedaje
Konserwuje
zabezpiecza**

urządzenia telefoniczne, świetlno-
sygnałowe, elektryczne zegary, alar-
mowe aparaty kontrolne i t. d. jak
również

opracowuje odpowiednie Kosztorysy.

Artykuły Rysunkowe Zakład Kopjowy Lampy Kopjowe

do przyłączenia do sieci mieszkaniowej
zamówienia z prowincji wykonujemy
odwrotną pocztą

ST. SZYMAŃSKI i K. CYGAŃSKI
WARSZAWA, WILCZA 32, TEL. 8-14-78

ZNACZNE OBNIŻENIE KOSZTÓW BUDOWY

Od 1930 r. wykonano stropów ISTEK w Polsce 48500 m².
W 1931/32:

1)	Dom oficerski, Koszykowa 79, zlec. Fund. Kwater. Wojsk.	m ² 12000
2)	„ mieszk., Rakowiecka 9 „ Bobrowski i Słubicki	„ 2500
3)	„ „ Targowa 15 „ „	„ 2700
4)	„mach P. K. O., Jasna 9 „ P. K. O.	„ 2300
5)	Spółdz, Urzęd. Monopolu Spirytus., Sękocińska 4	„ 6000

WŁAŚCIWOŚCI: OGNIOTRWAŁY, MAŁA WYSOKOŚĆ KONSTRUKCYJNA, LEKKI (180 kg/m²), SZYBKI W WYKONANIU. NIE WSTRZYMUJE BIEGU ROBÓT MURARSKICH, NIE WYMAGA DESKOWANIA, ANI STEMPLOWANIA

Na żądanie kosztorysy i porady bezpłatnie.

STROP ŻELBETOWY

„I S T E G“

CHRONIONY PATENTEM

Tańszy od stropów Kleina o 25%. Tańszy od stropów żelbetowych żebrowych o 15%

„POLSTROP“

SPÓLKA DLA BUDOWY STROPÓW ŻEL.-BET.
LWÓW, UL. STASZICA 8. TEL. 82-33

EKSPOZYTURA

NA WARSZAWIE I WOJEWÓDZTWO WARSZAWSKIE — PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT INŻYNIERYJNO-BUDOWLANYCH

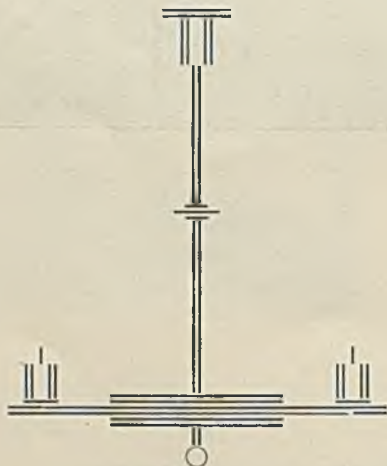
A. REINBERG i J. SPIEGEL

INŻYNIEROWIE

Warszawa, ul. Wspólna 54.

Tel. 9-09-99.

Nowoczesne Armatury i Żyrandole

Centrala Światła

i Śląska Fabryka Wyrobów Metalowych

Sp. z ogr. odp.

KATOWICE, ulica GLIWICKA 21/23

ELEKTRYCZNA KOPJARNIA

rysunków na wszelkich
papierach światłoczułych

POWIELARNIA

SKRYPTÓW
WYKŁADÓW
DJAGRAM, NUT I T. P.
(bez żadnych klisz drukarskich)

FOTOLITOGRAFIA

PLANÓW I MAP
na dowolnych papierach, kartonach
i bristolach

WIELOBARWNIE

C. PRZYTUŁSKI

SOSNOWIEC, UL. 3-GO MAJA 15, TEL. 6-22.

POLSKI ZAKŁAD

OBRABIANIA MARMURU I SZKŁA

KATOWICE

UL. MARJACKA 35

TEL. 1658 i 610

Własne kamieniołomy w woj. Kieleckiem.

Tartaki marmuru i granitu. Wyłączna

sprzedaż labradoru i granitów rosyjskich.

Dotychczas dostarczyliśmy i wykonaliśmy roboty marmurowe:

Bank Roiny, Warszawa. Zamek Królewski, Warszawa. Zamek Prezydenta Rzp. Polskiej, Wisła. Uniwersytet, Warszawa. Sejm, Warszawa. Casyno Marynarki Wo-

jennej, Gdynia. Bank Rolny, Gdynia. Izba Przemysłowo-Handlowa, Łódź. Zamek Królewski na Wawelu, Kraków. Magistrat Gminy, Janów. Kawiarnia „Adria”, Warszawa. Komunalna Kasa Oszczędności,

Kraków. Szkoła Techniczno-Zawodowa, Katowice. Bank Franco-Polonaise, Katowice. Bank Gospodarstwa Krajowego, Katowice. Magistrat Miasta Nowy-Bytom i t. d.

Biuro Reprezentacyjne W A R S Z A W A Chmielna 38. Tel. 50704.

N O W O Ś Ć

W handlu księgarskim ukaże się książka pod tytułem

„SZTUCZNY KAMIEŃ”

w opracowaniu inż. MIKOŁAJA MASŁOWSKIEGO

W ten sposób został zaspokojony oddawna odczuwany brak fachowych wskazówek z dziedziny sztucznego kamienia, teraz, z lastrico i t. p. materiałów, z tak wielkim powodzeniem zastępujących naturalne kamienie w budownictwie.

Wszyscy zatem fachowcy mogą nareszcie nabyć tak cenne dla nich wskazówki w języku polskim bez potrzeby posługiwania się książkami w jęz. obcych, często niedostępnych dla czyteln.

Książkę tę wydał Związek Fabryk Cementu, Warszawa, ul. Czackiego Nr. 1.

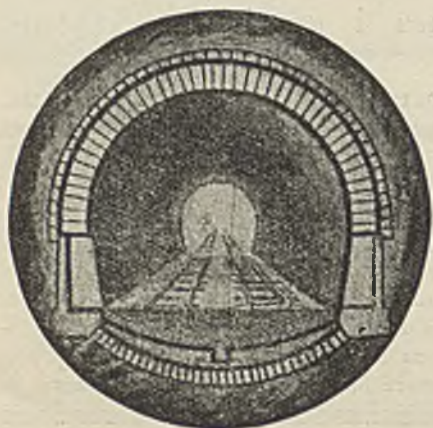
CENA ZŁOTYCH 2.— ZA EGZEMPLARZ

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH KSIĘGARNIACH

NAGRODZONY ZŁOTEMI MEDALAMI: na Wystawie Budowlanej
VI Targów Wschodnich we Lwowie 1926 roku i na północnych Drugich Targach w Wilnie w 1930 roku.

HYDROFUGE CASTOR

zabezpiecza od **WILGOCI** przeciekania, wstrzymuje ciśnienie WODY we wszystkich przypadkach, jako to: izolacji rezerwarów, murów, kanałów, basenów, tuneli, tarasów, fasad, szczytów i fundamentów.

HYDROFUGE CASTOR

dodaje się do zaprawy cementowej

Posiada na składzie:

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE
MAURYCY KARSTENS

W Londynie przy placu Piccadilly Circus. największa z istniejących kolej podziemna została uszczelniona HYDROFUGE CASTOREM.

SPRZEDAŻ w Warszawie Koszykowa 7, tel. 827-95. W Krakowie: ul. Kleparz 5, Biuro CASTOR. tel. 102-18. W Katowicach: inż. Kazimierz Wretowski, Gen. Zajęczka 19, tel. 14-15, w Wilnie: Biuro Handlowe M. Jankowski, Ś-to Jańska Nr. 9.

KAROL KORN

BUDOWLANA SPÓŁKA AKCYJNA

BIELSKO

UL. MICKIEWICZA 21.

FILJA: KATOWICE

UL. KRASIŃSKIEGO 42.

Telefony centralnego biura № № 2070 i 2071.
Telefon tartaku parowego № 2072. Telefon stolarni budowlanej № 2073 Telefon filji № 2396.

P. K. O. WARSZAWA 180.051
ADR. TELEGR.: BudKorn, Bielsko.

WYKONUJE wszelkie roboty budowlane, żelbetonowe, inżynierskie i architektoniczne. Posiada własną stolarnię budowlaną i artystyczną, tartak par., cegielnię, kamieniołomy i wapiennik.

Parter. 1:250.

1-2. Arch.: Tadeusz Michejda i Łucjan Sikorski (Katowice). Gmach Syndykatu Polskich Hut Żelaznych w Katowicach.

20-99

PIERWSZE DRAPACZE ŚLĄSKIE

Olbrzymi wpływ kultury amerykańskiej na Europę powojenną przejawiał się w każdej niemal dziedzinie życia.

Muzyka, literatura, teatr, sztuki plastyczne amerykanizują się, czerpiąc z kultury amerykańskiej.

Architektura, będąca wykładnikiem epoki, jako sztuka najwięcej z życiem związana, będąca życia ramą i zwierciadłem, nie pozostała w tyle. Europa amerykanizuje się i w tym kierunku.

Holenderski dom burżuazyjny i amerykański drapacz reklamowy stają się pierwowzorami dzisiejszego kierunku architektury europejskiej.

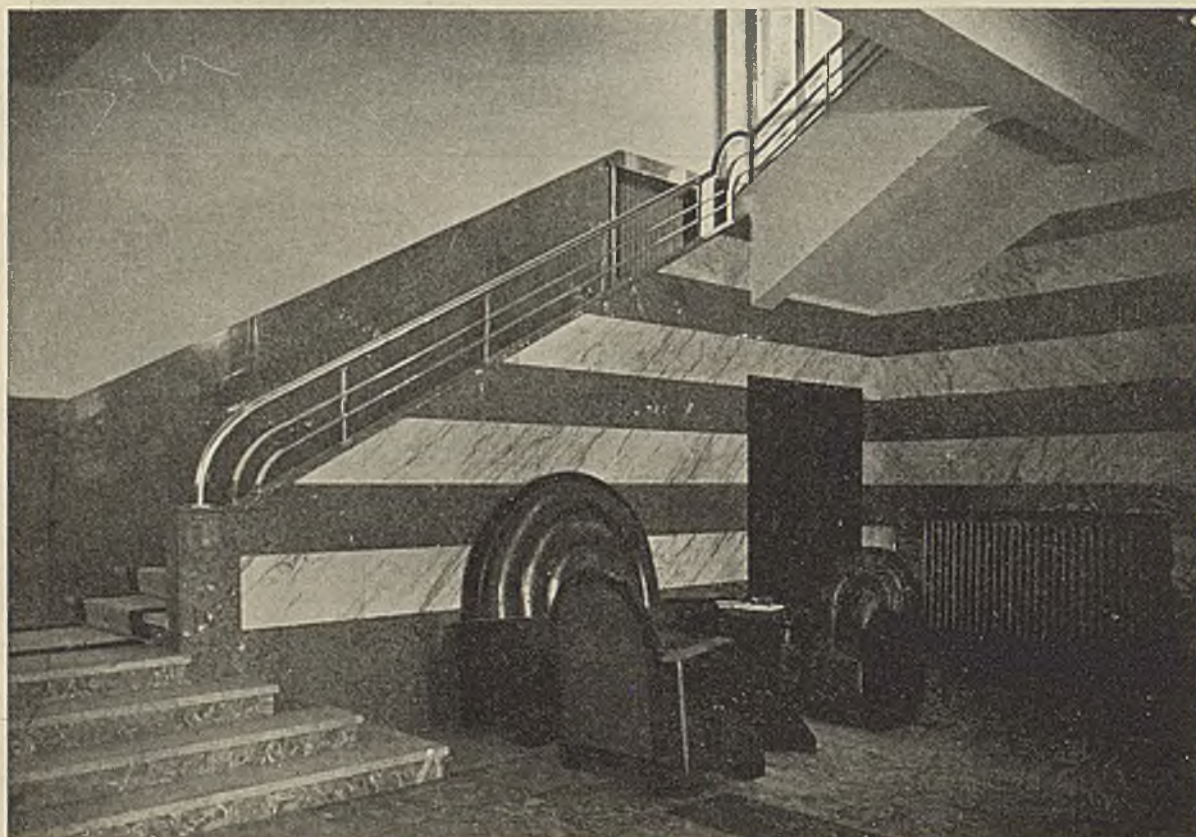
Śląsk, ta najbardziej amerykańska dzielnica Polski, wyprzedził inne dzielnice pod względem „pięcia się ku górze”. Powstaje tutaj pierwszy wielopiętrowy budynek, jeden z najwyższych w Europie.

Stal jest kośćcem budowli wielopiętrowej, to też nic dziwnego, że Śląsk — ojczyzna polskiej stali — pierwszy buduje szkieletowe drapacze.

Akcja budowlana Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w ostatnich latach dała Śląskowi 45 domów mieszkalnych urzędniczych o 1639 izbach, 638 domów robotniczych o 4071 izbach, 27 domów celnych o 382 ubikacjach urzędowych i mieszkalnych, 16 domów policyj-

Fragment
westibulu.

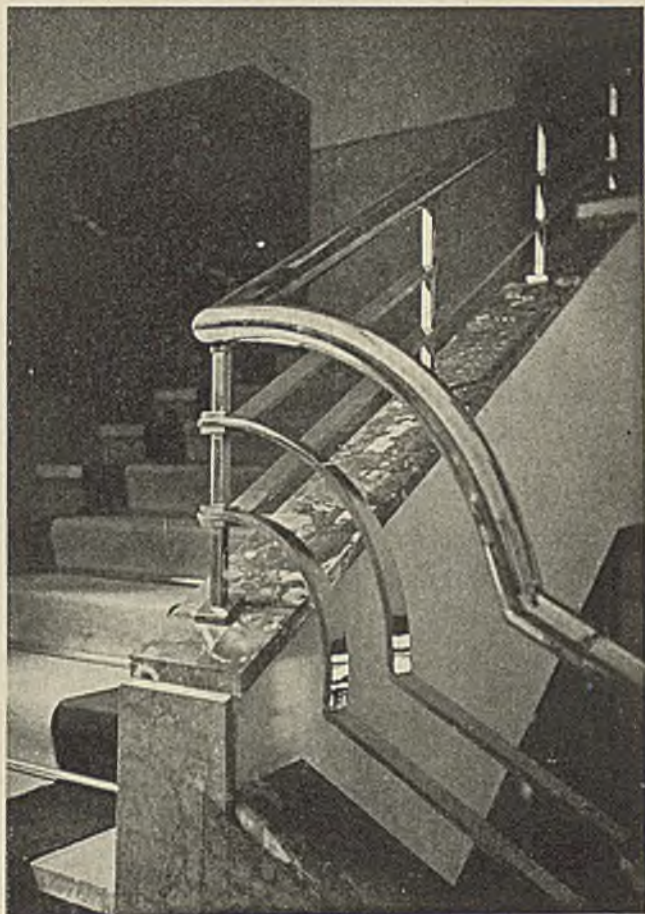

Fragment
westibulu.

3-4. Arch.: Tadeusz Michejda i Lucjan Sikorski (Katowice). Gmach Syndykatu Polskich Hut Źelaznych w Katowicach.

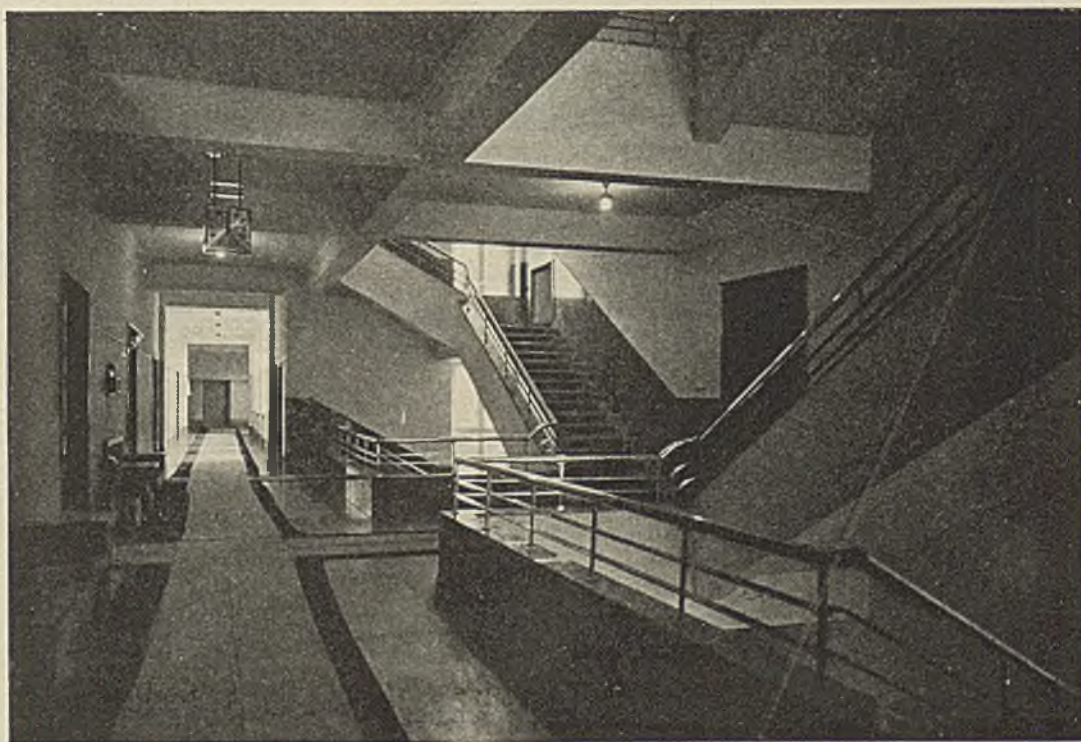

Westibul.

Poręcz.

Urządzenia sanitarne, hydrofor i kanalizację wyk. f. „E. Lamia” (Katowice). Witraże firmy „S. G. Żeleński” (Kraków).

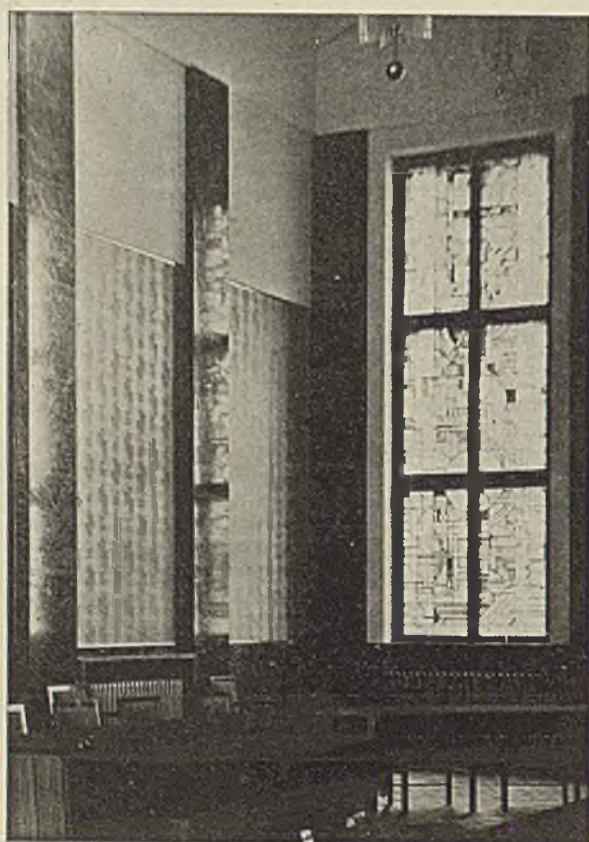

Klatka schodowa główna.

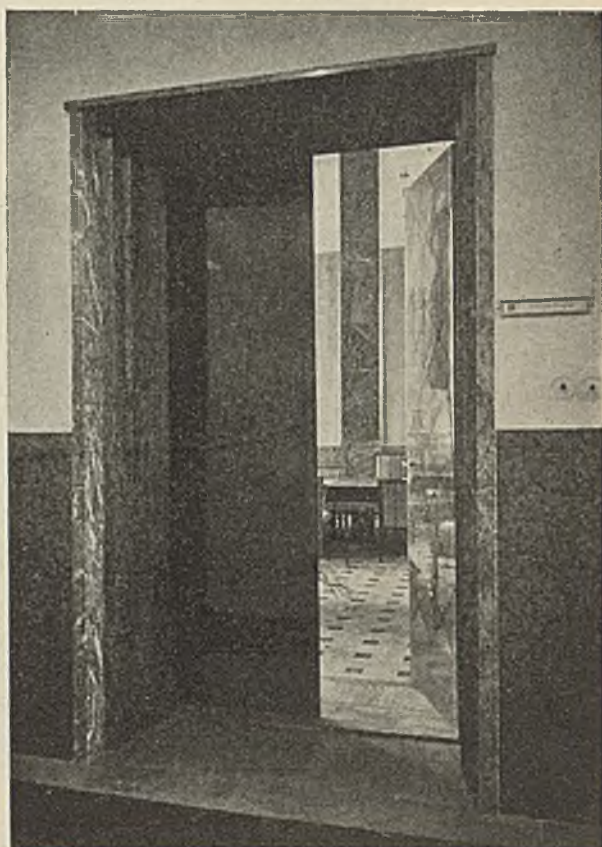
5—7. Arch.: Tadeusz Michejda i Lucjan Sikorski (Katowice). Gmach S. P. H. Ż. w Katowicach.

Pokoje klubowe.

Sala
posiedzeń.

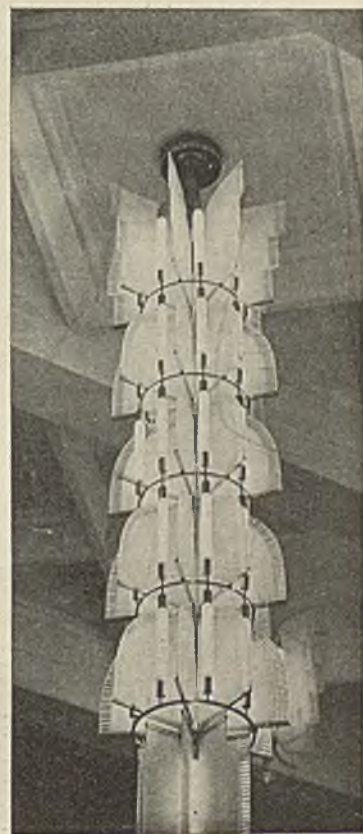

Drzwi
do sali
posiedzeń.

Sala stołowa.

Urządzenia sanitarne, hydrofor i kanalizację wyk. f. „E. Lamla“ (Katowice). Witraże firmy „S. G. Żeleński“ (Kraków).

Świecznik sali posiedzeń.

8—13. Arch.: Tadeusz Michejda i Lucjan Sikorski (Katowice). Gmach Syndykatu P. H. Ż. w Katowicach.

nych o 282 izbach i ubikacjach urzędowych, 10 budynków szkół średnich o 983 ubikacjach szkolnych i mieszkalnych, 7 budynków administracji ogólnej o 1168 ubikacjach urzędowych i mieszkalnych, 10 domów użyteczności publicznej o 603 ubikacjach, 54 gmachy szkół powszechnych o 530 klasach lekcyjnych.

Jak z powyższego wynika, największy nacisk położono na budownictwo mieszkaniowe, by choć w części ukrócić nędzę mieszkaniową, która w latach ostatnich przyjęła i tutaj katastrofalne rozmiary. Pozostawione przez zaborców budynki publiczne, szczególnie budynki przeznaczone na pomieszczenia urzędów, były zbyt szczupłe, a częstokroć urzędy mieściły się w starych domach czynszowych.

Katowice, przed wojną małe prowincjonalne miasto, nawet niepowiatowe, stało się nagle stolicą autonomicznego Województwa, silnie uprzemysłowionego.

Powstaje tutaj cały szereg władz rządowych i autonomicznych, re-

prezentacji oraz związków przemysłowych i handlowych; nietylko trzeba było je pomieścić, ale dać możliwość kulturalnego mieszkania rzeszy urzędników, idącej w tysiące i ich rodzin.

Skarb Śląski buduje domy urzędnicze, jest ich jednak ciągle za mało a parcel brak. Katowice powstały z małej osady górniczej, jest ciasno, parcele drogie, nie można rozsiadać się szeroko, trzeba zatem piąć się w górę.

Pierwszą próbą w tym kierunku jest dom mieszkalny, siedmopiętrowy, o szkieletcie stalowym przy ul. Wojewódzkiej.

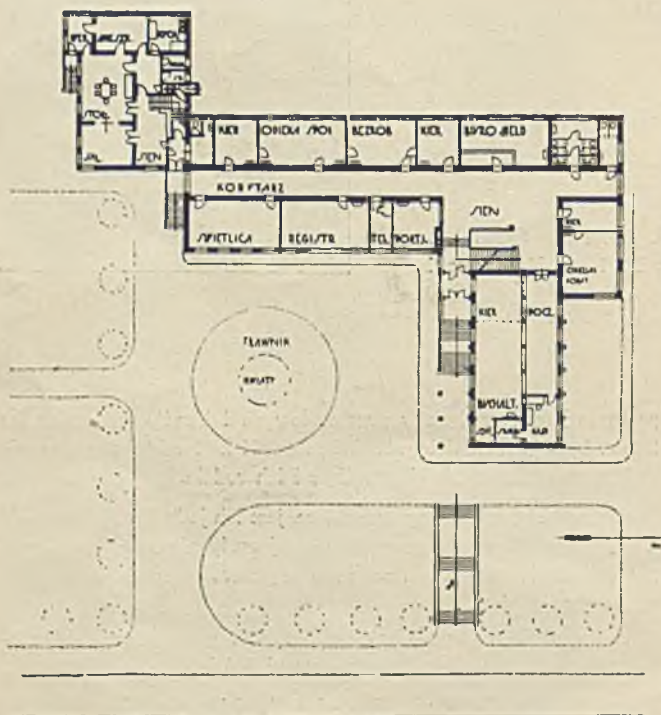
Autor projektu, inż. arch. Eustachy Chmielewski z biura architektonicznego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, miał niemałe trudności w projektowaniu na małej, ciasnej parcelce. Była to pierwsza większa budowla o szkieletcie stalowym na Śląsku. Termin wykonania projektu, co w naszych urzędach zdarza się często, był mini-

Szczegół wejścia.

Widok zewnętrzny gmachu.

Urządzenia ogrzewania ciepłowodnego wyk. f. „E. Lamla” (Katowice).

Rzut parteru. 1:400.

malny, mimo to autor stworzył dzieło o wybitnych walorach architektonicznych.

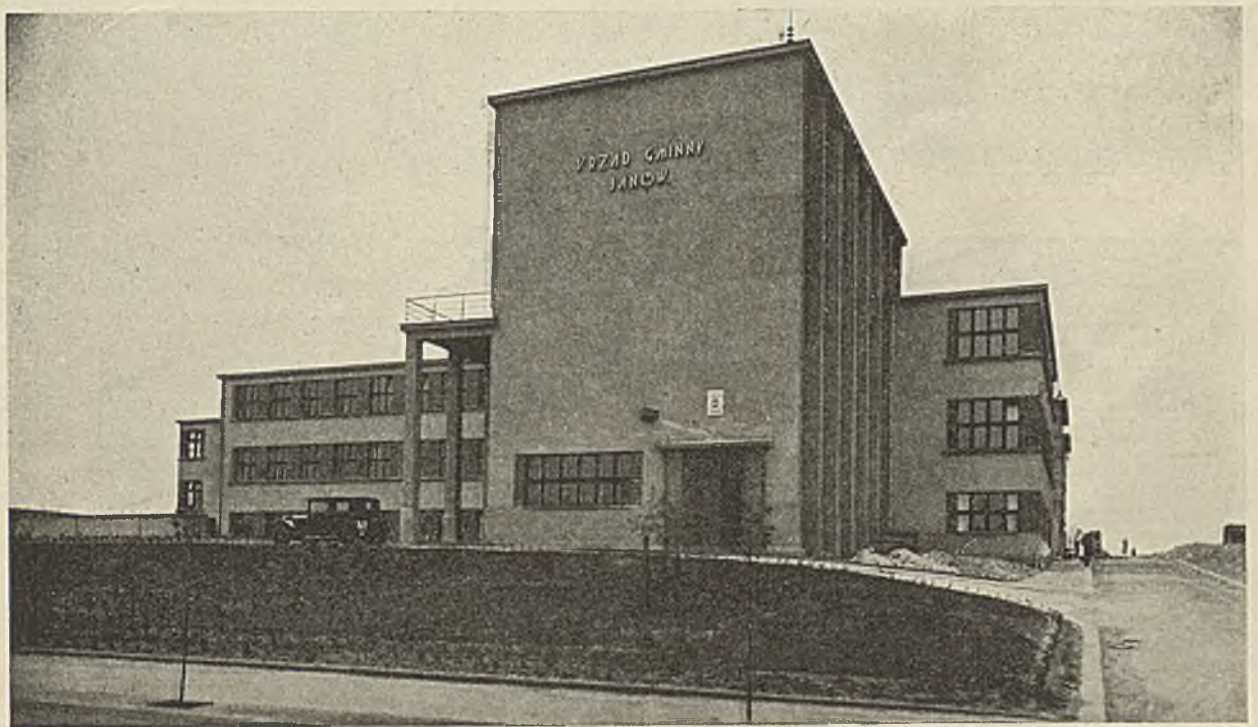
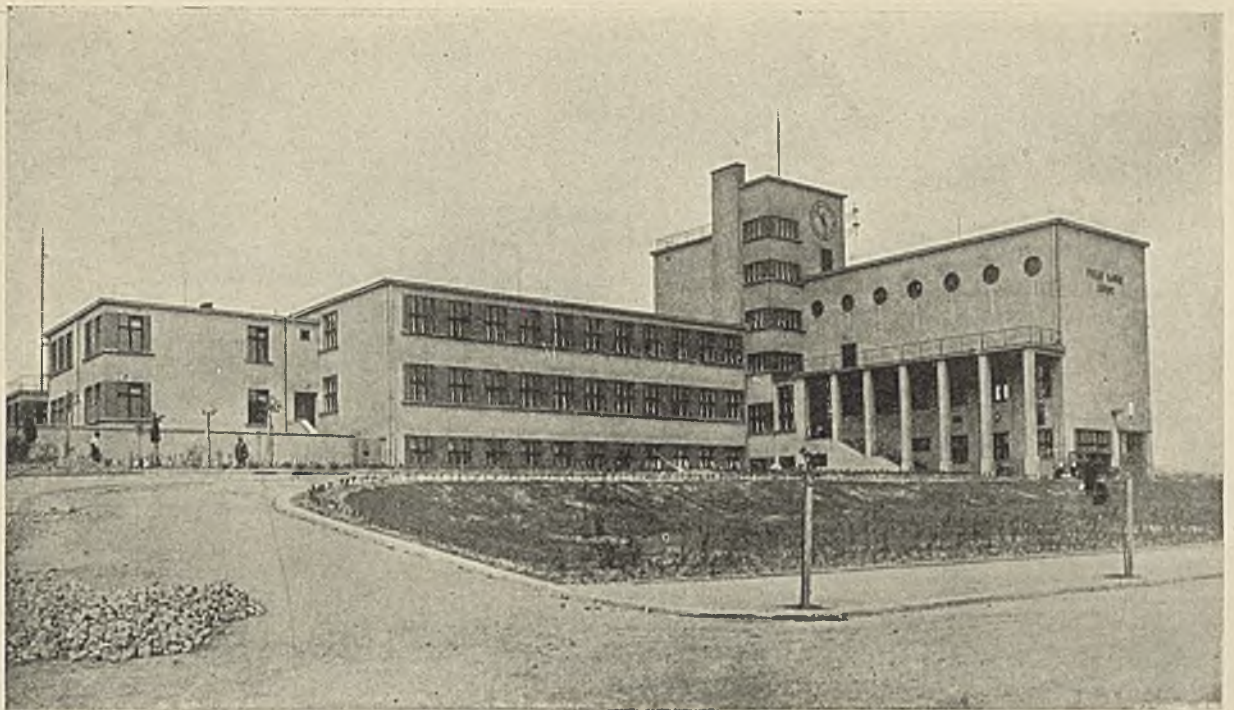
Budynek wykonano w konstrukcji stalowej, nitowanej, wypełnionej cegłą dziurawką o formacie normalnym pruskim. Budynek jak i część podwórza podpiwniczona. Fundamenty żelbetowe na ławach żelbetowych, mury piwniczne z cegły pełnej. Wyprawa zewnętrzna „terraboną” w dwóch kolorach, częściowo groszkowana, częściowo gładka, cyklinowana. Dach świetlny, okalający budynek na wysokości I piętra, wykonany w białym szkłe „Triplex”. Okna wystawowe żelazne, obłożone mosiądzem spatynowanym.

Budynek mieści w najniższej kondygnacji, prócz piwnic, mechaniczną pralnię i suszarnię dla mieszkańców domu, kotłownię centralnego ogrzewania oraz stację hydroforową. W parterze mieści się lokal kawiarniany (w którym jednakże z braku innego pomieszczenia mieścić się ma giełda zbożowa) i mieszkanie dozorczy — mechanika domu.

Pozostałe piętra zajęte są przez mieszkania rodzinne i kawalerskie urzędników państwowych.

Budowę w ciągu jednego sezonu (nie licząc fundamentów) przeprowadził, jako kierownik robót z ramienia Wojewódzkiego Urzędu Budownictwa w Katowicach, inż. arch. Lucjan Timoftjewicz.

Jak wspomniałem, budowa domu przy ulicy Wojewódzkiej była pierwszą próbą, wyniki były dobre, doświadczenie cenne, to też z inicjatywy Naczelnika Wydziału Robót Publicznych s. p. Inż. Henryka Zawadowskiego a za aprobatą i poparciem Wojewody Śląskiego D-ra Michała Grażyńskiego, przystąpiono w roku ubiegłym do

18—19. Arch. Tadeusz Michejda (Katowice). Gmach Urzędu Gminnego w Janowie.

budowy wielopiętrowego gmachu przy ulicy Zielonej w Katowicach. Gmach ten pomieścić ma dwa urzędy skarbowe, kasę skarbową, urząd katastralny, urząd akcyz i monopoli oraz mieszkania dla urzędników.

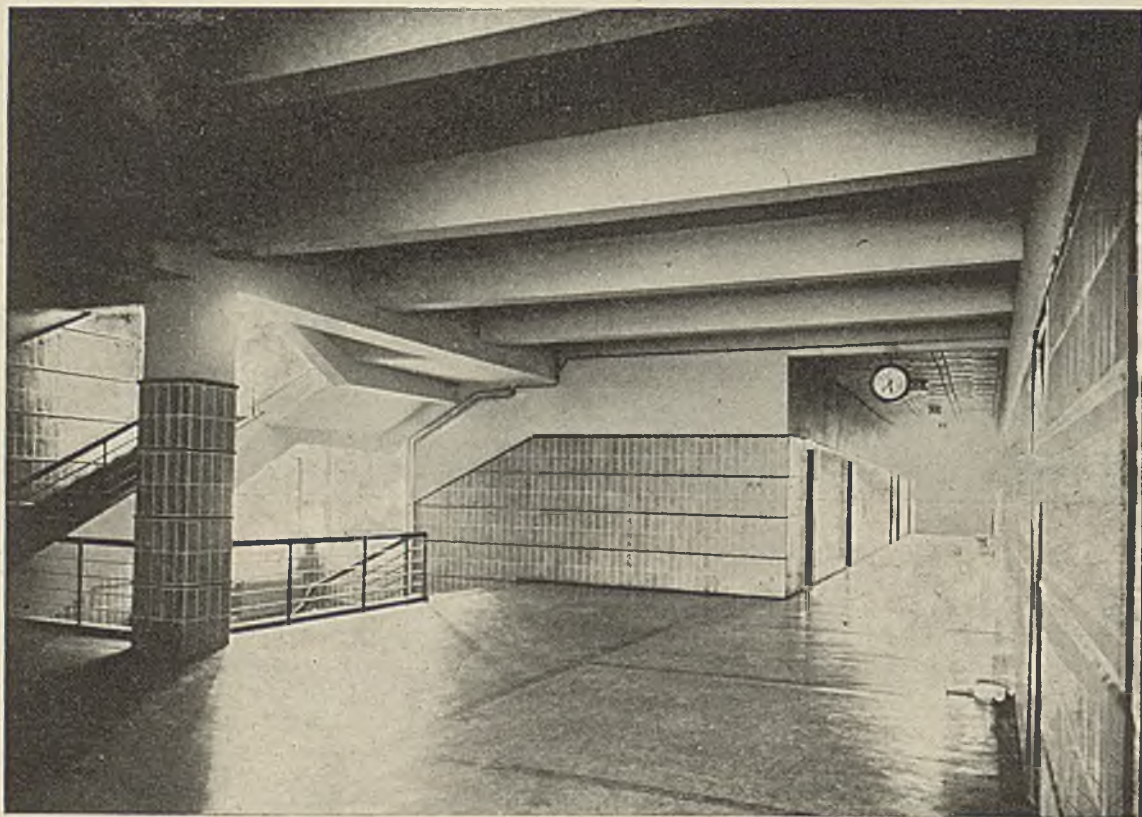
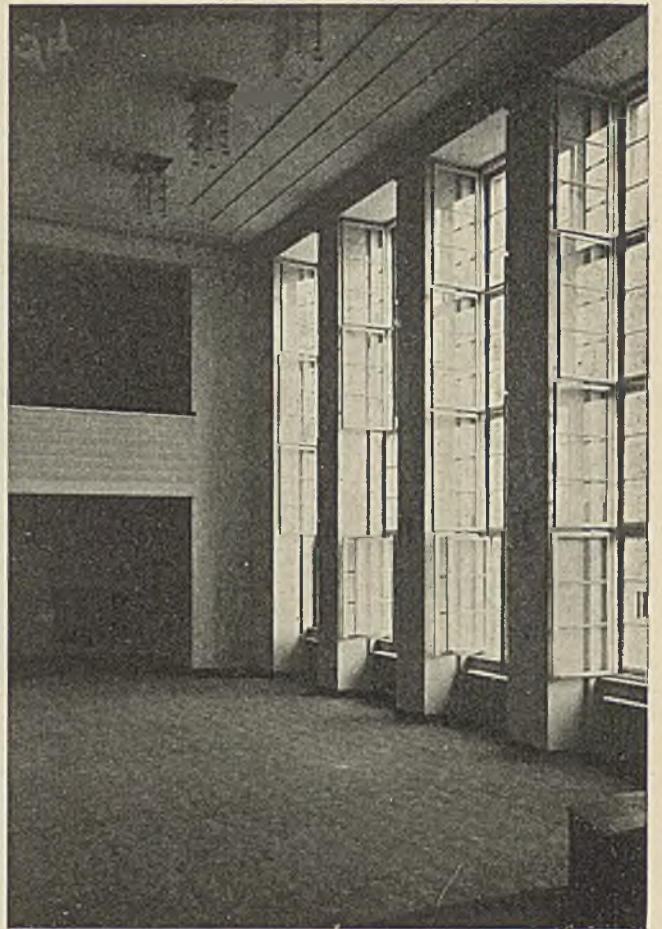
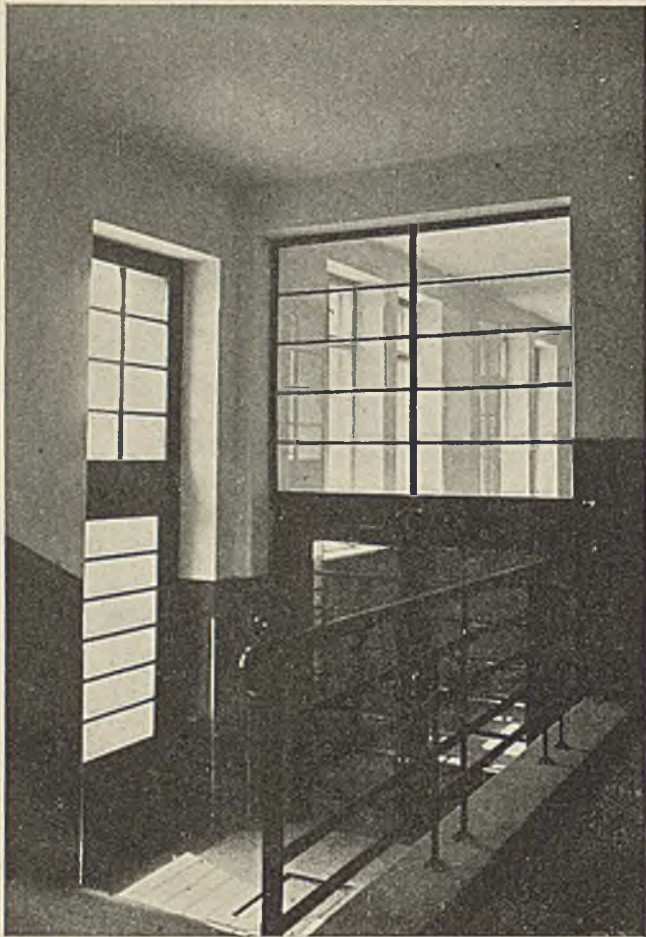
Usytuowanie budynku nasuwa dla urbanisty poważne zastrzeżenia, jednakże wybór takiej a nie innej parceli spowodowany był okolicznościami, które to usytuowanie usprawiedliwiają.

Miasto jest skute kajdanami podkopów górniczych i stref zagrożonych, pozostawiających stosunkowo wąski pas wzdłuż arterji Bo-

gucice — Załęże, gęsto zabudowany, to też niema drugiego miasta w Polsce o tak fatalnych warunkach rozbudowy.

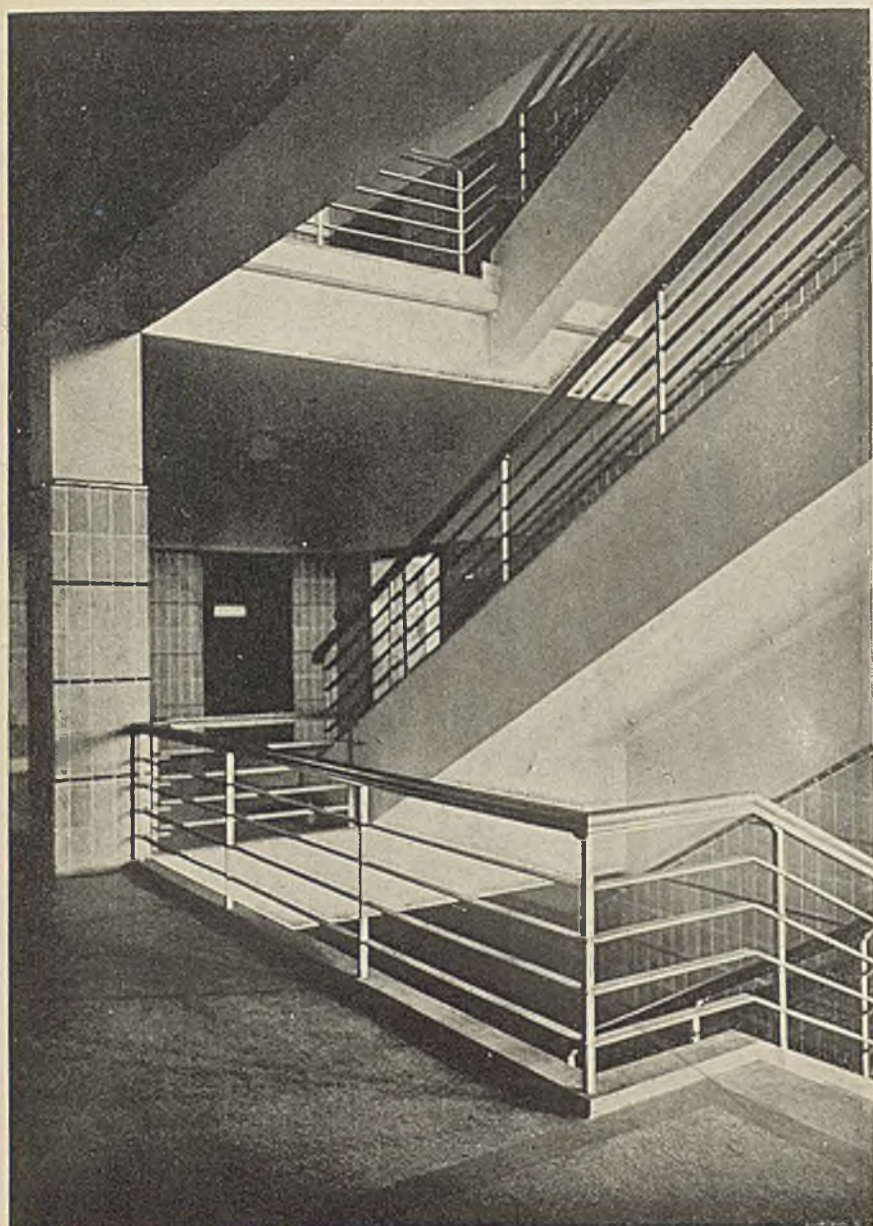
Budynku, przeznaczonego na pomieszczenie urzędów, mających znaczną frekwencję publiczności, nie można było postawić w dzielnicy odległej od centrum miasta, jak i od gmachu Urzędu Wojewódzkiego.

Śląski Urząd Wojewódzki był zmuszony zatem zabudować dwie sąsiadujące parcele u zbiegu ul. Zielonej i Wandy, będące własnością Skarbu Państwa o łącznej powierzchni 1435 m². Parcela ta jest od-

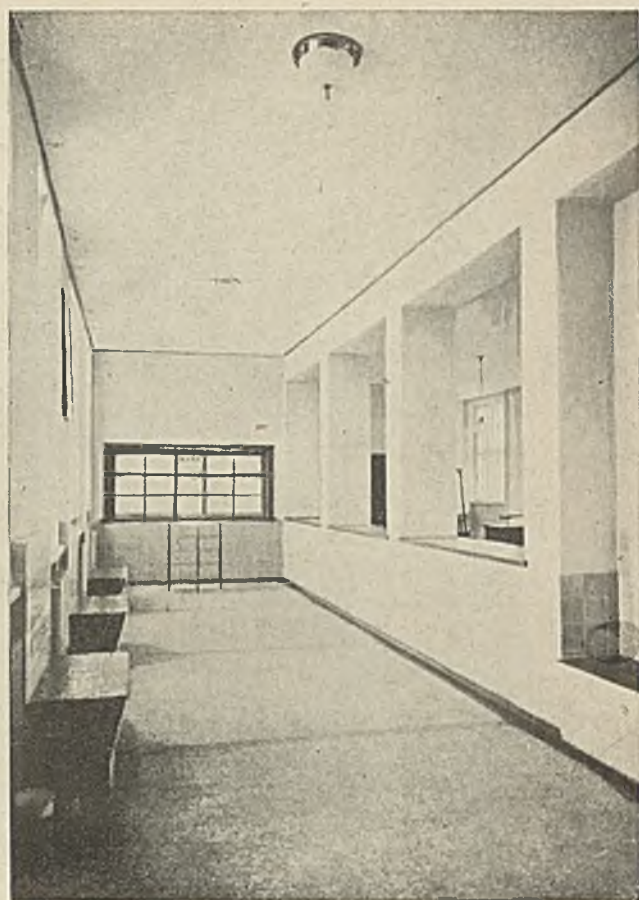
Urządzenie ogrzewania
ciepłowodnego wyk. f.
„E. Lamla” (Katowice).

20—22. Arch. Tadeusz Michejda (Katowice). Gmach Urzędu Gminnego w Janowie.

Klatka schodowa.

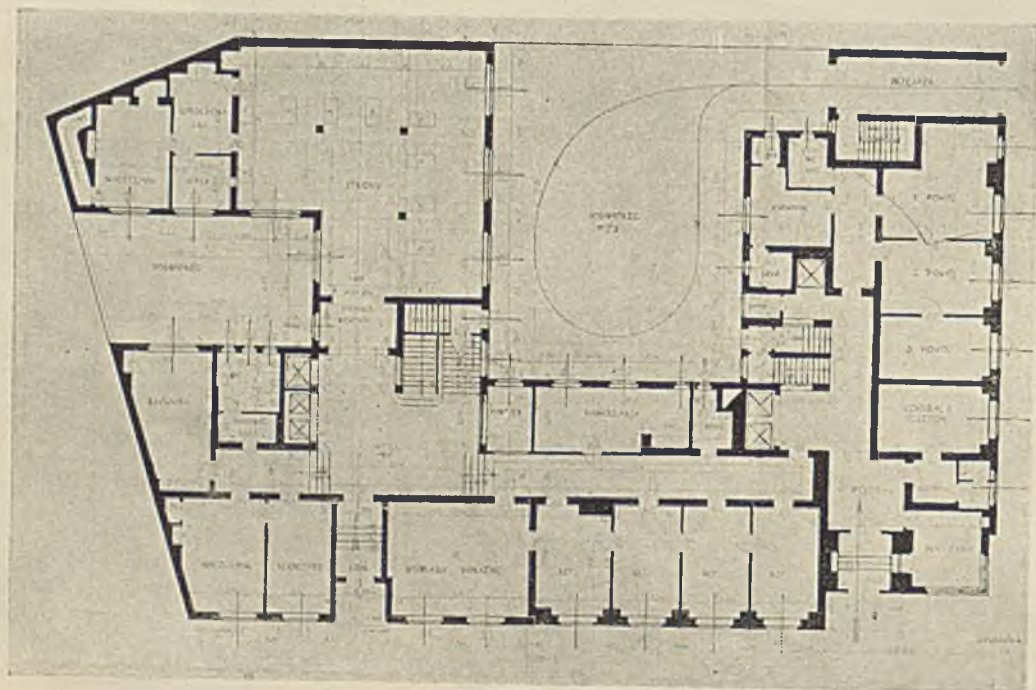
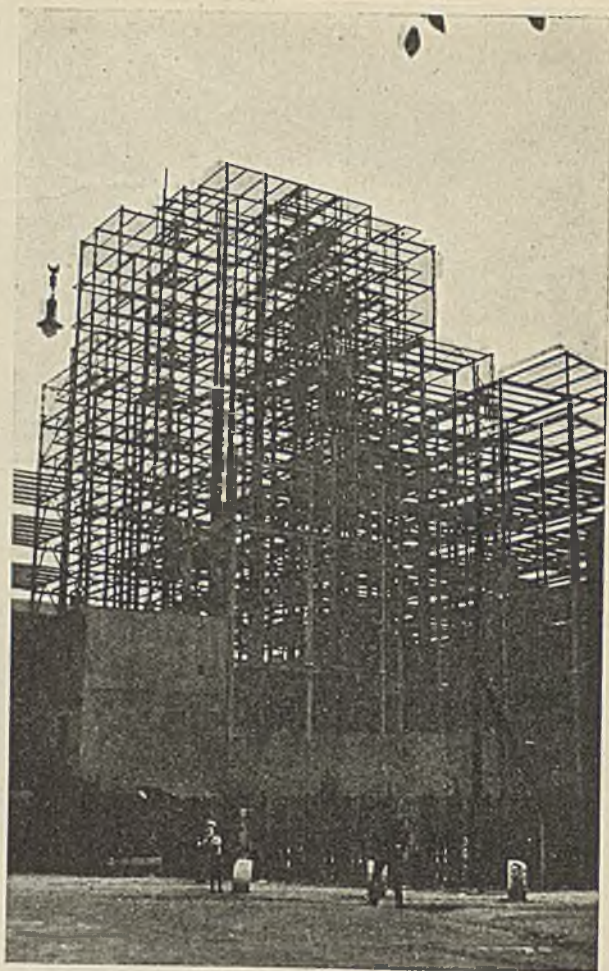
Urządzenie ogrzewania ciepłowodnego wyk. f. „E. Lamla” (Katowice).

Poczekalnia kasy

23—25. Arch. Tadeusz Michejda (Katowice). Gmach Urzędu Gminnego w Janowie.

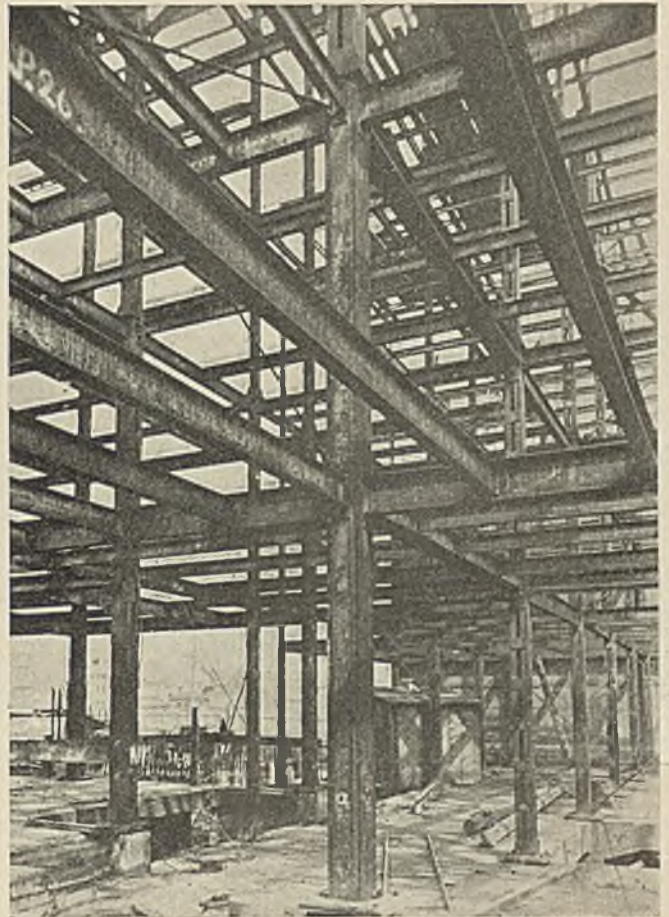
Roboty wiertnicze wyk. f. „M. Lempicki S. A.“. Budowę wyk. f. „Karol Korn S. A.“ (Bielsko-Katowice).

Parter. 1:400.

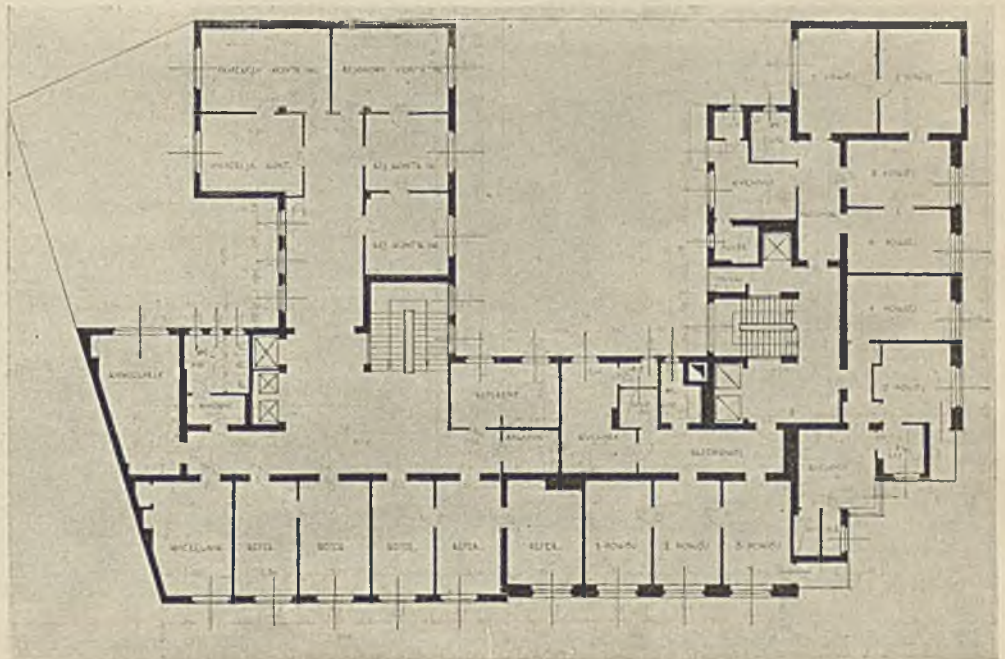
26—28. Śląski Urząd Wojewódzki; arch. Tadeusz Kozłowski (Katowice). Dom mieszkalny 14-piętrowy i Izba Skarbowa przy ul. Zielonej w Katowicach.

Szczegóły konstrukcji i montażu szkieletu.

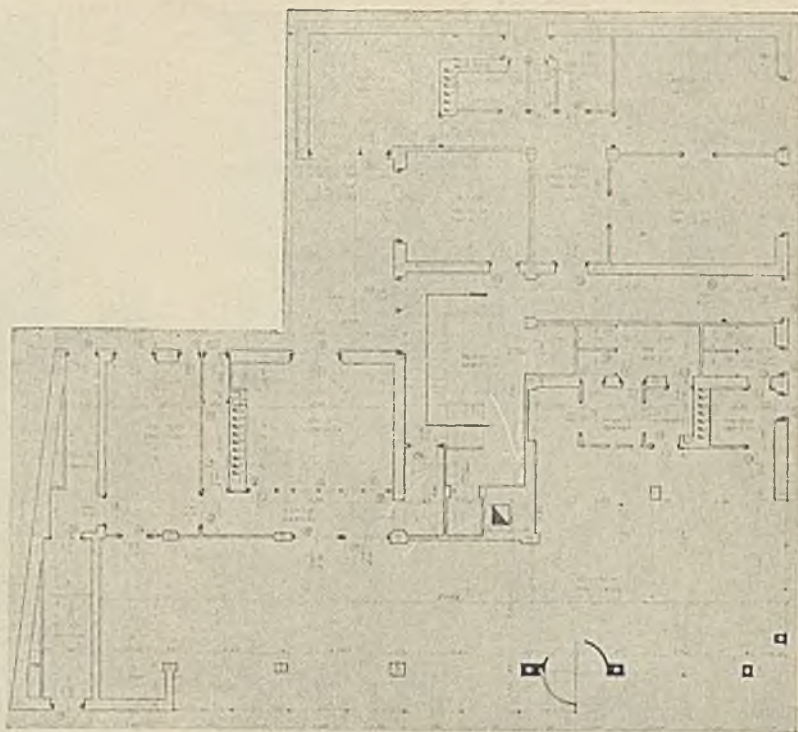

Roboty wiertnicze wyk. f. „M. Łempicki S. A.“. Budowę wyk. f. „Karol Korn S. A.“ (Bielesko-Katowice).

4 piętro. 1:400.

29—32. Śląski Urząd Wojewódzki; arch. Tadeusz Kozłowski (Katowice). Dom mieszkalny 14-piętrowy i Izba Skarbowa przy ul. Zielonej w Katowicach.

Parter. 1:250.

Instalacje oświetlenia elektrycznego wyk. f. „Elektro-Industria“, właśc. Alfons Spika (Królewska-Huta).

33—34. Śląski Urząd Wojew.; arch. Eustachy Chmielewski (Katowice). 7-miop. dom mieszk. w Katowicach przy ul. Wojewódzkiej.

dalona o około 800 m od najbliższego podkopu górniczego, jest niezbyt odległa od centrum miasta, jak i od Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Wobec dużej wartości parceli, mając na względzie i stronę propagandową przedsięwzięcia, postanowiono wspomnianą parcelę zabudować budynkiem wielopiętrowym.

Projekt architektoniczny wykonał w biurze architektonicznym Wydziału Robót Publicznych Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego inż. arch. Tadeusz Kęzłowski, projekt konstrukcji stalowej wykonał prof. dr. Stefan Bryła. Robotami z ramienia Wojewódzkiego Urzędu Budownictwa w Katowicach kieruje inż. H. Griffel.

Parcela zabudowana została na przestrzeni 1083 m², czyli około 3/4 powierzchni parceli zajął budynek. Objętość budynku wynosi 35 200 m³, z tego około 50% zajmują mieszkania, resztę zajmują urzędy, ubikacje pomocnicze i komunikacja.

Budynek podzielono zasadniczo na dwie części, na 6-ciopiętrową o 8-miu kondygnacjach od strony ulicy Zielonej, przeznaczoną na pomieszczenie wspomnianych na wstępie urzędów oraz narożną 14-topiętrową o 17-tu kondygnacjach, mieszkalną.

Stworzono przez to zespół architektoniczny, przedstawiający się jako blok czternastopiętrowy o charakterze „drapacza”, silnie rozczłonkowany, ujęty rodzajem pilastrów, biegnących od parteru po 12 piętro, ujmujących tarasy z szeregiem balkonów, obejmujących narożnik. Blok narożny zakończony jest tarasowo, zmniejszającymi się ku górze kubami, ujęty jest skrzydłami sześciopiętrowymi, dość wydłużonymi od strony ulicy Zielonej i krótkimi od ulicy Wandy. Elewacja wykonana będzie w ceramice w trzech kolorach.

Skrzydło sześciopiętrowe, komunikujące się osobnym wejściem, klatką schodową, dźwigiem i paternostrem, przeznaczone jest na pomieszczenie urzędów (86 pomieszczeń).

Część ta, w kondygnacji podziemnej, przeznaczona jest na pomieszczenie kotłowni centralnego ogrzewania, pralni i suszarni mechanicznej, transformatora i stacji hydroforowej, pozatem pomieszczone

tam będą magazyny urzędów skarbowych oraz oddzielnie skarbiec kasy skarbowej.

Blok czternastopiętrowy przeznaczony jest całkowicie na mieszkania urzędnicze i zawiera 12 mieszkań kawalerskich jednopokojowych i 2 mieszkania kawalerskie dwupokojowe z przedpokojami i łazienkami, 5 mieszkań dwuizbowych, 20 mieszkań trzyizbowych (2 pokoje + kuchnia), 4 mieszkania czteroizbowe, 10 pięcioizbowych oraz 1 sześciopokojowe. Najwyższe piętro przeznaczone jest na pomieszczenie zbiorników, naczyńia rozszerzalnego, maszynowni dźwigów i t. p.

Blok ten jest podpiwniczony dwiema kondygnacjami piwnic, przeznaczonych dla mieszkańców domu. Wykop tej części wynosi około 7,00 m poniżej terenu.

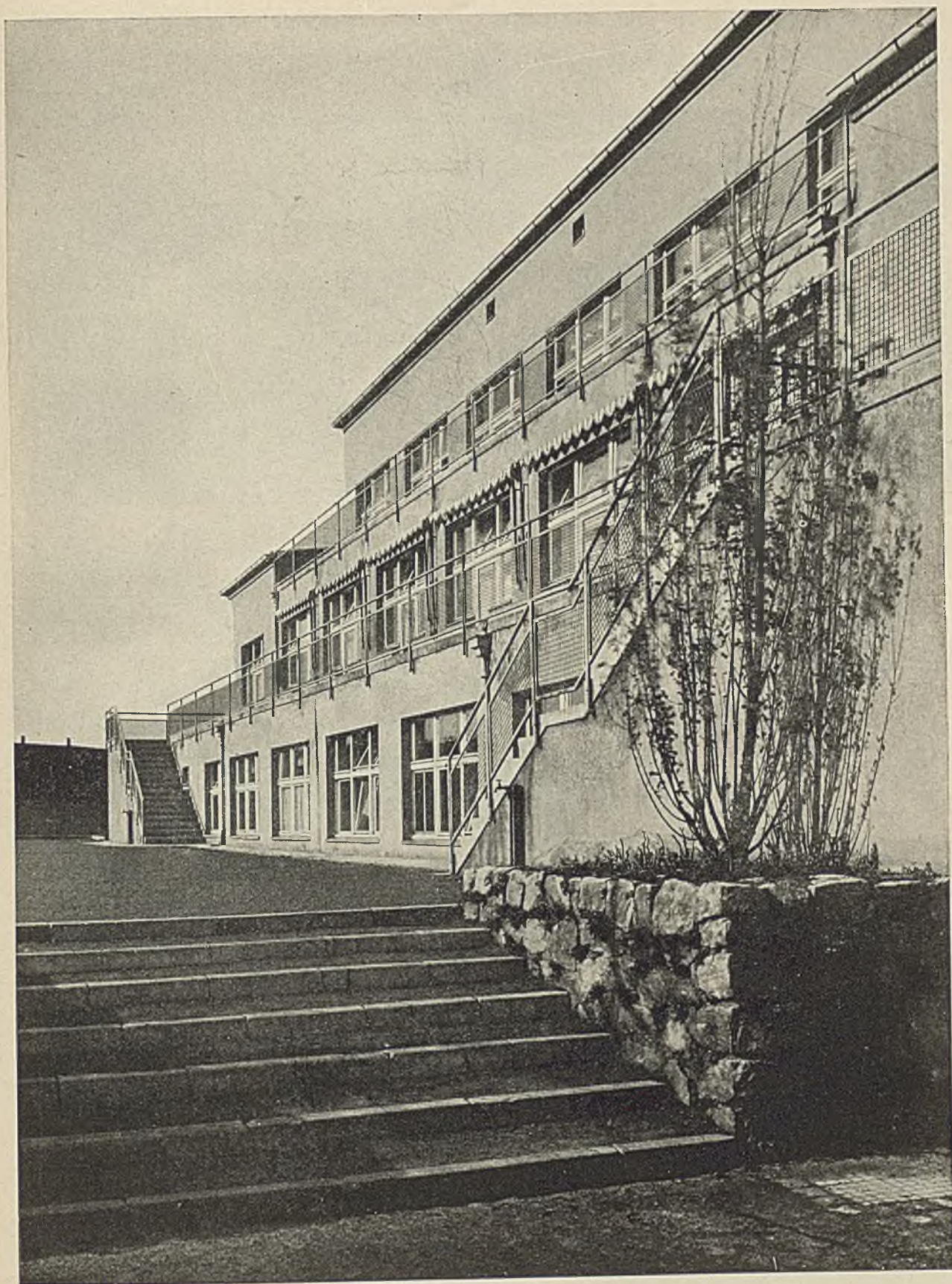
Część mieszkalna posiada dla komunikacji pionowej, prócz klatki schodowej, dwa dźwigi osobowe oraz jeden osobowo-ciężarowy. Jeden z dźwigów osobowych obsługiwać będzie wszystkie piętra nadziemne, drugi szybkobieżny zatrzymywać się będzie dopiero od 6-tego piętra.

Dźwig towarowo-osobowy przebiegać będzie przez wszystkie kondygnacje od niższych piwnic do 13-go piętra.

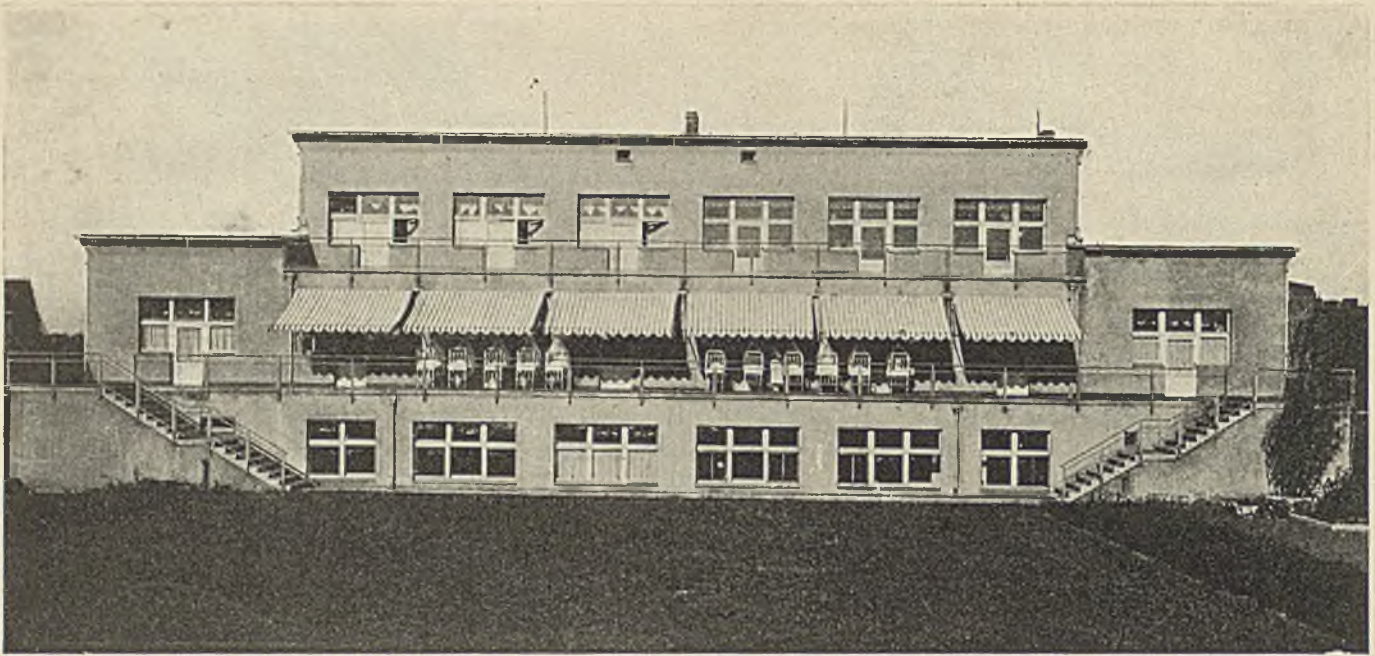
Dachy ukształtowane są przeważnie jako używalne tarasy, częściowo przydzielone do mieszkań, częściowo przeznaczone dla użytku wszystkich mieszkańców domu.

Wysokość tego budynku przekracza daleko opłacalność szkieletu żelazobetonowego. Żelbet zastosowano do ław i słupów fundamentowych, do podciągów i stropów piwnicznych oraz do ścian oporowych, pozatem budynek wykonany jest całkowicie w szkielecie stalowym.

Część 6-ciopiętrowa nie tylko architektonicznie różni się od czternastopiętrowej, stanowi ona zupełnie odrębny ustrój konstrukcyjny. Szkielet tej części wykonany jest całkowicie jako konstrukcja spawana. Słupy tej części zestawiono wyłącznie prawie z ceówek, przebiegających przez 2 piętra, zwróconych ku sobie i spojonych na styku,

35. Biuro architektoniczne Magistratu m. Katowic; arch. Tadeusz Łobos (Katowice). Żłobek miejski w Katowicach.

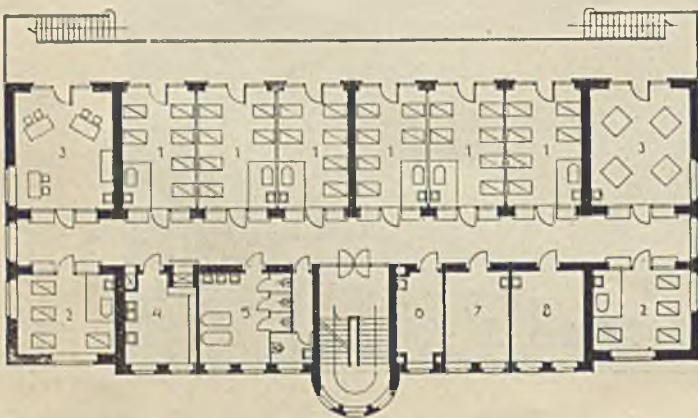
Fasada południowa.

Fasada północna.

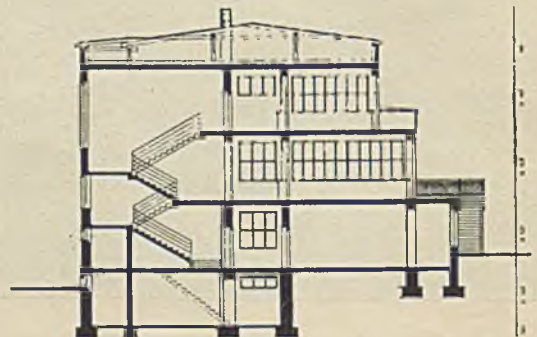
Instalacje centralnego ogrzewania, urządzenia sanitarne i kanalizacyjne wyk. f. „Termos” Sp. z o.o. (Katowice).

„Żłobek” mieści 80 dzieci (w razie potrzeby 100). Zabudowana powierzchnia — 680 m². Kubatura — 7600 m³. Koszty budowy — 535.000 zł. 1 m² kosztuje 70,50 zł. 1 — pokój dzieci 6-lózkowy; 2 — pokoje dzieci 4-lózk; 3 — pokój dzienny dla dzieci starszych; 4 — kuchonka podręczna; 5 — łazienki i ustępy; 6 — pielęgniarka; 7 — lekarz; 8 — lampa kwarcowa.

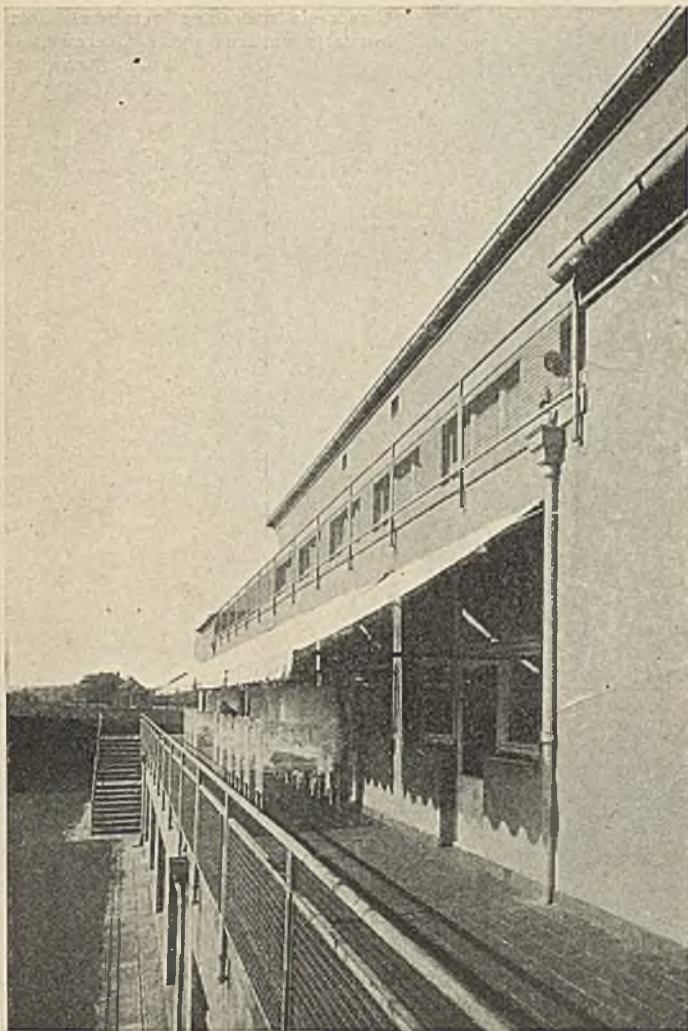

Rzut. 1:400.

Przekrój. 1:400.

36--39. Biuro architektoniczne Magistratu m. Katowic; arch. Tadeusz Łobos (Katowice). Żłobek miejski w Katowicach.

40. Biuro architektoniczne m. Katowic; arch. Tadeusz Łobos (Katowice). Żłobek miejski w Katowicach.

słupy silniej obciążone mają ceówki rozsunięte i połączone naspojonymi przykładkami.

Spawanie nastąpiło częściowo w warsztatach montażowych „Huty Pokój”, gdzie przygotowano słupy dwupiętrowe, resztę zaś spawano na budowie. Spawanie nastąpiło drogą elektryczną.

Część gmachu czternastopiętrową wykonano sposobem nitowania, przyczem elementy konstrukcji zmontowano w warsztatach konstrukcyjnych Zjednoczonych Zakładów Huty Królewskiej i Laury w Król. Hucie, a po przetransportowaniu na plac budowy zmontowano ostatecznie w zespole.

Podstawy słupów wykonano z blachy 60 mm i podlano je ołowiem na grubość około 20 mm, celem równomiernego rozłożenia ciśnienia na fundament i częściowo zaizolowania przeciw wstrząsom.

Celem ochrony konstrukcji od rdzewienia i ognia, obetonowano konstrukcję warstwą betonu 5 cm grubą na siatce drucianej. Obetonowanie wykonano przez torkretowanie, przyczem użyto zaprawy cementowej z grubym piaskiem (do 8 mm) o stosunku 1 : 3. Ogółem wykonano 3650 m² torkretowania.

Stropy wykonano systemem „Kleina” z pustaków o wymiarach 30 × 25, grubości 10 i 15 cm, powierzchnia tych stropów wynosi 7900 m².

Dachy przeszło 900 m² wykonano taksamo jak stropy, pozatem położono na nich izolację cieplną z cegieł porowatych, oraz rodzaj stropu żeberkowego z żużlobetonu. Pokrycie wykonano asfaltem lanim na 2 cm wyrównaniu cementowym.

Użycie cegły dziurawki normalnej do wykonania ścian siedmipiętrowki przy ulicy Wojewódzkiej dało w rezultacie zbyt ciężką konstrukcję i odbiło się ujemnie na koszcie budowy tego domu.

Do wypełnienia stalowego szkieletu gmachu czternastopiętrowego użyto specjalnie przygotowanych przez cegielnię wojewódzką w Lipiu Śląskiem pustaków o wymiarach 30 × 15 × 10 cm o czterech otworach. Zastosowano dwa rodzaje tych cegieł, cienko-ściennych ze zwyczajnej gliny oraz o grubszych ścianach około 15 mm z gliny trocinowej, porowatej. Te ostatnie okazały się lepsze co do wytrzymałości, jak i wygodniejsze w murarce. Ściany zewnętrzne wykonano o grubości 30 cm, przyczem ciężar 1 m² takiej ściany wynosi około 240 kg.

Wartość termiczna takiej ściany odpowiada ścianie z cegły normalnej grubej na dwie cegły.

Do wykonania przewodów kominowych (okrągłych) użyto również specjalnie przygotowanych pustaków.

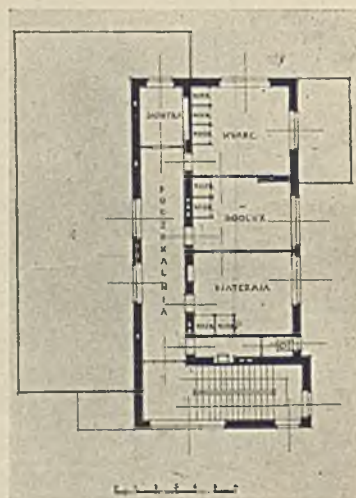
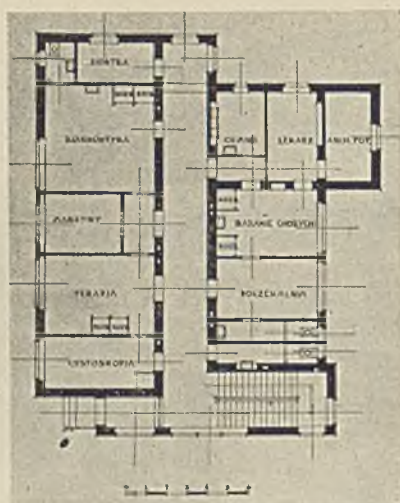
Inż. Arch. Witold Kłębowski

41. Arch. Tadeusz Łobos (Katowice). Budynek sklepowy w Katowicach.

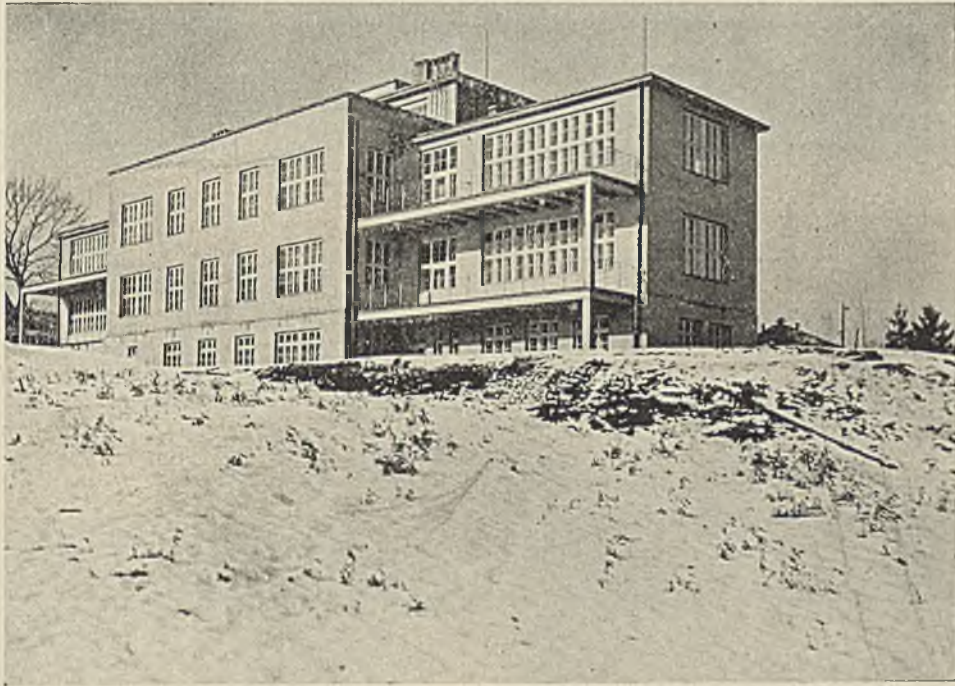
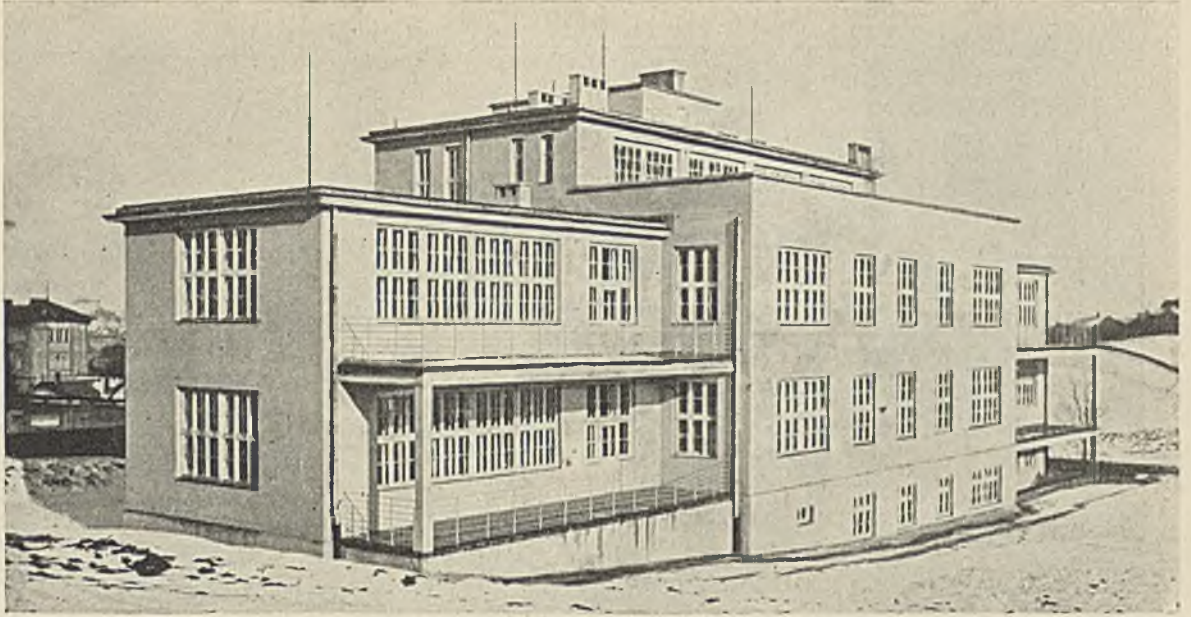

Urządzenie centralnego ogrzewania oraz instalację sanitarną wyk. f. „Termo“ Sp. z o. o. (Katowice).

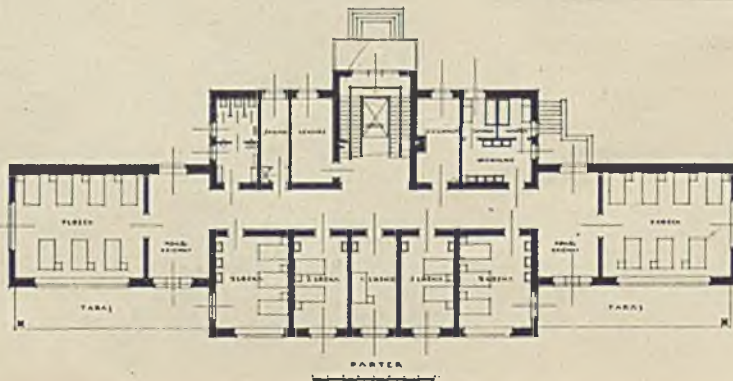

Rzuty parteru i piętra.

42 - 45. Śląski Urząd Wojew.; arch. Karol Tchórzewski. Pawilon Roentgenologiczny przy Szpitalu Krajowym w Cieszynie.

Widoki frontowe.

Centralne ogrzewanie i instalacje sanitarne wyk. f. „Lubinus, Stein i S-ka“, właśc. Mikołaj Dziuk (Katowice).

Rzut wysokiego parteru 1:500.

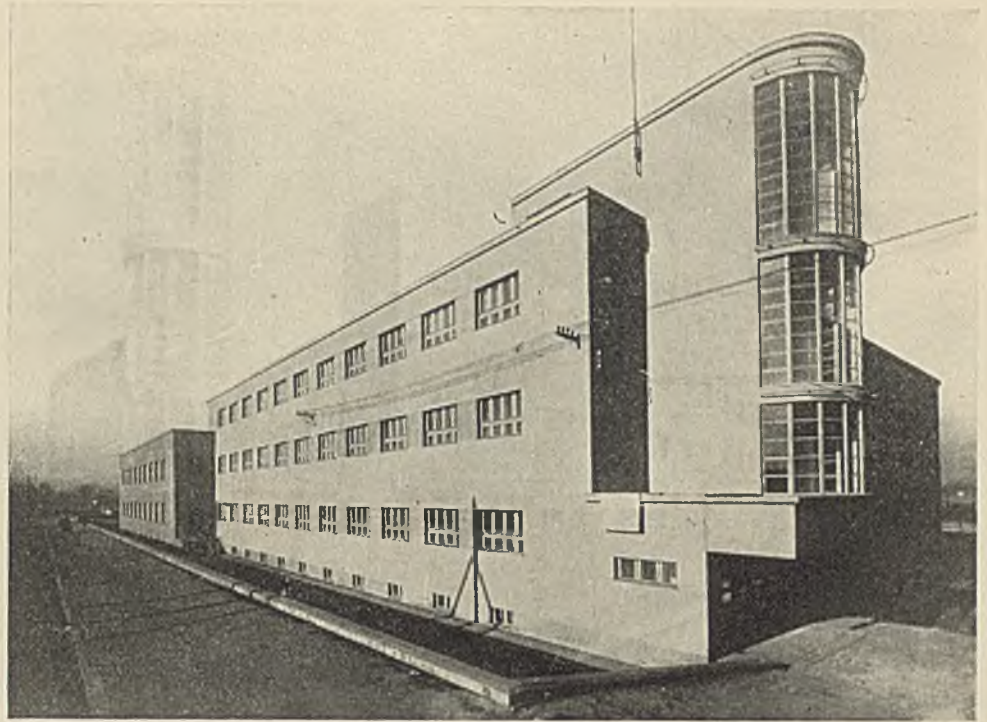
46—48. Śląski Urząd Wojewódzki; arch. Karol Tchorzewski (Katowice). Pawilon gruźliczy Lecznicy Powiatowej w Cieszynie.

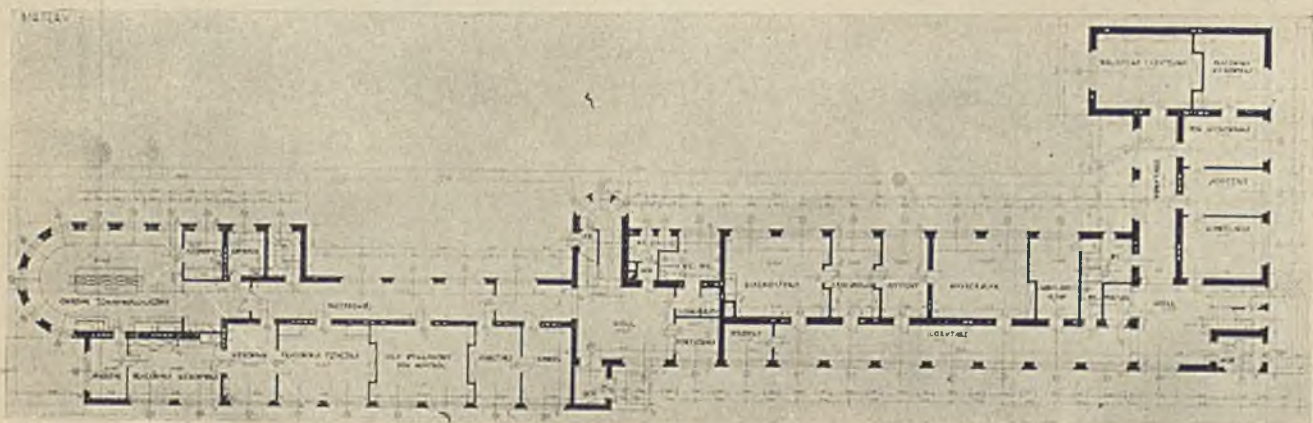
Instalacje oświetlenia elektrycznego wyk. f. „Elektro-Industria”, właśc. Alfons Spika (Królewska-Huta).

49—51. Magistrat m. Królewskiej Huty; arch. W. Soboń. Szkoła powszechna im. Juliusza Ligonia w Królewskiej Hucie.

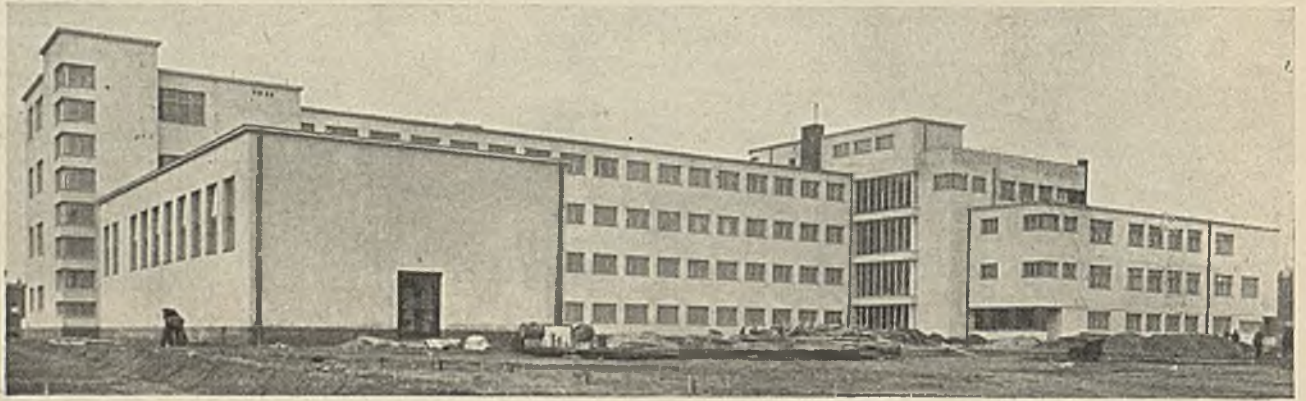
Rzut parteru 1 : 500.

52—54. Śląski Urząd Wojewódzki; arch. Tadeusz Kozłowski (Katowice). Zakład Badania Środków Żywnościowych w Katowicach.

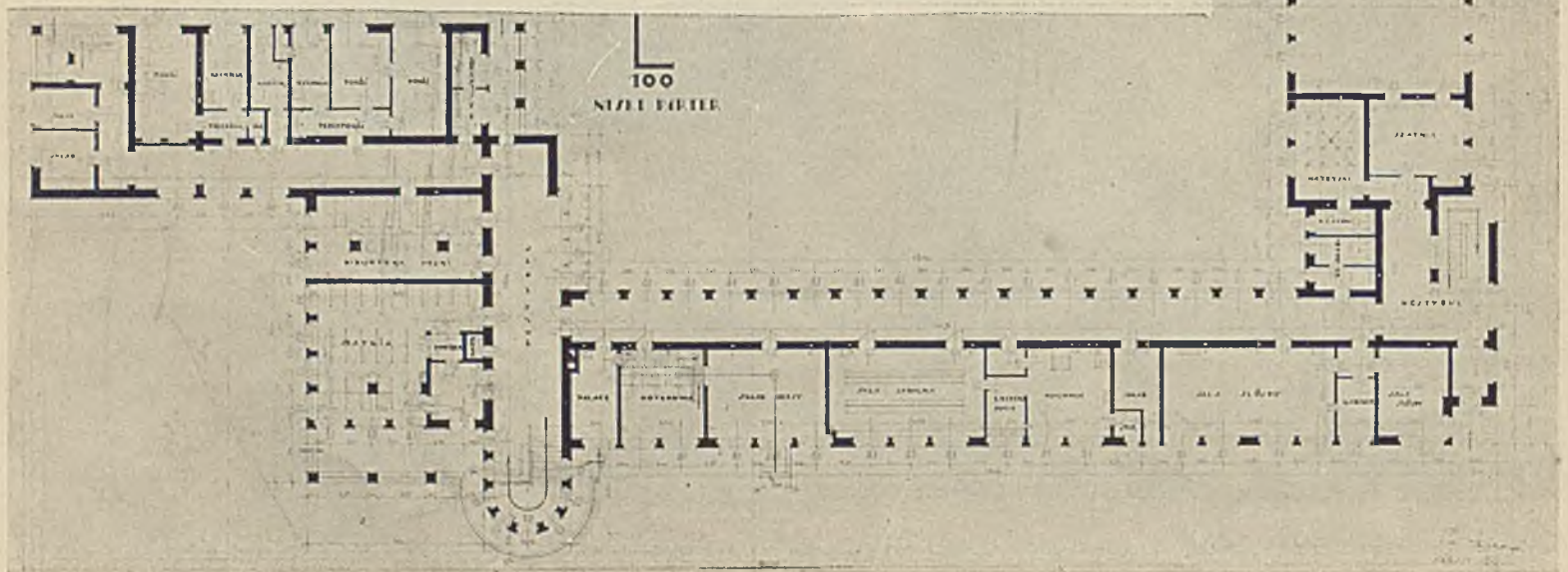
Widok od głównego wejścia.

Widok z dziedzińca szkolnego.

55—57. Śląski Urząd Wojewódzki; arch. Karol Schayer (Katowice). Gimnazjum Państwowe w Piekarach.

Rzut parteru. 1 : 500.

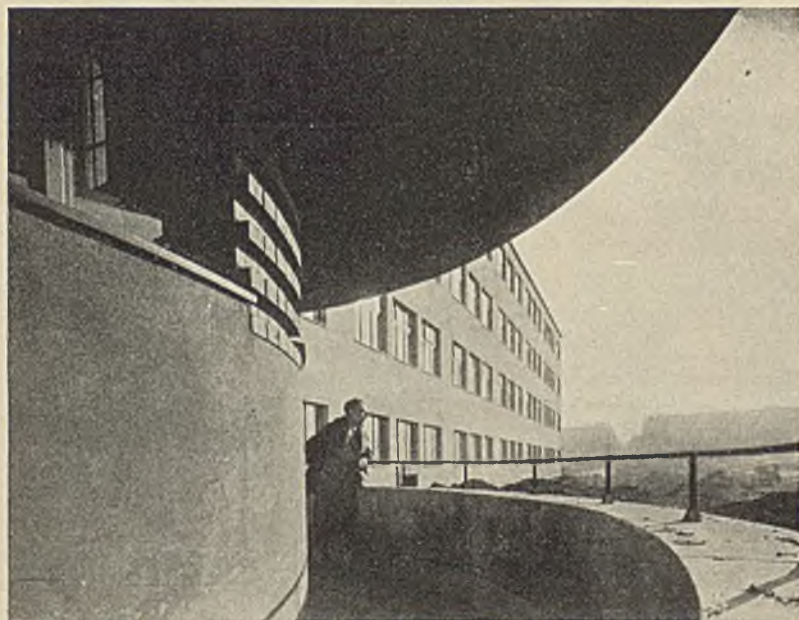

Instalacje zegarów elektr., telefonów i sygnalizację wyk. f. „Górnośląskie Towarzystwo Telefonów“ Sp. z o. o. (Katowice). Centralne ogrzewanie i instalacje sanitarne wyk. f. „Lubinus, Stein i Ska“, właśc. Mikołaj Dziuk (Katowice).

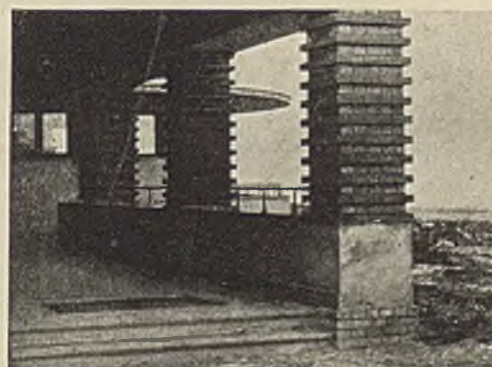

Główna klatka schodowa

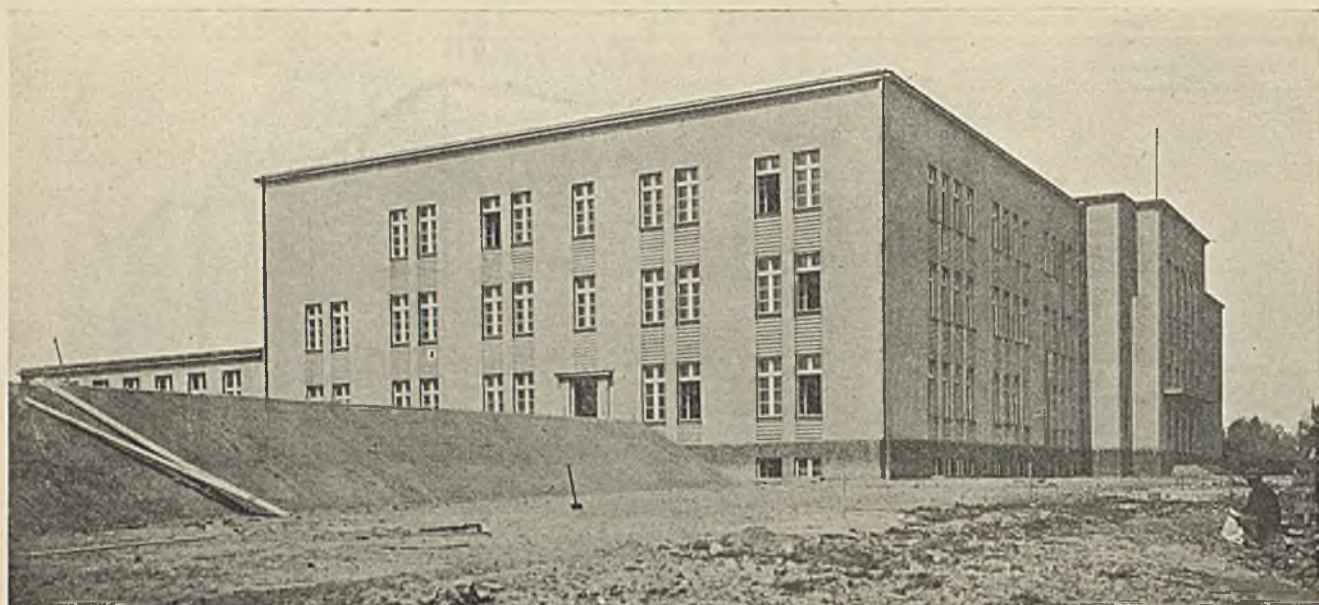
Fragment z pod płyty przy głównej klatce schodowej.

Główne wejście.

'58—61. Śląski Urząd Wojewódzki; arch. Karol Schayer (Katowice). Gimnazjum Państwowe w Szarleju-Piekarach.

Widok od frontu.

Fragment.

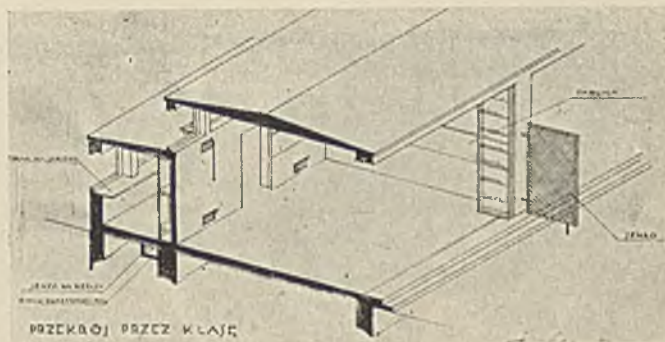
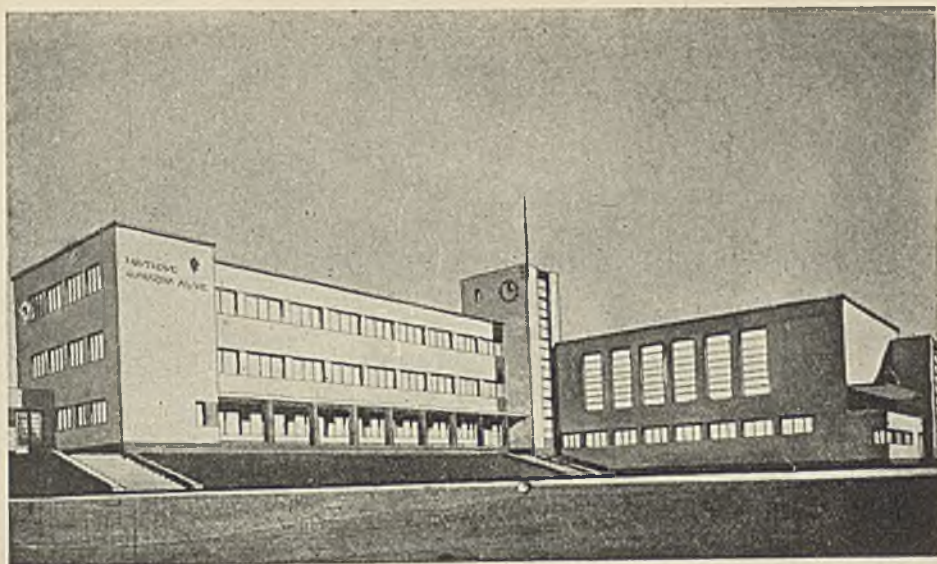

Instalacje zegarów elektr., telefonów i sygnalizacji wyk. f. „Górnośląskie Towarzystwo Telefonów” Sp. z o. o. (Katowice). Centralne ogrzewanie i instalacje sanitarne wyk. f. „Luĳinus. Stein i Ska”, właŝc. Mikołaj Dziuk (Katowice).

W. C. Profesorów.

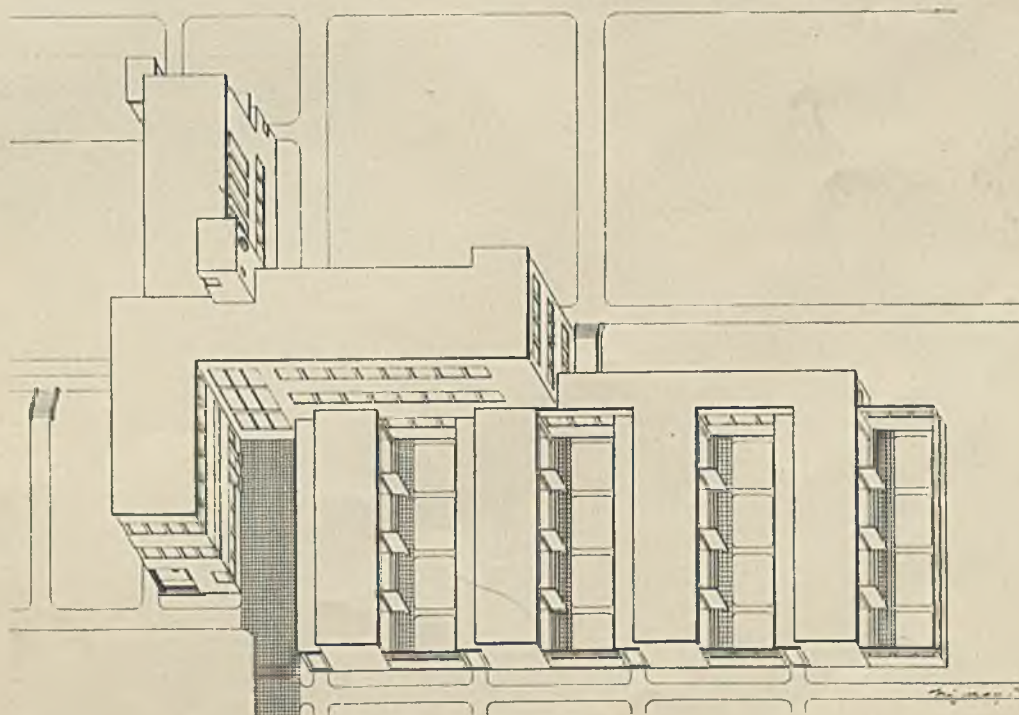
62—64. Śląski Urząd Wojewódzki; arch. Karol Schayer (Katowice). Gimnazjum Państwowe w Szarleju-Piekarach.

Widok od ulicy Bielskiej.

Przekrój przez klasę.

Widok aksonometryczny bloków klasowych.

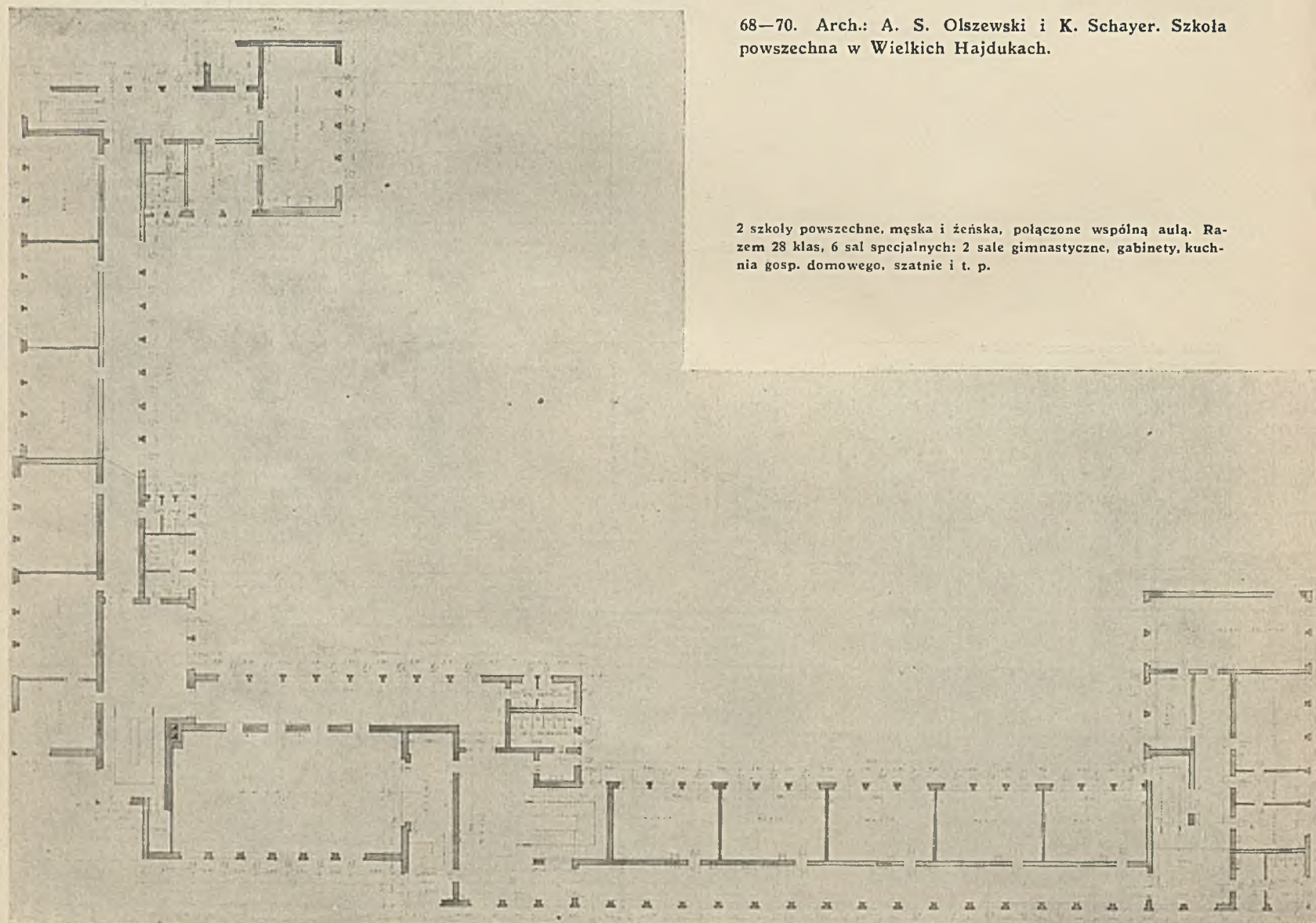
65—67. Śląski Urząd Wojewódzki; arch. Karol Schayer (Katowice). Gimnazjum Państwowe w Katowicach.

Fragmenty budowy.

68—70. Arch.: A. S. Olszewski i K. Schayer. Szkoła powszechna w Wielkich Hajdukach.

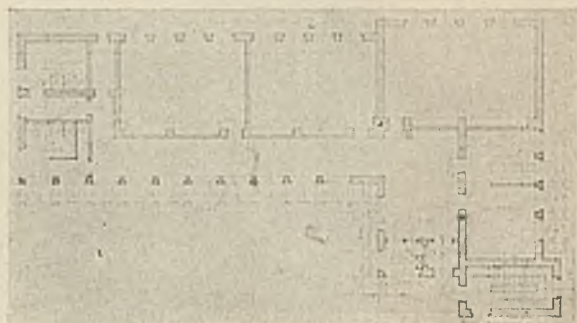
2 szkoły powszechne, męska i żeńska, połączone wspólną aulą. Razem 28 klas, 6 sal specjalnych: 2 sale gimnastyczne, gabinety, kuchnia gosp. domowego, szatnie i t. p.

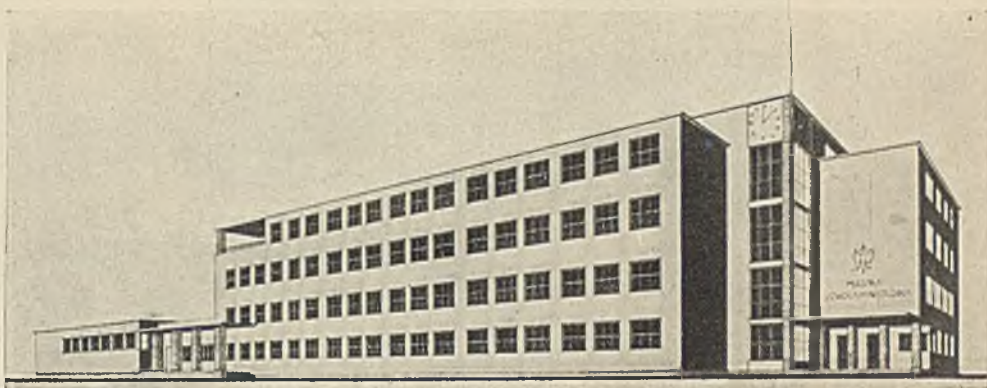
Parter: 3 sale, szatnie. Piętro: pokoje pielęgniarok. Sutereny: część gospodarcza.

Parter.

71 — 72. Arch. A. S. Olszewski (Królewska Huta). Przedszkole w Zgodzie.
Instalacje centralnego ogrzewania — wyk. f. „Termo“ Sp. z o. o. (Katowice).

Widok frontowy.

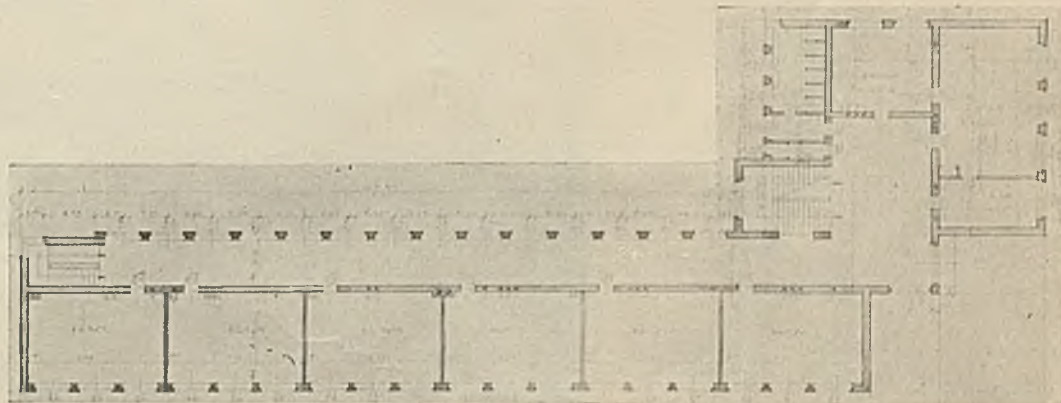

17 klas, szatnie, 3 sale (chemji, fizyki i rysunków), sala gimnastyczna, natryski, kuchnie gospodarstwa domowego.

Nowoczesne armatury oświetleniowe i żyrandole wyk. f. „Centrala Światła i Śląska Fabryka Wyrobów Metalowych“, Sp. z o. o. (Katowice).

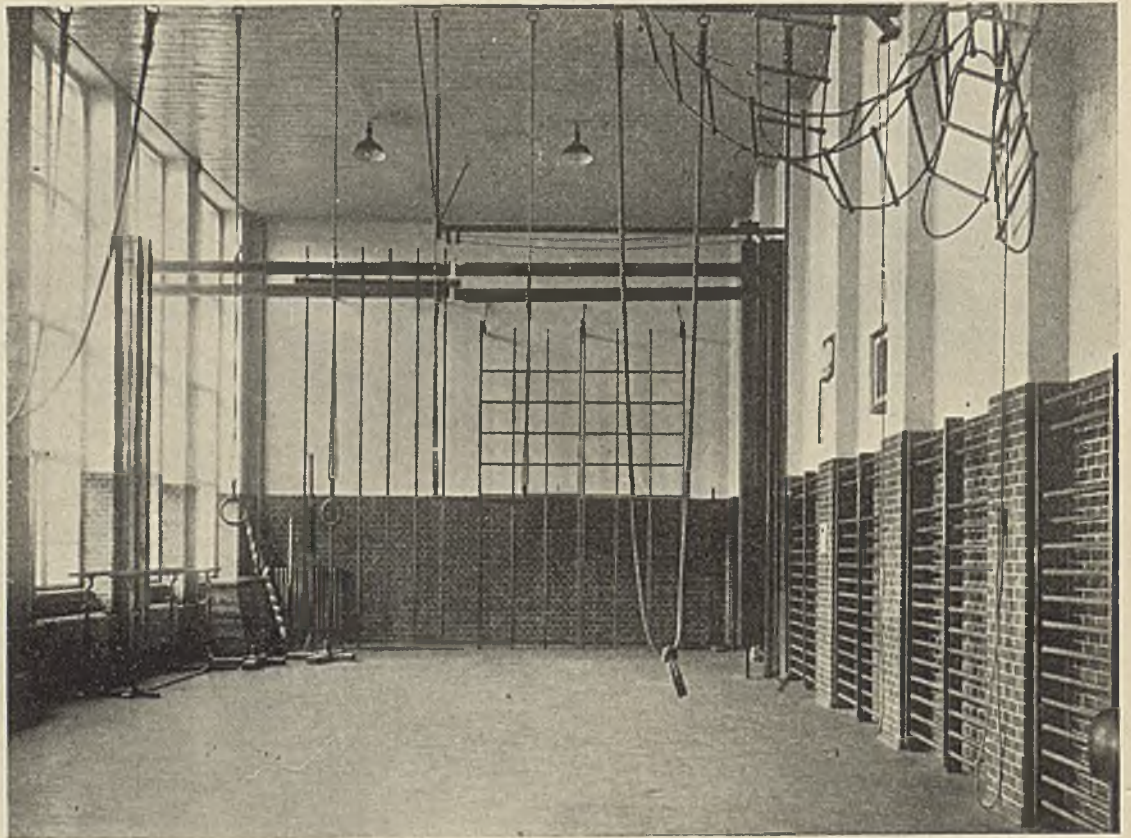
Parter. 1:500.

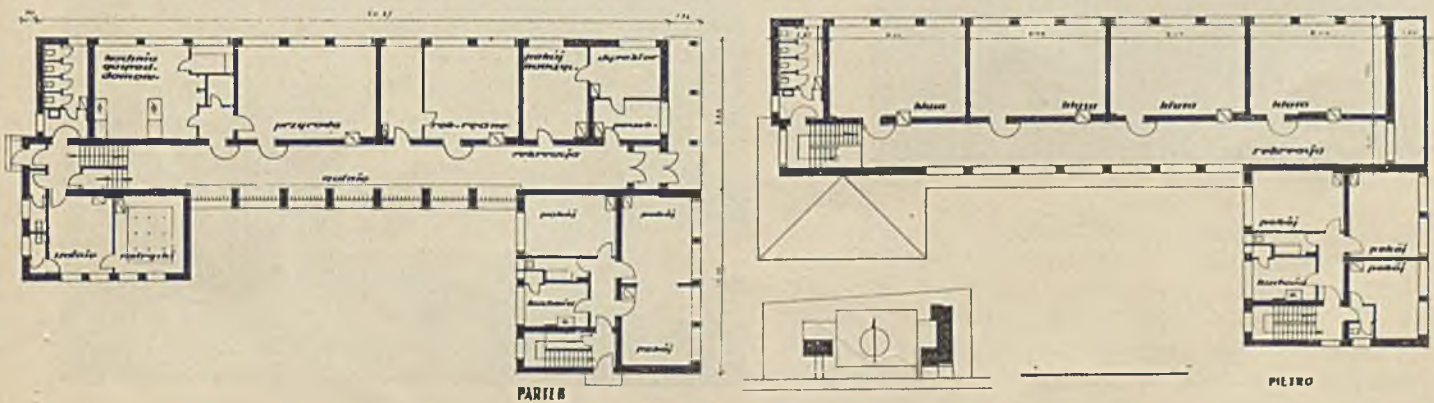
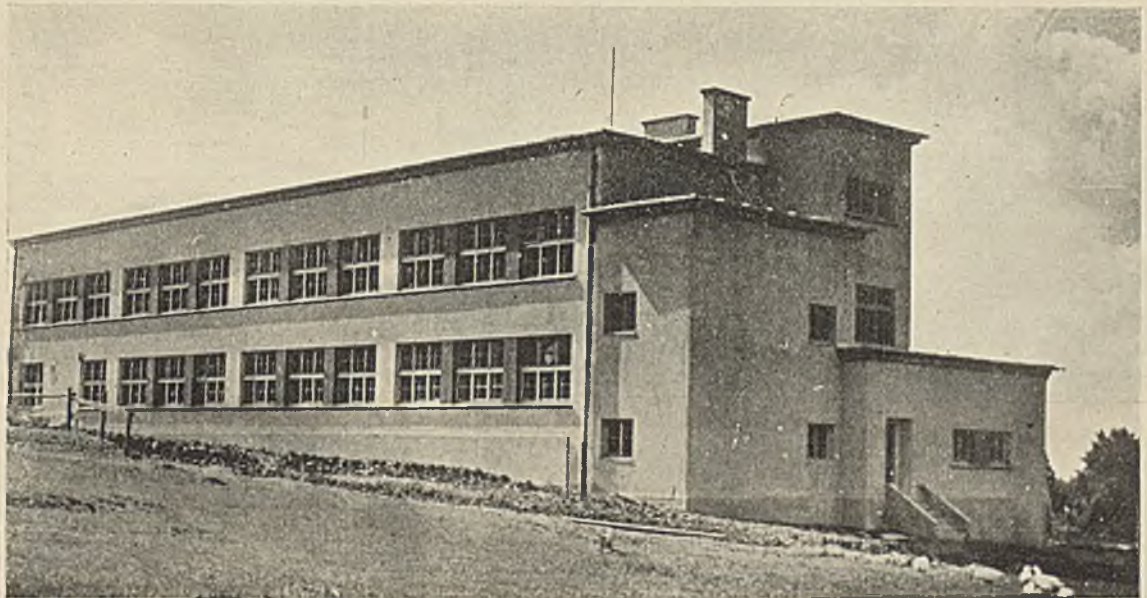
73—75. Arch. A. S. Olszewski (Królewska Huta). Szkoła powszechna w Mikołowie.

Widok z boiska.

76—78. Biuro architektoniczne Magistratu m. Katowic; arch. Jan Zarzycki (Katowice). Szkoła w Załęskiej Hałdzie (przebudowa).

79-82. Arch. Marja Wroczyńska (Katowice). Szkoła powszechna w Koniakowie.

Widok od ulicy.

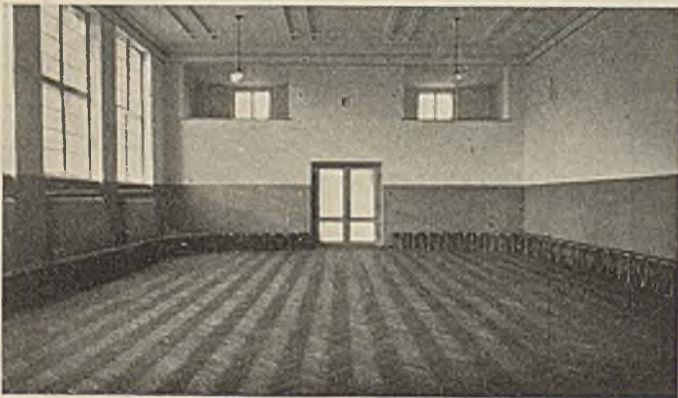

Widok z boiska.

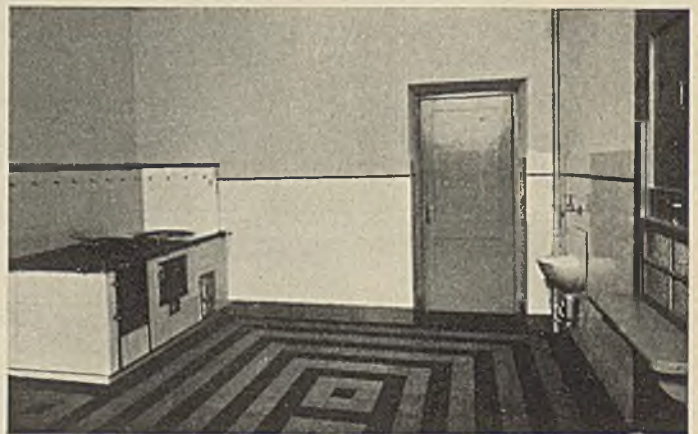

Centralne ogrzewanie urządzenia gorącej wody wyk. f. „J. Kru-
szyński” z Sosnowca.

Taras.

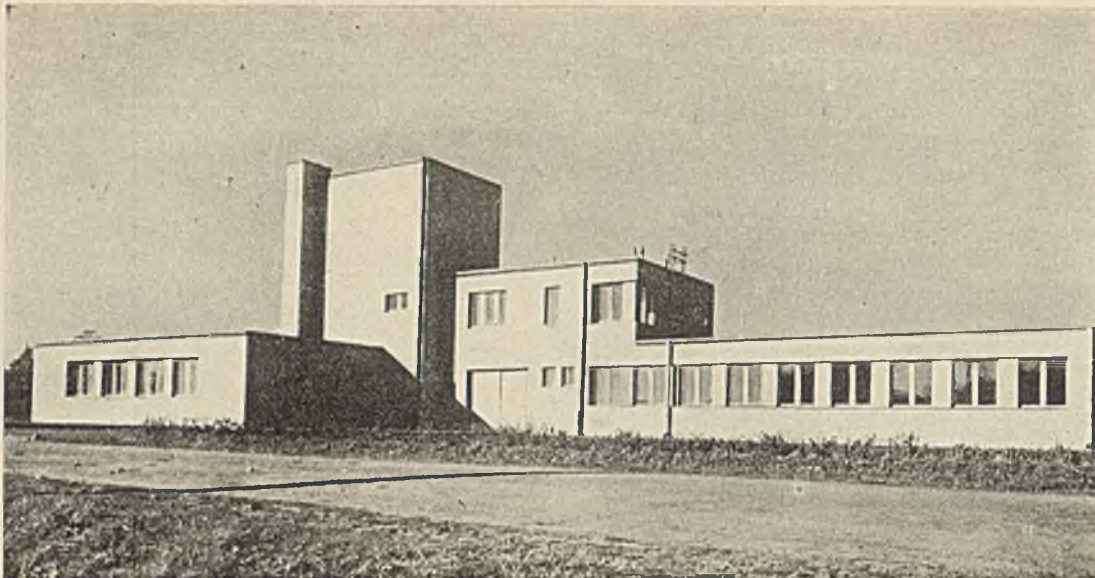

Sala gimnastyczna.

Kuchnia.

83—87. Arch. Cezary Uthke. Szkoła powszechna im. M. Konopnickiej w Dąbrowie Górniczej.

91. Arch. Jan Bieńkowski (Katowice).
Portiernia i dom administracyjny w Maczkach.

np., że oprócz funkcji istnieje jeszcze kształt i oddziaływanie jego na psychikę, że są przestrzenie wewnętrzne i bryły zewnętrzne, że powłoka architektoniczna przy jednej i tej samej konstrukcji może posiadać odmienne fakty w imię tegoż oddziaływania na widza, że architektura może i powinna również wbijać coś w głowę obywateli narówni z gazetą, książką i agitatorom, lecz wbijać nie przez napis nad wejściem, lecz zupełnie swoistymi drogami i sposobami i t. d.

„Przesłane wycinki pozwolą rzucić wam światło częściowe na obecną sytuację i napisać coś nie coś o tem i dla Polaków w „Architekturze i Budownictwie”.

„Projekt Pałacu Sowietów Żółtowski jest tak wydrukowany, że nie daje najmniejszego pojęcia o subtelności wykonania artystycznego (p. „Arch. i Bud.” Nr. 5 P. R.)”.

I trochę pod naszym adresem: „Prace konkursowe na projekt ostateczny „Świątyni Opatrzności Bożej”, nie bacząc na tak wdzięczny temat, są jednak nieciekawe; ja całkowicie podzielałam opinię O. O. Biskupów”.

Tyle treść listu.

Dodamy jeszcze narazie motto oficjalnego sprawozdania z ostatniego konkursu na Pałac Sowietów, złożonego przez odpowiedzialnego sekretarza komisji technicznej ekspertyzy projektów P. S. arch. N. P. Zapletina: „Uchwała Rady Budowy P. S. jest najważniejszym dokumentem architektoniczno-politycznym. Dyrektywa Rady o wykorzystaniu „najlepszych sposobów architektury klasycznej, przy jednoczesnym oparciu się na osiągnięciach współczesnej architektonicznej techniki budowlanej” winna być podchwycona przez grójmjum architektów sowieckich”.

S. W.

ROZSTRZYGNIECIE KONKURSU NA FRAGMENT REGULACJI M. ŁODZI

Na Zebraniu Ogólnem T. U. P. w dniu 13 maja r. b. otwarte zostały koperty nagrodzonych prac Konkursu na fragment regulacji m. Łodzi i okazało się, iż:

- 1) autorami pracy Nr. 23, której przyznana została I nagroda, są: pp. inż. arch. M. Buckiewiczówna i inż. arch. Lech Sawicki, inż. arch. W. Podleski i inż. arch. W. Wieczorkiewicz.
- 2) autorami pracy Nr. 7, której przyznana została II nagroda, są: pp. inż. arch. Wacław Leyberg i inż. arch. Brunon Hein;
- 3) autorem pracy Nr. 34, której przyznana została III nagroda, jest: p. Roman Michał Pękalski przy współpracy graficznej p. W. Kamińskiego;
- 4) autorami pracy Nr. 6 której przyznana została IV nagroda, są: pp. inż. arch. Brunon Hein i inż. arch. Wacław Leyberg.

PROTOKÓŁ POSIEDZENIA SĄDU KONKURSO- WEGO NA POMNIK NAJŚW. SERCA CHRYSYTA KRÓLA W WARSZAWIE

W dniu 11 maja 1932 r. zebrał się sąd konkursowy w następującym składzie: J. E. Ks. Biskup A. Szlagowski, Ks. Prałat E. Brzeziewicz, Hr. E. Krasieński, Prof. M. Lalewicz, Prez. Inż. Arch. Z. Słomiński, Jen. J. Wroczyński, Inż. Arch. A. Ambroźewicz, Jen. Bylewski, Inż. Arch. Wł. Michalski, Arch. A. Jawornicki, Prof. A. Żurakowski, Kan. E. Korwin-Szymanowska.

Na wniosek Prezesa komitetu budowy pomnika J. E. Ks. Biskupa A. Szlagowskiego, zostali zaproszeni: p. Prez. Słomiński na przewodniczącego i p. Wł. Michalski na sekretarza Sądu Konkursowego. Stwierdzono nadesłanie 25-ciu prac oraz jednego szkicu rysunku na pomnik.

Przy pierwszym rozpatrzeniu nadesłanych prac wyeliminowano (jednogłośnie) następujące prace, jako nienadające się do nagrody: Nr. Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 21, 23, 24, oraz szkic rysunkowy.

Pozostałe prace poddane zostały ponownemu przestudjowaniu, przy czem zostały wypowiedziane o tych projektach następujące uwagi:

Nr. 7 — Praca dużej wartości, w szczególności rzeźba; cokół niepokojny i zbyt mały w stosunku do figury; Nr. 9 — Dobre rozwiązanie górnej części. Cokół, w szczególności dolna jego część nie dostosowana do całości; Nr. 12 — Kompozycja dobra; przedstawia wartościowe pierwiastki; Nr. 14 — Dobre ustosunkowanie figury do cokółu; Nr. 17 — Przedstawia walory artystyczne, lecz do nagrody się nie nadaje; Nr. 19 — Kompozycja ciekawa, lecz niespokojna, oparta na reminiscencji jednego z pomników lwowskich; Nr. 20 — Praca o dużej kulturze, nie odzwierciadla jednak dążeń artystycznych chwili; Nr. 22 — Dobra sylweta całości; Nr. 25 — Duże walory artystyczne. Figura Chrystusa nie ma boskości. W następnem głosowaniu (poniżej 4-ech głosów) odpadły z powyższych następujące prace: Nr. 14, 17, 19 i 22.

Z pozostałych prac przyznano nagrody pracom Nr. 7 i Nr. 20 (jednakowa ilość głosów).

Postanowiono wyróżnić prace Nr. Nr. 9, 12, i 25, przy czem I wyróżnienie przyznano pracy Nr. 25, II wyróżnienie przyznano pracy Nr. 12 i III wyróżnienie pracy Nr. 9.

Po otwarciu kopert prac nagrodzonych, okazało się, że autorem pracy Nr. 7 jest Pani Zofja Trzcicka-Kamińska, przy współpracy inż.-arch. p. J. Łukasika, autorem zaś pracy Nr. 20 jest pan Stanisław Jackowski, przy współpracy architekta p. B. Zinzerlinga.

SŁOWNICTWO BUDOWLANE

W materiale, dotyczącym Słownika Budowlanego, a podanym w zeszyście 5, zaszyły następujące omyłki drukarskie, które niniejszem prostujemy. W dziale „Plac pod budowę. Urbanistyka”, po rubryce „dzielnica mieszkaniowa”

winno być: „dzielnica reprezentacyjna” do „zabudowania zwarte” włącznie. Wyrazy te pomieszczono błędnie w tekście pod nagłówkiem „Projektowanie i wykonywanie budowy”.

W rubryce „głębokość działki” wiersz 3. zamiast „przylegające”, winno być „przylegającej”:

w rubryce „zabudowania zwarte	zamiast „Bebaung”	winno być „Bebauung,
„ „ „zabudowania bliźniacze	„ „zabudowania”	„ „zabudowanie”
„ „ „węzeł komunikacyjny”	„ „Verkehrsknoten punkt”	„ „Verkehrsknotenpunkt
„ „ „plan zabudowania miasta”	„ „Bebaungsplan”	„ „Bebauungsplan”
„ „ „Ogólny plan zab. miasta”	„ „Bebaungsplan”	„ „Bebauungsplan”
„ „ „szczegółowy plan zab. miasta	„ „Bebaungsplan”	„ „Bebauungsplan”
„ „ „cennik robót	„ „cen jednostek”	„ „cen jednostkowych”
„ „ „cena kosztorysowa”	„ „cena jednostki	„ „cena jednostkowa”
„ „ „plan sytuacyjny”	„ „projektowany h”	„ „projektowanych”

Równocześnie ponawiamy wezwanie do nadsyłania uwag pod adresem Komisji Polskiego Słownika Budowlanego do „Kola Architektów” w Warszawie ul. Marszałkowska 117 m. 9. Ze względu na zamierzony druk słownika budowlanego, uwagi, dotyczące danej grupy wyrazów, będą mogły być uwzględniane

jedynie do chwili ukazania się następnego numeru „Architektury i Budownictwa” oraz w ciągu miesiąca po zakończeniu druku tych materiałów (o ile uwagi dotyczyć będą wyłącznie ostatniej grupy wyrazów).

POWIERZANIE ROBÓT I DOSTAW

powierzenie roboty lub dostawy (Vergabung d. Arbeit oder Lieferung) - oddanie roboty lub dostawy przedsiębiorcy na podst. umówionych zgóry warunków.

powierzenie robót za sumę ryczałtową (Vergabung d. Arb. nach Pauschalsumme) - powierzenie robót za zgóry ustaloną sumę, w/g ściślego opisu ich wykonania.

przedsiębiorca bud. (Bauunternehmer) - osoba fizyczna lub prawna, podejmująca się wykonywania robót budowl.

przedsiębiorca ogólny (Generalbauunternehmer) - przedsiębiorca, podejmujący się wykonania całokształtu wszystkich robót, związanych z daną budową.

przedsiębiorca główny (Hauptunternehmer) - przedsiębiorca, wykonujący zasadniczą część robót przy danej budowie.

przedsiębiorca specjalny (Teilunternehmer) - przedsiębiorca, wykonujący, niezależnie od przedsiębiorcy głównego, pewne specjalne roboty, związane z daną budową na bezpośrednie polecenie właściciela budowy.

podprzedsiębiorca (subprzedsiębiorca) (Unterakkordant) - przedsiębiorca, wykonujący pewne roboty lub dostawy, związane z daną budową na polecenie i odpowiedzialność głównego lub generalnego przedsiębiorcy.

umowa (Vertrag) - akt, ustalający stosunek prawny przedsiębiorcy do osoby lub instytucji, powierzającej mu wykonanie.

ogólne warunki budowy (Allgem. Vertragsbedingungen) - zasadnicze (normalne) warunki, regulujące wykonywanie robót.

szczegółowe warunki bud. (Besondere Bedingungen) - warunki, określające ściśle sposób wykonania poszczególnych dostaw i robót.

obliczanie ceny (Preisausmittlung) - ustalenie ceny za daną robotę na podst. norm oraz kosztu niezbędnych do jej wykonania materiałów i robocizny łącznie z generaliami i zyskiem.

analiza ceny (Kalkulation) - zbieranie podanej ceny na podstawie cen jednost. mater. i rob. niezbędnych do wykonania danej roboty i zwyczajowych lub przepisowych norm zużycia materiałów i robocizny.

oferta (Angebot) - oświadczenie ustne lub pism. z wymienieniem warunków wykonania danej dostawy lub roboty.

oferent (Bewerber) - przedsiębiorca, składający ofertę.

oferta ważna (gültiges Angebot) - oferta, czyniąca żądanie wszelkim formalnym przepisom i warunkom.

porównawcze zestawienie ofert (Zusammenstellung d. Angebote) - kolejne, równoległe wypisanie pozycji lub grup pozycji w/g poszcz. ofert, celem ich porównania przed wyborem.

przetarg ofertowy (Ausschreiben d. Arbeiten) - całokształt czynności, związanych z wyborem przedsiębiorcy, kt. oferta byłaby w porównaniu z innymi najdogodniejsza.

przetarg ograniczony (beschränkte Ausschreibung) - przetarg wyłącznie między wybranymi do składania ofert przedsiębiorcami.

przetarg nieograniczony (Offent. Ausschreibung) - przetarg, dostępny dla wszystkich na skutek wezwania publicznego do składania ofert.

przetarg ustny (Mündliches Bietungsverfahren) - licytacja ustna „in minus” między przedsiębiorcami na sumę ryczałtową kosztu danych robót lub dostaw.

przetarg ofertowy z dodatkowym przetargiem ustnym - przetarg, w kt. po porównaniu ofert pisemnych stosowany jest przetarg ustny między najtańszymi oferentami.

przetarg ustny z dopuszczeniem ofert pisemnych (Mündl. Bietungsverfahren m. Zulassung von schriftlichen Angebote) - przetarg, w kt., niezależnie od deklaracji biorących w nim udział przedst., rozpatrywane są oferty pisemne, nadesłane przez przedsiębiorców nieobecnych.

komisja przetargowa - komisja, przeprowadzająca przetarg.

unieważnienie przetargu (Ausschreibung für ungültig erklären) - umotywowane uznanie przetargu za niebyły.

powierzenie robót z wolnej ręki (Freihändige Vergabung) - powierzenie wykonania robót przedsiębiorcy bez uprzedniego przetargu lub żądania innych ofert.

wadium, poręczne (Wadium) - suma pieniężna (lub inne wartości), wpłacana przez przedst. przy skład. ofert przetarg. jako zabezp. wykonania zobowiązań (podanych w ofercie cen) do chwili podpisania umowy.

kaucja, zastaw (Bürgschaft) - suma pieniężna (lub inne wartości), składana przez przedst. przed rozpocz. robót jako zabezp. wykonania umowy. Kaucję składa się zwykle z zatrzymanego wadium przetarg., kt. następnie uzupełnia się do żądanej wysokości.

rygory (Strafmittel) - postanowienia karne, przewidziane w umowie w razie niedotrzym. przez przedst. warunków umowy.

kara umowna (Vertragsstrafe) - kara pieniężna, przewidziana w umowie w razie niedotrzymania przez przedst. jakiegokolwiek z warunków umowy.

rozwiązanie umowy (Aufhebung d. Vertrages) - uznanie umowy za nieobowiązującą przez obie umawiające się strony.

zerwanie umowy - rozwiązanie umowy; przed jej wygaśnięciem, z winy jednej ze stron z zastosowaniem przewidzianych rygorów.

cesja umowy (Cession) - odstąpienie przez przedst. praw i obowiązków, wynikających z umowy zawartej, na ręce innej osoby.

termin ostateczny (Endfrist) - termin, w kt. zgodnie z umową budowa winna być całkowicie ukończona.

terminy pośrednie (Durchgangstermin) - terminy, w kt., zgodnie z umową, winny być ukończone pewne serie robót, stanowiące część całości budowy.

właściwość sądu (Kompetenz d. Gerichtes) - określenie sądu, kt. orzecznictwu podlegają wszelkie sprawy sporne, wynikające z danej umowy.

siła wyższa (Höhere Gewalt) - określenie, przyjęte w umowach na oznacz. przyczyn niedotrzymania warunków umowy, niezależnych od przedst., jak np. mroz, strajk, wojna i t. p.

cena jednostkowa (Einheitspreis) - cena za jednostkę miary danej roboty lub dostawy.

ceny stałe (feste Preise) - ceny, objęte ofertą, które nie ulegają zmianie w czasie trwania budowy.

ceny zmienne (Veränderliche Preise) - ceny ofertowe, które, zgodnie z umową, mogą ulegać zmianom, wskutek przyczyn, w teście umowie przewidzianych.

poręka (gwarancja) (Gewährleistung) - zabezpieczenie, w jakiejś formie dotrzymywania warunków umowy, w szczególności, dobrego stanu robót przez określony czas (okres poręki) od chwili ich przyjęcia (odbioru).

okres poręki (Haftzeit) - ustalony w umowie okres czasu (od wstępnego do ostatecznego odbioru robót), podczas którego przedstawiciel odpowiedzialny jest i zobowiązany do bezinteresownego usuwania usterek, zauważonych na budowie.

roboty dodatkowe (Zusatzarbeit) - roboty nieprzewidziane w ofercie.

roboty powyżej kosztorysu (Mehrleistung gegen d. Vertrag) - roboty, przewidziane wprawdzie w ofercie, lecz wykonana w większym rozmiarze (ilości), aniżeli przewidywała oferta.

roboty poniżej kosztorysu (Minderleistung gegen d. Vertrag) - roboty, przewidziane wprawdzie w ofercie, lecz wykonana w mniejszym rozmiarze (ilości), aniżeli przewidywała oferta.

generalja, koszt stałe (allgem. Umkosten) - część składowa ceny, poza rzeczywistymi kosztami robocizny i materiałów.

ryzyko przedsiębiorcy (Risiko d. Unternehmers) - część skład. ceny, uwzględnijająca nieprzewidziane przeszkody przy wykonywaniu danej roboty przez przedsiębiorcę.

koszt własny (Eigenkosten) - koszt wykonania robót przez przedst., obejmujący koszt materiałów, robocizny, koszt stałe i wszelkie świadczenia, jedynie bez zysku i ryzyka.

terminarz robót (Zeitplan) - oznaczenie zapomocą wykresu kolejności wykonania i czasu trwania zamierzonych robót, terminów dostawy mater. i narzędzi, liczby robotników, terminów płatności i t. p.

rozrząd robót (Arbeitsplan) - dokładne zestawienie, dotyczące sposobu, kolejności i terminów wykonania robót zamierzonych.

chronometraż (Zeitmass) - badanie czasu i ruchów jako metoda analityczna przy studiach nad organizacją pracy.

PROWADZENIE I WYKONYWANIE ROBÓT

gospodarz budowy (Bauherr) - osoba lub instytucja, wnosząca budowy na rachunek własny.

kierownik budowy (Bauleiter) - uprawniony specjalista, prowadzący budowę i odpowiedzialny za jej prawidłowe wykonanie.

mistrz, majster (Meister) - osoba, uprawniona przez władze do wykonywania robót w zakresie danego rzemiosła.

mistrz obchodowy - mistrz dołączający, z ramienia przedst., szereg robót, przez niego wykonywanych.

podmistrz (Untermeister) - starszy czeladnik, pracujący jako pomocnik mistrza.

rzemieślnik (Handwerker) - pracownik wykwalifikowany w danym rzemiośle.

robotnik (Arbeiter) - pracownik niewykwalifikowany.

pomocnik (Gehilfe) - młodszy robotnik, chłopiec (nieraz kobieta), używani do rob. pomocniczych na budowie, jak np. noszenia wapna murarzem.

fachunek budowlany (Baurechnung) - zestawienie kosztu wykonanych robót i dostaw budowlanych, ułożone zgodnie z ofertą w poszczeg. pozycje ponumerowane, z krótkim opisem, wykazaniem ilości, cen jednostkowych i ogólnych.

opłata stemplowa (Gebühr) - podatek na rzecz Państwa lub gminy, uiszczany w związku ze składaniem rachunków, podań i t. p.

zaliczka (Vorschuss) - wypłata na poczet należności.

prowadzenie robót, według cen jednostkowych (Stückarbeit) - prowadzenie robót, przy którym należność w/g cen jednostkowych przedst. oblicza się na podstawie ilości wyk. robót oraz przyjętej ceny za jednostkę.

ogólne kierownictwo robót (Generelle Bauleitung) - kierownictwo, polegające na dopilnowaniu, ażeby budowa wykonywana była ściśle w/g projektu i kosztorysu. System ten stosowany być może wyłącznie, gdy wyk. robót powierzone jest przedst., do którego należą cała organizacja wewnętrzna.

administracyjny sposób prowadzenia robót (Spezielle Bauleitung) - prowadzenie robót przy równoczesnym zakupie przez kierownictwo całości lub części materiałów, przygotowaniu wianu wykażów, zestawień rachunkowych i t. p.

gospodarczy sposób prowadzenia robót (Regiebau) - prowadzenie robót połączone z bezpośrednim (t. j. bez udziału przedst.) zakupem materiałów, maszyn i narzędzi pomocniczych, wynajmem robocizny, organizacją pracy, dozoru i kontroli, prowadzeniem rachunkowości, bud., uskutecznianiem wyplatu i t. p.

półgospodarczy sposób prowadzenia robót (Bauführung nach Lohnliste) - różni się od systemu gospodarczego tem, że najem robocizny ma miejsce nie przez kierownictwo, lecz za pośrednictwem przedsiębiorcy. System ten zbliżony jest do administracyjnego.

lista płacy (Lohnliste) - spis pracowników z podaniem należności, przypadających dla każdego z nich i dla wszystkich za dany okres pracy.

robocizna (Leistungspreis) - koszt pracy robotnika, bez kosztów zużytych do niej materiałów, lecz z uwzględnieniem części generalji i zysku przedsiębiorcy.

roboty na zmiany (Schichtenarbeit) - roboty, wykonywane przez kilka partii robotników, z kt. każda pracuje przez określoną liczbę godzin.

dniońka (Tagelohn) - wynagrodzenie za ustawową liczbę godzin pracy dziennej.

roboty dniońkowe (Tagearbeit) - roboty, obliczane i opłacane za czas (dniońki), użyty do ich wykonania.

roboty pozadniońkowe - roboty, wykonywane poza normalnymi, ustawowymi godzinami pracy.

akordowa roboty (Akkordarbeit) - roboty, opłacane nie na podstawie czasu, zużytego na jej wykonanie, lecz w/g faktycznego wyniku pracy.

cena ryczałtowa (Pauschalpreis) - cena ogólna, przypadająca za daną robotę lub dostawę.

VARIA (NADESŁANE)

Do niniejszego N-ru załączamy wkładki, dotyczące kafli stalowych i pieców firmy „Karola Szrajbera”. Wkładka zawiera opis i rysunki nowego typu kuchni „Szrajbera” oraz kwestionariusz, służący za podstawę do zestawienia t. zw. bilansu ciepła pokoi i dokładnego obliczenia wielkości pieców.

Wystawa Małe Mieszkanie, organizowana przez Związek Słuchaczy Architektury P. W., odbyła się w maju r. b. w Bagateli w Warszawie.

NOWOCZESNA DEKORACJA W BUDOWNICTWIE

Ciekawą nowością dla celów budownictwa nowoczesnego w Polsce jest sztuczny kamień dekoracyjny „Bajeryt”. Jest to tania i trwała imitacja kamieni szlachetnych, jak marmur, jaspis, malachit, granit i inne, od szeregu lat stosowana w krajach zachodniej Europy, gdzie „Bajeryt” jest znany pod nazwą „Marmart” we Włoszech, lub „Marmorite Française” we Francji.

Uruchomiona niedawno w Warszawie fabryka tego kamienia, wykonaniem elewacji frontowej i wnętrza swego salonu wystawowego w Warszawie, przy ul. Jasnej Nr. 8, dorównała od razu swoim siostrom w Zachodniej Europie.

Widzieliśmy w tym salonie płyty o takim bogactwie kolorów i lustrzanym połysku, że oczom wprost nie chciało się wierzyć, że jest to produkt sztuczny.

Pouczono nas, że kamień ten tworzy się dwuwarstwowo, przyczem obydwie warstwy, złożone odpowiednim składnikiem chemicznym, stanowią nierozdzielalną całość. Połysk płyt otrzymuje się drogą naturalną. Fabryka jest w możności wykonywać płyty we wszystkich istniejących kolorach jednolitych, lub też nadawać im desenie w kształcie żył, imitujących prawdziwe kamienie. Płyty „Bajerytu” wykonywa się na rozmaitych podłożach, w zależności od przeznaczenia. Płyty, przeznaczone do wyłożenia elewacji frontowych, na nagrobki i pomniki, wykonywane są na podłożu ceglanym lub szamotowym. Dla pomieszczeń wilgotnych i narażonych na silniejsze ogrzewanie i na parapety okienne stosuje się podłoże szamotowe, dla dekoracji ścian wewnętrznych podłoże jest kompozycją różnych gatunków mielonego drzewa. Z powodu trudności technicznych,

Międzynarodowa Wystawa Mieszkaniowa austriackiego Związku Budowniczych, typu pokazowych osiedli mieszkaniowych, jakie wystawiono w Stuttgarcie, Wrocławiu, Karlsruhe, Zurychu, Bazylei, Pradze i in., odbędzie się w Wiedniu od 4 czerwca do 7 września (a więc trwać będzie zgórą 3 miesiące). Osiedle wznoszone jest pod naczelnym kierownictwem arch. J. Franka. Udział przyjmuje ok. 32 architektów, w tej liczbie z Austrii — Frank, Loos, J. Hoffman, z Niemiec — Häring, z Holandji — Rietveld, z Ameryki — Neutra i z Francji — Guevrekian i Lucrat.

w tej chwili maksymalny wymiar płyt wynosi 1500 × 800 mm. Jednakże w przyszłości fabryka będzie w stanie produkować płyty znacznie większe.

Stosowanie „Bajerytu” daje architektom i dekoratorom możliwość rozwiązania wszystkich problemów dekoracyjnych, które dotychczas z powodu braku odpowiedniego i taniego materiału, były trudne do urzeczywistnienia. „Bajeryt” stosuje się dla wykładania elewacji frontowych całych gmachów i poszczególnych sklepów. Buduje się z niego pomniki i nagrobki, dekoruje się kościoły, teatry, kina, restauracje, kawiarnie, pomieszczenia reprezentacyjne. Stosuje się go jako okładziny ścian szpitalnych, sal operacyjnych, ambulatorjów, gabinetów lekarskich, dentystycznych, w zakładach gastronomicznych i spożywczych, w łazienkach, łaźniach i wszędzie tam, gdzie wymagana jest estetyka i czystość. „Bajeryt” doskonale nadaje się także na parapety okienne i nad kaloryferami, stoliki kawiarniane i t. p.

Pod względem trwałości i wytrzymałości materiał ten w zupełności odpowiada stawianym przez budownictwo wymaganiom.

Próby, przeprowadzone przez Politechnikę Warszawską, wykazały wytrzymałość na zginanie: 60 kg/cm kw., na ściskanie 400 kg/cm kw. Równocześnie prowadzone próby na wpływy atmosferyczne wykazały bardzo wielką odporność na mróz; pod tym względem „Bajeryt” znacznie przewyższa marmury naturalne. Posiadając dużą stałą dielektryczną, „Bajeryt” znakomicie nadaje się także dla przemysłu elektrotechnicznego.

Nowej i pożytecznej placówce życzymy powodzenia. St. B.

AKCJA BUDOWLANA Z. U. S. W BĘDZINIE

Zakład Ubezpieczenia od Wypadków we Lwowie na zakupionym od magistratu m. Będzina placu o przestrzeni 6374 m² wybudował w 1930 — 1931 r. bloki mieszkalne dla robotników i urzędników. Akcja, podjęta przez Zakład, nieomal zupełnie zaspokoila brak mieszkań w Będzinie, — chcemy przeto podać kilka bliższych o budowie szczegółów.

Na placu powyższym, położonym koło dworca kolejowego w mało ruchliwej dotąd dzielnicy miasta — wybudowano 3 bloki mieszkalne o ogólnej powierzchni zabudowania 2660 m² (% zabudowy wynosi 41,7%). Na bloki te składają się następujące kompleksy: 1) Dom urzędniczy 4-piętrowy — zawierający 20 mieszkań 3-pokojowych i 20 mieszkań 2-pokojowych. Wszystkie mieszkania, prócz kuchni oraz łazienki i klozetu, posiadają pokój służbowy i ogrzewanie centralne.

Parter przeznaczono na lokale biurowe, zajęte przez Sąd Grodzki, Wydział Hipoteczny i P. K. U. W narożniku urządzono restaurację. W piwnicach bloku mieszczą się archiwa wspomnianych wyżej urzędów, kuchnie restauracji oraz od strony podwórza komórki dla lokatorów.

2) Jeden dom robotniczy, zawierający 118 mieszkań; w tem 59 mieszkań 2-izbowych z wnęką kuchenną oraz 59 mieszkań 1-izbowych z wnęką kuchenną. Wszystkie mieszkania posiadają klozety. Dla mieszkańców tego domu urządzona jest ogólna łaźnia, zawierająca wanny oraz natryski.

3) Drugi dom robotniczy, zawierający 20 mieszkań 3-izbowych z wnęką kuchenną, łazienką, klozetem, oraz

4) Budynek, zawierający urządzenie mechanicznej pralni na niskim parterze, oraz 3 sklepy na wysokim parterze.

Piwnice i parter bloku urzędniczego, jak to już wspomniano wyżej — posiadają konstrukcję szkieletu żelazo-betonowego, wypełnionego cegłą. Stropy nad piwnicami i nad parterem **pustakowe**. Górne piętra tegoż bloku oraz pozostałe budynki wykonane są z cegły. Stropy Kleina.

Sprawa skanalizowania bloków sprawiła kierownictwu robót specjalne trudności, a to z braku kanalizacji miejskiej. Sprawę tę rozwiązano przez zastosowanie urządzenia prowizorycznego (osadnik betonowy), które dotychczas działa bez zarzutu.

Budowa rozpoczęta została w pierwszej połowie września 1930 r. Pomimo niesprzyjających warunków atmosferycznych oraz specjalnych trudności przy robotach ziemnych i betonowych (ze względu na niepewny grunt musiano w niektórych miejscach dać pod fundament płytę żelbetową grub. 1 m) — roboty wykonane zostały w terminach przepisanych dzięki doświadczonemu kierownictwu robót (spoczywającemu w rękach inż. Zygmunta Wóycickiego z Warszawy) oraz fachowej i energicznej organizacji robót przez firmę budowlaną (roboty powierzone zostały firmie: Przedsiębiorstwo Budowlane. Gustaw Weinzieher w Będzinie).

FIRMY, BIORĄCE UDZIAŁ W AKCJI BUDOWLANEJ GÓRNEGO ŚLĄSKA

Centrala Światła i Śląska Fabryka Wyrobów Metalowych Sp. z o. o. (Katowice).

Firma zał. w r. 1899. Odznaczona 4 złotymi medalami w kraju i zagranicą za solidne wykonywanie nowoczesnych armatur i żyrandoli oświetleniowych, wg. własnych i nadesłanych projektów. Firma zatrudnia 120 współpracowników i robotników. U ogółu poważniejszych architektów i urzędów budowlanych na Śląsku i w innych dzielnicach Rzeczypospolitej cieszy się firma pełnym zaufaniem.

„Elektro-Industria”, właśc.: **Alfons Spika, Król. -Huta.** Wykaz gmachów, gdzie firma przeprowadziła instalację światła elektrycznego.

Województwo: Urząd Skarbowy w Królewskiej Hucie; Szkoła w Załężu; Dom Profesorów w Katowicach; **Zakład Ubezpieczeń:** ponad 20-cia domów.

Magistrat: w Królewskiej Hucie nowy gmach; Dom Urzędniczy w Królewskiej Hucie przy ul. Dąbrowskiego; Ochronka i Dom Gminny w Łagiewnikach Śl.; Dom Rzemieślniczy w Łagiewnikach; Państwowy Bank Rolny w Katowicach; Kościół, Probostwo i Klasztor w Załężu; Probostwo Wielkie Piekary; Miasto Woźniki — sieć; Strzelnica w Królewskiej Hucie (całe oświetlenie i elektr. sygnały do strzelania); Strzelnica w Katowicach (elektryczne sygnały do strzelania); Huta Hubertusa: około 15 domów; Towarzystwo Budowy Domów w Wielkich Hajdukach; Kopalnia Śląsk, Chropaczów: 15 budynków; Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie: 8 budynków;

Strumień: Kościół, Probostwo, Gmina, szkoła ogrodowa i t. d.; Gmina w Makoszowie; Górnośląska Centrala Gazowa, Wielkie Hajduki; Miejska Kasa Oszczędności w Królewskiej Hucie; Pensjonat „Willa Róż”, Lanckorona; Wszelkie lampy dla Szkoły XIV-tej w Królewskiej Hucie zostały dostarczone.

Górnośląskie Towarzystwo Telefonów, Sp. z o. o. (Katowice). Firma istnieje od roku 1908.

Firma wykonuje instalacje, sprzedaje, wynajmuje, konserwuje oraz zabezpiecza następujące urządzenia: urządzenia telefoniczne, wykonane według najnowszej konstrukcji; urządzenia elektrycznych zegarów; urządzenia elektrycznych zegarów kontrolnych dla robotników; urządzenia świetlno-sygnalowe; urządzenia zabezpieczające trezory i t. d.

W ostatnich czasach firma wykonała ważniejsze instalacje: Sanatorium Bratniej Pomocy — Zakopane, Magistrat — Katowice, Państwowe Gimnazjum — Szarlej, Magistrat — Pszczyna, Szkoła Powszechna — Piotrowice, Szkoła Powszechna — Gieraltowice, Huta Silesia — Paruszowice, Magistrat — Tarnowskie Góry, Dyrekcja Kopalni i Hut Księcia Donnersmarka — Świerklaniec, i t. d.

HIGJENA, S-ka z ogr. odp. Specjalna fabryka dla technicznych urządzeń higienicznych. (Katowice II, rok założenia 1889). Firma wykonała centralne ogrzewanie ciepłowodne lub parowe oraz urząd. sanitarne w następujących gmachach: Szkoła Powszechna w Kochłowicach, Będzinie; dla lecznicy hutniczej w Welnowcu; dla domu urzęd. przy ul. Reymonta w Katowicach; w hali gimnastycznej w Katowicach; w lecznicy S-ki Brackiej; domu urzędniczym Z. U. P. U. w Król.-Hucie, dla f-my A. E. G. w Katowicach, w oranżerii P. K. P. w Katowicach (bud. adm.); Lecznicy S-ki Brackiej w Siemianowicach; dla probostwa przy ul. Batorego w Katowicach, dla ochronki w Zadkowicach Gm. Lipiny, dla klasztoru w Lublińcu, dla łaźni w Sosnowcu, dla łaźni na kopalni „Elżbieta” w Rudzie, przy ul. Kościuszki i dla nowych biur K. K. O. w Katowicach, dla Instytutu Higjeny, w Teatrze Miejskim i w domu ubogich w Katowicach, w szybie Kopalni Franciszka w Rudzie, i (urządzenia łaźni) Komunalnej Kasie Oszczędności, Lecznicy S-ki Brackiej w Szarleju i (urządzenia pralni i gotowni) willi „Polbeton” w Katowicach, w Szkole Powszechniej w Siemianowicach, Ochronce w Rabce, Śląskim Urzędzie Wojewódz. dla domu urzęd. i dla 4 domów urzęd. przy ul. Raciborskiej w Katowicach, dla łaźni „Grosserschacht” w Brzezinach, Instytucji Higjeny i domu ubogich w Katowicach, w Szkole Powszechniej i mieszk. nauczyc. w Makoszowach, domach urzęd. nr. 1, 9 i 10 w Katowicach, w szkole powszechnej

w Katowicach (urządzenia filtrowe), w szkole powszechnej w Dębnie, domu uzdrowiskowym w Gorzycach, szkole powszechnej w Łańcuchu, domu adm. Giesche w Katowicach, Centralnej Targowicy w Mysłowicach, w Kasie Chorych w Katowicach, Państwowej Fabryce Wyrobów Tytoniowych i B-ku Ludowym w Wodzisławiu, w Polskim Tow. Akumulatorowym w Białej, dla pogotowia ratunkowego na kopalni „Wawel” w Rudzie, dla Katolickiego Urzędu Parafjalnego w Katowicach, dla szybu „Katzel” w Mysłowicach, w Teatrze Miejskim w Katowicach, dla mieszkalni i łaźni na koksowni Wolfgang w Rudzie, dla rafinerji „Saturnia” w Trzebinie, dla kościoła Katolickiego Urzędu Parafjalnego w Janowie.

Pozatem firma wykonała: zmianę kotłowni w budynku dyrekcji P. K. P. w Katowicach, zmianę i powiększenie łaźni na Cynkowni „Kunegunda” w Katowicach, urządzenie łaźni, przygotowanie ciepłej wody i urządzenie wyciągu do ubrań dla łaźni na koksowni Wolfgang Kopalni w Rudzie.

Farby i lakiery „Jega”.

W krajowym przemyśle farb i lakierów jednym z najnowocześniejszych zakładów i pod względem wytwórczości najzdolniejszych, jest firma „Jega” — Górnośląska fabryka lakierów i farb, Sp. z ogr. odp. w **Królewskiej Hucie** przy ul. **Hajduckiej 55/57**. Wyroby firmy tej nie tylko dorównują, lecz przewyższają jakością tego rodzaju najprzedniejsze i renomowane fabrykaty zagraniczne, to też zaletami swymi torują sobie na rynku coraz szerszy zbył. Z czołowych wyrobów wskazanej placówki na wyróżnienie zasługują: „Jegolin” — emalia nazewnątrz biała, „Glasurin” — emalia nazewnątrz biała i kolorowa, „Ferrolit” — emalia bursztynowa do podłóg, wreszcie „Succinor”, „Jegalit”, „17 C.”, lakiery bursztynowe oraz „Jegurit”, doskonały środek do gruntowania podłóg. Wszystkie wymienione lakiery i emalje, jako towar gatunku wypróbowanego, cieszą się łatwym i dobrym zbytem.

Zakłady Przemysłowo-Handlowe J. Kruszyński w Sosnowcu.

Firma egzystuje od roku 1898.

Firma wykonuje: centralne ogrzewanie różnych systemów, urządzenie pralni, kuchni parowych, suszarnie, kanalizacje, wodociągi, kąpiele, łaźnie i t. p.

Opracowanie projektów i kosztorysów.

W ostatnich czasach firma wykonała ważniejsze instalacje w następujących gmachach: 1) Urząd Poczt. i Telegrafów w Będzinie, 2) Schronisko dla Starców, 3) Szkoła Górniczo-Hutnicza w Dąbrowie, 4) Szkoła Powszechna w Dąbrowie, 5) Szkoły powszechne w Sosnowcu, 6) KOLONJA Magistratu im. Limanowskiego w Sosnowcu, 7) Piekarnia Mechaniczna „Produkcja” w Sosnowcu, 8) Piekarnia Zjednoczenia Piekarzy w Czeladzi, 9) w 6-ciu wielkich blokach dla Zakładu Ubezpieczenia Lwów — w Sosnowcu, 10) Szpital Położniczy w Sosnowcu, 11) Oranżeria „Polska Flora” w Sosnowcu, 12) Zakłady Drukarskie „Rozwój” w Siemianowicach, 13) Kino „Palace” w Sosnowcu, 14) Ochotnicza Straż Pożarna w Czeladzi, 15) Bank Polski w Sosnowcu, 16) Dyrekcja Kolejowa w Sosnowcu, 16) Administracja kop. „Paryż” w Dąbrowie, 17) dla Towarzystwa „Hr. Renard” — Tow. „Saturn” — Tow. Grodzieckiego, 18) Kilkadziesiąt gmachów, willi, domków u prywatnych właścicieli w Sosnowcu i okolicy.

E. LAMLA — Fabryka Zdrowotno-Technicznych Urządzeń i Aparatów, Ogrzewania Centralne, Instalacje „na — i odwadniające, Urządzenia Dezynfekcyjne (Katowice).

Z większych robót firma wykonała centralne ogrzewanie — ciepłowodne i parowe, sztuczną wentylację, urządzenia sanitarne w następujących gmachach: **Katowice:** Bank Gospod. Kraj., Szkoła Techn. Zawod., Państw. Magazyn Tytoniowy, Szkoła Powsz. Kolonji im. Mościckiego, Domy Urzęd. przy Jagiellońskiej, Sanatorium dla Inwalidów Woj., Szkoły przy ul. Dąbrówki, Stawowej, w dzielnicy II (Powszechna), Azyl dla bezdomnych, Rzeźnia Miejska, Dom dla schorzałych i niezamożnych, Główny Gmach Starostwa, Państwowe Zak. Wodociągowe, Bank Przemysłowców, Wille Inż. Arch. Michejdy, Bud. A. Rokusa. Mec. Kazimierczaka, Sędziog

Czerkiewiczza, Urząd Skarbowy, Sztuczny Tor Łyżwiarski; Łaźnia Miejska — Radomsk, Szkoła Powszechna — Wodzisław, Gmach Starostwa — Świętochłowice, Dom mieszkalny dla urzędników — Łagiewniki, Szkoła Powszechna Gminy Łaziska-Średnie, Szkoła IV i Dom Polski — Gm. Ruda, Gmach Pow. Kasy Chorych — Częstochowa i Pszczyna, Wille: Holza — Mikołów, „Cieszyńska” — Zakopane, Z. Bucholca — Piotrków, Ernesta Erbe — Zawiercie, v. Nikisch-Rosenegga — Szopienice, kino Kiedrona i kino „Casino” — Mysłowice, Gim. Matem.-Przyrodn., Nowy Ratusz i Szkoła Handlowa — Królewska Huta, Szkoła — Bugaj, Starostwo — Będzin, Szkoła IV Gm. Roździeń, Ratusze — Gm. Ruda, Janów i Kamień, Fabryki: „Stella” w Chrzanowie, „Skarboferme” w Knurowie, Oranżeria Holza — Mikołowice; Apteki w Hajdukach i Siemianowicach, restauracja — Park Kościuszki w Katowicach, f-ma Braszcok i S-ka — Katowice, Fabryka Telefonów — Katowice, Powiatowa Kasa Chorych — Sosnowiec, Dom Ludowy — Król. Huta, Urząd Skarbowy — Katowice.

Ponadto firma wykonała urządzenia do steryl. mleka w kuchni mlecznej — w Załężu i Bogucicach, urząd. sztucz. suszarni w szpitalu dla dzieci w Katowicach, urząd. kąpeli natryskowych w szkole II w Załężu, urząd. na — i odwadniającej w Zamku Gorzycach, urząd. dezynf. w szpitalu miejskim w Katowicach, urząd. sztuczne suszarni w Cegielni Miejskiej Nowego Targu, urząd. wodociąg. i kanalizacyjne w bloku mieszkalnym Gm. Ruda, klasztorze w Świętochłowicach, 2 domach podofic. F. K. W. w Częstochowie, lotnisku pod Katowicami, 13 domach mieszkalnych Sp. Budow. „Zachęta” w Mysłowicach, domu mieszkalnym w Świętochłowicach, domu Celnym w Szarleju i montaż kotłów i przewodów wysokoprężnych oraz rurociągi dla sztucznych gazów (praca trwała 3 lata) w firmie Giesche S. A. w Roździenu.

LUBINUS, STEIN I S-KA (Właśc. Mikołaj Dziuk), Katowice.
(rok założenia firmy 1903).

W ostatnich latach firma wykonała większe urządzenia centralnego ogrzewania dalekonośnego, centr. ogrzew. ciepłą wodą lub parą oraz urządzenia sanitarne w następujących gmachach: Zakład dla Umysłowo Chorych, Państw. Gimnazjum i Bursa Gimnazjalna w Lublińcu, Pawilon Gruźliczy — Cieszyn, Dom Higjeny, budynek kolejowy dla 60 urzęd. przy ul. Gliwickiej i dla 12 wyższ. urzęd. przy ul. Sądowej, Dom Ludowy i Dom Biurowy (9 kondygnacji) przy ul. Młyńskiej w Katowicach, Dom noclegowy — Tarnowskie Góry, Dworzec Kol. Szarlej-Piekary, Wieża Wodna i Szkoły Powszechno I i II — Pszczyna, Szkoła Miejska — Piotrków, Gimnazjum Żeńskie — Tarnowskie Góry, nowy gmach Pow. Kasy Chorych — Piotrków Tryb., Dom Administracyjny przy ul. Wilsona, Kop. Hrabina Laura, Szyb. Kolejowy — Siemianowice, Dom mieszkalny przy ul. Powstańców i Król. Jadwigi, Dom mieszkalny przy ul. Powstańców 26, w Katowicach, Dom noclegowy — Łaziska Średnie, Dom Noclegowy na Kop. „Książętko” w Wyrowie, Dom Administracyjny głównego depot — Wielkie Hajduki, Willa p. Fr. Kutza — Żory G. Śl., gmach Zarządu f. „Fulmen” — Katowice, Zakład f. „Schaffler i S-ka” — Mikołów, Sosn. Fabr. Wyr. Ceram.-Sanit. „Józefów” — Czeladź, Zakład f. Stephan, Fröhlich i Klüpfel — Piotrowice, Klasztor OO. Franciszkanów — Rybnik, Giesche Fabr. Porcelany — Katowice II, Dom noclegowy Kop. „Waleska” — Łaziska Średnie, Łaźnia robotn. na szybie „Redensblick” Katowickie Tow. Akc. dla Górnictwa i Hutnictwa, Dom administracyjny na szybie „Loo” Gwarectwa Charlotta — Katowice, Fabr. Naczyń Emaljow. „Olkusz” w Olkuziu i Wolbromiu, Dworzec Kolej. D. O. K. P. — Katowice, Ratusz — Pszczyna, Dom Handlowy gen. dyr. inż. A. Podoskiego — Chorzów, Dom Żołnierza Biała-Bielsko.

Ponadto firma wykonała suszarnie parowe w cegielni Wojew. w Lipiu koło Lublińca i w cegielni Fr. Kutza w Żorach oraz urządzenia kompl. łaźni dla ca. 600 robotników na kop. Richter, szyb Graniczny, dla ca. 600 robotn. na szybie Baingow i dla ca. 500 rob. na kop. Dębieńsko, szyb Zachodni w Siemianowicach, dla ca. 1800 robotn., kop. Maks, szyb. Północny — zakł. Hohenlohego — Wełnowiec, dla ca. 1200 robotn. kop. „Eminencja” — Katowice — Dąb, teraz „Huta Pokój” — Katowice, dla ca. 1200 robotn. kop. „Paryż” Tow. Fr.-Włosk. Kopalni Węgla — Dąbrowa Górnicza, dla ca. 600 kop. „Waleska” — Łaziska Średnie, dla ca. 500 rob. kop. „Hugozwang” — Karłowice, dla ca. 1600 rob. kop. „Römer”, dla ca. 800 rob. kop. „Anna”, szyb „Zawada”, — dla ca. 1500 rob. Gwarectwo Charlotta — Katowice, dla robotn. na kop. Hoym Czarnickie Tow. Handl. — Niewiadom, dla robotn. w fabr. wyrob. gum. „Wolbrom” w Wolbromiu, dla ca. 1000 rob.

Państw. Fabr. Związk. Azot. — Chorzów oraz urządzenie do wyciągania ubrań dla ca. 600 rob. na kop. „Maks” — Wełnowiec i urząd. do zraszania dla Koksowni na kop. „Ema” — Katowice.

M. Lempicki, Spółka Akcyjna, Przedsiębiorstwo Górnicze, Wiertnicze i Hydrotechniczne.

Rozwój firmy „M. Lempicki”, założonej 1896 r., i ciągły kontakt jej z hydrotechniką przy wykonywaniu robót wiertniczych w zakresie studziennictwa, źródeł mineralnych i robót fundamentowych, związanych z odwadnianiem terenów lub obniżaniem wód podczas zakładania fundamentów, spowodował specjalizację w dziale hydrotechnicznym, który został uwidoczniiony w tytule firmy. Dział ten prowadzony jest przez inżynierów fachowców i należyście uposażony, co w ciągu kilku lat ostatnich dało jak najlepsze wyniki wykonanych przez firmę robót kanalizacyjnych, wodociagowych i ogrzewniczych.

Przy współdziałaniu inżynierów śląskich założoną została obecnie w Katowicach firma M. Lempicki Sp. z o. o. Przedsiębiorstwo Górnicze, Wiertnicze i Hydrotechniczne, siedziba Katowice, Gliwicka 6, tel. 31-42.

Firma „Biuro Techniczne Inż. Witold Malinowski” z siedzibą w Sosnowcu i oddziałem w Katowicach, powstała w końcu 1930 roku.

W zakres działalności firmy wchodzi instalowanie wodociągów, kanalizacji, centralnych ogrzewań, urządzeń sanitarnych i t. p. Mimo trudnych warunków istnienia na skutek złej konjunktury, — firma dzięki fachowemu kierownictwu potrafiła w krótkim czasie rozwinąć szeroką działalność.

O zdobyciu zaufania świadczy między innymi fakt powierzenia firmie w bieżącym sezonie w dwóch największych gmachach, budowanych obecnie na terenie Zagłębia Dąbrowskiego, wykonania instalacji wodociągów, kanalizacji i centralnego ogrzewania: w Gmachu Izby Przemysłowo-Handlowej i Gmachu Polskiego Związku Zaw. Pracowników Przemysłowych i Handlowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Firma „Celestyn Przytułski”, Sosnowiec, ul. 3-go Maja 15. Telefon 6-22. Rejestr handlowy Nr. A. X. 5116 Konto P. K. O. Nr. 303 872 — Katowice.

Specjalne zakłady kopjarsko-reprodukcyjne, założone na podstawie koncesji ówczesnych władz w roku 1910, celem obsługiwania zakładów przemysłowych Zagłębia Dąbrowskiego. Po zainstalowaniu najnowszych urządzeń i maszyn, obecnie obsługują również Województwo Śląskie, przeważnie Urzędy Państwowe, na podstawie najniższych ofert.

Kopjowanie rysunków technicznych odbywa się za pomocą elektryczności na wszelkich papierach światłoczułych, przyczem długość rysunku nie robi różnicy w kopjowaniu.

Fotolitografia planów i map na dowolnych papierach i brystolach i wielobarwnie. Odbitki te są absolutnie trwałe, zachowują w zupełności wymiary oryginału i dają się doskonale malować.

Powielarnia masowa wszelkiego rodzaju okólników, zawiadomień, ilustracji, cenników, wykresów, diagram i t. p. w rozmaitych kolorach i kombinacjach, na różnych papierach i kartonach, białych lub kolorowych, wykonywa się pośpieszonym i najtańszym sposobem bez żadnych wosków, bez żadnych czcionek i bez żadnych klisz drukarskich.

Reprodukcja i wydawnictwo nut dla p. p. kompozytorów. Oryginały do reprodukcji muszą być wykonane czarnym tuszem, lub piśmem maszynowym, na cienkim papierze przezroczystym, najlepiej na kalce rysunkowej i tylko po jednej stronie. Przy zakładzie istnieje rysownia celem przygotowania oryginałów do reprodukcji według nadesłanych wzorów i szkiców, oraz udzielonych wskazówek i życzeń.

Z jednego oryginału można wykonywać różne odbitki co do koloru i treści. Żądane części rysunku można na płytach usuwać, jak również można dopełniać oryginały przez wklejanie lub doklejanie potrzebnych zmian, poprawek i napisów, bez żadnych śladów na otrzymanych odbitkach. Z danego oryginału można wykonać część od-

bitek identycznych z oryginałem, a drugą część z odpowiedniami zmianami, dopełnieniami i t. p.

Oryginały powierzone zwraca się bez żadnych uszkodzeń.

TERMO — Urządzenia Centralnego Ogrzewania, S. z o. o. (Katowice).

W ostatnim czasie firma wykonała większe urządzenia dalekoosobnego centralnego ogrzewania, urządzenia zużycia pary odlotowej, większe urządzenia centralnego ogrzewania ciepłą wodą, oraz urządzenia sanitarne w następujących gmachach: urząd parafjalny, kościół i gimnazjum w **Tarnowskich Górach**, urząd parafjalny i kościół w **Wielkich Piekarach**, dom adm. gm. **Siemianowice**, Kasa Chorych w **Kielcach**, Nowy Ratusz gm. **Nowy Bytom**, Szkoła Gospodarcza, Szkoła Wydziałowa i Hala gimnastyczna Magistratu m. **Katowice**, Rafineria Olejów Skalnych w **Trzebinie**, Drukarnia Bł. Jana Sargandra w **Cieszynie**, Sąd Okręgowy w **Tarnowie**, dom katolicki w **Krynicy-Zdroju**, Lecznicza bracka w **Katowicach**, dom mieszk. dla 2 i 3 rodzin f-my „Stella” — **Chrzanów**, dom biurowy Steinhagon, Wehr i S-ka — **Myszków**, Sanatorium P. K. P. w **Wilkowicy Bystrej**, szkoła powszechna w **Załężu i Rzeszowie**, Kasa Oszczędności w **Tarnowie**, Zakłady Ceramiczne „Stella” Sp. Akc. w **Chrzanowie**, klasztor św. Jadwigi w **Bogucicach**, willa dyrektorska fabryki Szkła w **Szczakowice**, dom adm. firmy „Godulla” Sp. Akc. i hala maszynowa kopalni Wirek Sp. Akc. w **Chebbie**, „Bismarckhütte” — **Wielkie Hajduki**, szkoła powszechna gm. **Kamiień**, dom prof. w **Katowicach**, budowa żłobka dla dzieci w **Katowicach**, wozownia Śląskiej Kolejki S-ka Akc. w **Wielkich Hajdukach**, pawilon Rentgena Szpitala Krajowego w **Cieszynie**, szkoła powszechna w **Siemianowicach**, szkoła żeńska, Mag. w **Przeworsku**, dom mieszk. urzęd. P. K. P. w **Katowicach**, kopalnia „Mysłowice” w **Mysłowicach**, Komitet Przedszkola Jubileuszowego w **Zgodzie**, firma Jan Wyk. Optyk w **Katowicach**, kościół w **Wielkich Piekarach**, fabryka gwoździ firmy „Godulla w **Chebbie**, warszt. huty „Bismarka” w **Wielkich Hajdukach**, garaż f-my Śląsko-Dąbrowskie Kolejowe T-wo Eksploatacyjne w **Katowicach**, Elektrownia Okręgowa w **Sosnowcu**, hala targowa Magistratu m. **Krynica-Zdrój**, Zakłady Ceramiczne „Stella” w **Chrzanowie**, Węglowe gwarectwo Charlotta w **Katowicach**, ubikacje mistrzowskie Huty Królewskiej i Laury, Naczelna Dyrekcja Hut, Zakład budowy Maszyn Huty: Górnośl. Zjednocz. Hut Królewskiej i Laura — **Król.-Huta**, Firma A. E. Kollontay **Katowice-Brynów**, Koksownia Polskich Kopalni Skarbowych na G/Śl. w **Knurowie**, Lecznicza Bracka w **Katowicach**, 8 budynków Zakładu dla Umysłowo Chorych w **Rybniku**, szyb Ficus w **Siemianowicach**, budynki Zakładu dla Głuchoniemych w **Lublińcu**. Wyłącznie urządzenia sanitarne firma wykonała: w trzech domach przy ulicy Raciborskiej Magistrat m. **Katowice**, hali dla bydła w nowej targowicy w **Mysłowicach**, gmachu Sądu Okręgowego w **Tarnowie**, oraz urządz. hydroforyczne w szkole powszechnej Magistratu m. **Rzeszowa**, schronisku w **Czorsztynie**, domu Magistratu **Katowice**, żłobku dla dzieci przy ulicy Raciborskiej w **Katowicach**, 2-ch domach mieszk. w **Katowicach** przy ul. Polnej, Zakładzie Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w **Król.-Hucie**, domu miszk. blok. „B” dla Urzędu Gminnego w **Wełnowcu**, 6 budynkach Zakładu dla

Głuchoniemych i Niewidomych w **Lublińcu**, dla Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w **Katowicach**. Poza to firma wykonała: urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne w domu mieszk. i w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w **Król.-Hucie**, oraz urządzenie wodociągowe i kompl. stacji pompowej dla Zarządu Gminnego w **Chorzowie**, Urządzenie podwyższenia ciśnienia i kompl. stacji pompowej dla południowej części **Katowic**, na placu Mirki.

Działalność firmy S. G. Żeleński (Kraków) na polu witrażownictwa.

Firma ta na nasze stosunki stara, bo już 30 lat pracy za sobą mająca, może się poszczycić pięknymi pracami i wyrobiła sobie należną opinię najlepszej w tym dziale wytwórni.

Założona przez ś. p. Inż. Arch. S. G. Żeleńskiego w roku 1902, po jego śmierci na froncie 1914 r. prowadzona jest przez wdowę, a od 3 lat wespół z synem.

Do najważniejszych prac firmy w latach powojennych, a ściślej od powstania Rzplitej, należą witraże w gmachach magistratów m. **Król. Hury**, **Rybnika**, **Knurowa**, **Miejskiej Kasy Oszcz. m. Krakowa** (mozaiki), witraże i mozaiki w gmachu Banku Gospodarstwa Krajowego w **Warszawie**, odnowienie i rekonstrukcja starych średnio-wiecznych witrażów w kościele N. M. P. w **Krakowie**, witraże dla Konsulatu R. P. w **Berlinie**, witraże w gmachu Syndykatu Pol. Hut Żelaznych w **Katowicach**, witraże w Katedrach na **Wawelu**, **Częstochowie**, **Łodzi**, **Łucku**, **Płocku**, **Lwowie**, w **Zborze Ewang. w Warszawie** etc.

Ze prace firmy stoją stale na wysokim poziomie, świadczą liczne dyplomy i nagrody z wystaw Krajowych i Zagranicznych, dyplomów tych firma posiada 28 sztuk. Zresztą powodzenie, którem firma się szczyci, jest najlepszym dowodem uznania jej jakości. Z licznych przez firmę posiadanych referencyj wymieniamy wyciąg z pisma Ministerstwa Oświaty R. P. z Nr. IV, Szt. 1816/32, z dnia 1 marca 1932 r., w którym to piśmie Ministerstwo „wyraża uznanie za znakomicie przeprowadzone prace około 120 pól średnio-wiecznych witrażów w kościele N. M. P. w **Krakowie** i oświadcza, że wszelkie tego rodzaju roboty konserwatorskie będą niewątpliwie skierowywane do tamt. Zakładu, o czym zostaną zawiadomieni Konserwatorzy i zainteresowane czynniki”.

Firma „**Karol Szrajber**” Sp. z ogr. odp., **Warszawa — Grójecka Nr. 33** ustawiła w roku 1931 ogółem 3 000 szt. pieców z kaflí stalowych w domach mieszkalnych, wybudowanych przez Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych — Z. U. P. U., a mianowicie: w **Gdyni** — w 5 domach, w **Warszawie** — w 1 domu, w **Będzinie** — w 2 domach, w **Lwowie** — w 1 domu.

O dobroci pieców „Szrajbera” i o tem, że są one istotnym postępem w dziedzinie pieców mieszkalnych, najlepiej świadczy, że w okresie ostatnich pięciu lat pieców tych ustawiono ogółem przeszło 30 000 sztuk.

Powszechnie stosują piece „Szrajbera”: Ministerstwo Spraw Wojsk., Min. Komunikacji, Min. Rob. Publicznych, Samorządy i t. p. Magistraty m. stoł. **Warszawy** i m. **Łodzi** zastosowały ostatnio piece „Szrajbera” przy budownictwie drewnianem, dla którego zostały opracowane i wypróbowane specjalne b. ekonomiczne typy pieców i kuchen „Szrajbera”.

Tow. Akc. „**Z. SZCZERBIŃSKI i S-ka**”

Warszawa, pl. Małachowskiego 2

Meble, boazerje,
całkowite urządzenia wnętrz.
Stolarka budowlana.
Działy pokryć meblowych
i dywanów.

Drukowano na bezdrzewnym papierze ilustracyjnym fabryki „Lignoza”, Sp. Akc.

DRUKARNIA TECHNICZNA, SP. AKC. WARSZAWA, CZACKIEGO 3-5. TELEFON 614-67.

ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO

MIESIĘCZNIK ILUSTROWANY

Wydawnictwo „Spółdzielni Wydawniczej Architektów Polskich” w Warszawie.

Zarząd S. W. A. P.: arch. Romuald Gutt, arch. Józef Krupa, arch. Władysław Michalski.

Zastępcy: arch. Teodor Bursze, arch. Witold Matuszewski, arch. Adam Paprocki.

Rada Nadzorcza S. W. A. P.: arch. Marjan Lalewicz, arch. Franciszek Lilpop, arch. Zygmunt Wóycicki.

Zastępcy: arch. Tadeusz Nowakowski i arch. Władysław Waloński.

Redaktor — Stanisław Woźnicki

Tymczasowy Komitet Redakcyjny: arch. Romuald Gutt, arch. Józef Krupa i arch. Zygmunt Wóycicki

Adres Redakcji i Administracji: Wspólna 40. tel. 9-52-87

Konto czekowe P. K. O. 11020

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata miejscowa:	Na prowincji (z przesyłką):	Egzemplarz pojedynczy w War- szawie
Kwartalnie zł. 17.—	Kwartalnie zł. 18.— zł. 6.—
Półrocznie „ 34.—	Półrocznie „ 36.—	Na prowincji (z przesyłką) „ 6.50
Rocznie „ 68.—	Rocznie „ 72.—	Zagranicą „ 8.—

Pod nadesłanym zgóry adresem Administracja wysyła każdorazowo nowy numer pisma za zalicz. pocztowem.

CENY OGŁOSZEŃ

Przed tekstem:	Za tekstem:	2-a, 3-a i 4-a strona okładki:
Cała strona zł. 400.—	Cała strona zł. 350.—	Cała strona zł. 450.—
Półowa strony „ 210.—	Półowa strony „ 180.—	Półowa strony „ 250.—
Ćwiartka strony „ 120.—	Ćwiartka strony „ 100.—	Ćwiartka strony „ 150.—
	Strona artykułu opisowego „ 500.—	

OGŁOSZENIA DROBNE

Ardes w branży rozmiar 10×90 mm. łącznie z pren. na cały rok zł. 100, płatne zgóry przy zamówieniu. Za każde następne 5 mm wys. dopłata zł. 50 rocznie. Koszt rzeczywisty rysunków i klisz ponosi ogłaszająca się firma. Dział reklam przewiduje także, poza ogłoszeniami przed i za tekstem, specjalne wkładki artystyczne jedno i wielobarwne.

Kierownik akwizycji: Albert Leon Kraus.

Akwizytorzy, upoważnieni do zbierania ogłoszeń: B. Turkiewicz i B. Jakowlew.

TREŚĆ Nr. 6

Pierwsze drapacze śląskie — WITOLD KŁĘBKOWSKI	169
Proklamowanie klasycyzmu z Rosji Sowieckiej — S. W.	197
Rozstrzygnięcie konkursu na fragment regulacji m. Łodzi	198
Konkurs na pomnik Chrystusa — króla w Warszawie	198

Arch. TCHÓRZEWSKI KAROL (Śląski Urząd Wojewódzki w Ka- towicach). Pawilon roentgenologiczny przy Szpitalu Kra- jowym w Cieszynie	184
Pawilon gruźliczy Lecznicy Powiatowej w Cieszynie	185
Arch. SOBON W. (Magistrat m. Królewskiej Huty). Szkoła po- wszechna im. Juliusza Ligonia w Królewskiej Hucie	186
Arch. SCHAYER KAROL (Śląski Urząd Wojewódzki w Katowi- cach). Gimnazjum Państwowe w Szarleju-Piekarach	188—190
Gimnazjum państwowe w Katowicach	191
Arch.: OLSZEWSKI A. S. i SCHAYER K. Szkoła powszechna w Wielkich Hajdukach	192
Arch. OLSZEWSKI A. S. (Królewska Huta). Przedszkole w Zgo- dzie	193
Szkoła powszechna w Mikołowie	193
Arch. WROCZYŃSKA MARJA (Katowice). Szkoła powszechna w Koniakowie	191
Arch. ZARZYCKI JAN (Biuro architektoniczne magistratu m. Katowic). Szkoła w Załęskiej Haldzie (przebudowa)	195
Arch. UTHKE CEZARY Szkoła powszechna im. M. Konopnickiej w Dąbrowie Górniczej	196
Arch. RYBICKI JÓZEF (Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach). Starostwo w Cieszynie	197
Arch. BIENKOWSKI JAN (Katowice). Portiernia i dom admi- nistracyjny w Mączkach	198

ILUSTRACJE

Arch.: MICHEJDA TADEUSZ i SIKORSKI LUCJAN (Katowice). Gmach Syndykatu Polskich Hut Żelaznych w Katowicach	169—173
Arch. MICHEJDA TADEUSZ (Katowice). Gmach urzędu gmin- nego w Janowie	174—177
Arch. KOZŁOWSKI TADEUSZ (Śląski Urząd Wojewódzki w Ka- towicach). Dom mieszkalny 14-topiętrowy i Izba Skar- bowa przy ul. Zielonej w Katowicach	178—179
Zakład Badania Środków Żywnościowych w Katowicach	187
Arch. CHMIELEWSKI EUSTACHY (Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach). 7-opiętrowy dom mieszkalny w Katowi- cach przy ul. Wojewódzkiej	180
Arch. ŁOBOS TADEUSZ (Biuro architektoniczne magistratu m. Katowic). Żłobek miejski w Katowicach	181—183
Budynek sklepowy w Katowicach	183

Adresy nadesłane

Budowle i Materiały

BAJERYT sztuczny kamień dekoracyjny wyrabiany w kraju do wykła-
dania fasad, wewnątrz i parapetów. płyty jedno i wielobarwne.
(Marmur, granit). Biuro sprzedaży i salon wystawowy. Warszawa, Jasna 8.
Projekty i kosztorysy na żądanie. Tel. 751-85.

Warszawa

T. R. B. Towarzystwo Robót Budowlanych
Inż. **BOGUSŁAW LENCKI** i S-ka
Warszawa, ul. Śniadeckich 6. Tel. 9-64-66.

Witraże

Krakowski Zakład Witrażów
S. G. ŻELEŃSKI
Kraków, ul. Aleje Krasińskiego 23. Tel. 106-16

Katowice

Żyrandole

CENTRALA ŚWIATŁA
i Śląska Fabryka Wyrobów Metalowych Sp. z ogr. odp.
KATOWICE, ul. GLIWICKA 21-23.

PRZEMYSŁ BUDOWLANY I TECHNICZNY

Architektura Wnętrz

Warszawa

„ŁAD” URZĄDZENIA WNĘTRZ, MEBLE, KILIMY, DY-
WANY, TKANINY I CERAMIKA DEKORACYJNA
Warszawa, ul. Czerniakowska 203. Tel. 444-82 i 935-83

Armatury elektryczne

Warszawa

FABRYKA ŻYRANDOLI I ARMATUR ELEKTRYCZNYCH
BRACIA BORKOWSCY Sp. Akc.
Sklep: Jerozolimska 6 tel. 642-79
Fabryka i Sala wzorów: Grochowska 45, tel. 10-02-98

„A. MARCINIAK” SPÓŁKA AKCYJNA
WARSZAWA Zarząd i Fabr., Wronia 23. tel. 795-08, 792-02
Wzorownia, Złota 49. tel. 260-76, 260-06

Armatury do wody, pary i gazu

Warszawa

Fabryka Armatur i Odlewnia Metali
GWIŹDZIŃSKI i S-ka
Warszawa, Chocimska 9. Tel. 8-94-57.

Artystyczny Przemysł

Warszawa

„ŁAD” URZĄDZENIA WNĘTRZ, MEBLE, KILIMY, DY-
WANY, TKANINY I CERAMIKA DEKORACYJNA
Warszawa, ul. Czerniakowska 203. Tel. 444-82 i 935-83

Asfalty

Warszawa

SHELL

POLSKA FABRYKA EKSTRAK-
TÓW GARBARSKICH, SP. AKC.
WYDZIAŁ S H E L L
WARSZAWA, SMOCZA 43
TEL. 12-09-51, 12-23-57, 12-24-28
Wylączna sprzedaż asfaltów naj-
wyższych gatunków do budowy dróg
i bruków, do fabrykacji mastyksów,
papy dachowej, izolacji i t. p. marki:
MEKSFALT I SPRAMEKS

STANISŁAW COHN

Warszawa, Senatorska 36,
tel. 641-61, 641-62,
adr. teleg. „Stakon”

Wylączna sprzedaż na Polskę
asfaltu rodzimego
TRINIDAD EPURÉ

Betonowe wyroby

Lwów

„TERRAZZO” Lwów, ul. św. Piotra 19a tel. 48-42
WYROBY CEMENTOWE

Schody terrazzo, posadzki i płytki terrazzo, okładziny ścian i t. p.
Fasady szlachetne i dekoracje wnętrz.

Warszawa

Fabryka Wyrobów Betonowych i Mozajkowych
K. GAGATNICKI, S. MODELSKI i B. SŁOMCZYŃSKI
Warszawa, Sienna 94. Telefon 605-95.
SCHODY, POSADZKI, RURY, BASENY I T. P.

Wytwórnia Wyrobów Betonowych **„GOŁKÓW”**
HENRYK GOŁOGOWSKI

Warszawa, Al. Jerozolimskie 21, tel. 219-74.

Fabryka Wyrobów Mozajkowo-Betonowych
B. K O R E W A i S-ka

Warszawa, Syreny 7 (Dom własny), Tel. 631-75 (Zał. 1870 r.)

Warszawa

FABRYKA WYROBÓW BETONOWYCH
Inż. STANISŁAW RADZIWIŃSKI
Warszawa, ul. Wilanowska 22, telef. 960-34
POSADZKI CEMENTOWE I LASTRICOWE, SCHODY

EDMUND SZMIDT
WYTWÓRNIA WYROBÓW
BETONOWYCH I KSYLOLITOWYCH
Warszawa, ul. Grójecka 56. Tel. 928-39.

Warszawa

Bitumina

„ORŁOROG”
dawniej ORŁOWSKI, ROGOWICZ i S-ka, Sp. z o. o.
Warszawa, Królewska 8, Tel. 701-28 i 747-78.
Wylączni wytwórcy Bituminy do krycia dachów i izolacji.

Lwów

Biura Architektoniczne

Inż. **KAZIMIERZ TEODOROWICZ**
Architekt
Lwów, Gołuchowskich 1. Tel. 1-44

Lwów

Inż. arch. **BRONISŁAW WIKTOR**
Lwów, ul. 22 Stycznia 5, Tel. 77-30.

Tarnów

Biuro Architektoniczne i Budowlane
Inż. Arch. **EDWARDA OKONIA**
Tarnów, Przecznicza Chyszowskiej 1:6, I p. Telefon Nr. 236

Warszawa

Blachy Cynkowe

Znak ochronny.

Najlepszy i najpraktyczniejszy materiał do krycia dachów.

„BLACHA CYNKOWA”
BIURO SPRZEDAŻY POLSKICH WALCOWNI CYNKU
Sp. z o. p. w Katowicach
Adres teleg.: „Czystocynk”. Telefony: 12-61 i 7-73.

WALCOWNIE CYNKU:

GIESCHE — Szopienice i Trzebinia
SŁASKIE KOP. CYNK. S. A. — Silesia.
ZAKŁADY HOHENLOEGO S. A. — Welnowiec.
WALCOWNIE METALI S. A. — Dziedzice-Oświęcim.
POLSKIE ZAKŁ. PRZEM. CYNKOWEGO — Będzin.

BLACHA CYNKOWA POCYNKOWANA
D./H. **A. G E P N E R**

Warszawa, Grzybowska 27. Tel. 690-27 i 655-25

Warszawa

Blacha żelazna cynkowana

CYNKOWNIA WARSZAWSKA

(właśc. Inż. T. Rapacki i Z. Święcicki)

Warszawa, Boduena 3
Tel. 442-62, 652-77 i 652-07

Warszawa

Budowlane Materiały

„DOSTAWA” TOW. DLA HANDLU MATERIAŁAMI
TECHN.-BUDOWLANEMI Sp. z ogr. odp.
Sprzedaż i dostawa wszelkich materiałów budowlanych oraz wykonanie robót
posadzgarskich i lastricowych.

Warszawa, ul. Krucza 38, tel. 8-92-28, 8-93-38. Skład Targowa 12, tel. 10-12-28.

Warszawa

Budowlane okucia

Fabryka Okuć Budowlanych i Odlewnia Metali
Inż. **K. DOBROWOLSKI i S-ka**, Sp. z o. o.
Warszawa-Praga Krowia 6/8 Tel. 10-04-79

Fabryka Okuć Budowlanych
BRACIA LUBERT Sp. Akc.
Warszawa, Złota 34. Tel. 647-35 i 690-10

Budowlane Przedsiębiorstwa i Materiały

Będzin

Przedsiębiorstwo Budowlane
GUSTAW WEINZIEHER

Będzin Małachowskiego 31 Telefon 4-41

Bydgoszcz

PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT INŻYNIERYJNO-BUDOWLANYCH
ANTONI JAWORSKI — Budowniczy
Fabryka Wyrobów Drzewnych i Stolarnia budowlana
Bydgoszcz, ul. Promenada 8. Tel. 650 i 2150.

Gdynia

J. GOŹDZIEWSKI — ARCHYTEKTGdynia ul. Portowa
Projekt — Kierownictwo — Budowa**N. KALINOWSKI i SYN**Przedsiębiorstwo Budowlane Sp. z o. o.
Gdynia, Skwer Kościuszki, Tel. 1829. Gdańsk, Langgarten 79, Tel. 2578Inż. **K. KRZYŻANOWSKI i S-ka**Przedsiębiorstwo Budowlane
Gdynia ul. Świętojańska Tel. 11-25Przedsiębiorstwo Budowlane
NOWOSIELSKI BAZYLI
Gdynia — ul. PortowaPrzedsiębiorstwo Budowlane
F. SKAPSKI i S-ka Inżynierowie — Sp. Akc.
Gdynia, ul. Portowa

Katowice

T. WAWRZIK budowniczy

Katowice Jagiellońska 36 Tel. 24-11

Kraków

DYPLOMOWANI ARCHYTEKCI

Inż. Stanisław Filipkiewicz i inż. Juljusz Kolarzowski
Kraków Rynek Gł. 6 Tel. 46-86Przedsiębiorstwo Budowy i Robót Żelbetowych
JÓZEF KACZMARCZYK Budowniczy
Kraków, Rynek Gł. 34. Telefon 42-32.

Przedsiębiorstwo dla Budowli Żelbetowych

E. UDERSKI i S-ka
Kraków, Al. Słowackiego 60, tel. 12-68.

Lublin

Biuro Budowlane, Kanalizacyjne, Centr. Ogrzew. i Handl.

„ARCHYTEKT”
Sp. z ogr. odp. w Lublinie, Zamojska 4, tel. 2-47.

Lwów

Inż. **WAWRZYNIEC DAJCZAK**Autoryz. Inż. Architektury i Bud.
Lwów Długosza 7. Tel. 36-10Inż. Arch. **KALIKST KRZYŻANOWSKI**

Lwów, Kochanowskiego 38. Tel. 7-01.

WŁADYSŁAW SZPETMANArchitekt — Budowniczy
Lwów Klonowicza 12 Tel. 48-22.Architekt
PIOTR TARNAWIECKI

Lwów, Hetmana Tarnowskiego 26. Tel. 42-03.

TOWARZYSTWO ROBÓT TECHNICZNYCH

Spółka z ogr. odp.
Lwów, ulica Hetmańska 8, telefon Nr. 18-71

Lwów

Budowlane Przedsiębiorstwa i MateriałyBiuro Architektury i Przedsiębiorstwo Budowy
INŻ. ARCH. MAREK WEITZ

Lwów, Stryjska 20. Tel. 75-01

Łódź

Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjno-Budowlanych
„KONSTRUKTOR”Spółka z ograniczoną odpow.
Łódź, Al. Kościuszki Nr. 1. Telefon 60-28.

Poznań

BOLESŁAW DANECKI Arch. Bud.Przedsiębiorstwo Robót Budowlano-Inżynieryjnych
Poznań, Brama Dębińska, tel. 58-83 i 70-27.Przedsiębiorstwo Robót Budowlanych
LUDWIK MICHAŁSKI Budowniczy

Poznań, Wały Kazimierza Wielkiego 11, tel. 28-97

EDMUND RYCHLIKIBudowniczy
Poznań ul. Skryta 7 Telefon 64-84**WŁADYSŁAW URBANIAK** budown.Przedsięb. Robót Inżynieryjnych. Tartak parowy. Fabr. wyrob. z drzewa
Poznań, Droga Dębińska 10, tel. 33-54.

Sosnowiec

A. JĘDRZEJEWSKIPrzedsiębiorstwo Robót Budowl. i Komunikac. Sp. z o. o.
Sosnowiec ul. Piłsudskiego 28 Tel. 8-70

Przedsiębiorstwo Budowlane

L U F T i S-ka
Sosnowiec ul. Jasna 8

Tomaszów Mazowiecki

TECHNICUM

Biuro Przemysłowo-Budowlane Inż. **STANISŁAW CEDROŃSKI**
Tomaszów Mazowiecki, ul. Antoniego Nr 1, tel 161.

Warszawa

Niezbędne dla budujących

CENNIK BUDOWLANY — ANALIZA ROBÓT

Inż. K. Srokowskiego. Żądać w księgarniach. Wyd. Hoża 5 m. 17

Pierwsza w Kraju Fabryka Gipsu p. f. „ALABASTER”
Założona w roku 1873.właściciel Inż. **BRONISŁAW PLEBIŃSKI**
Warszawa, ul. Czerniakowska 156 (dom własny) tel. 913-40

Biuro Inżynieryjno-Budowlane

F. BOBROWSKI i B. SŁUBICKI

Warszawa ul. Rakowiecka 9 tel. 8-94-18

„B U D E X”

TOWARZYSTWO BUDOWLANE, SPÓŁKA AKCYJNA
Warszawa. ul. Krakowskie Przedmieście 9. Tel. 723-47 i 425-18

Towarzystwo Przemysłowo-Budowlane

„BUDOPOL” Sp. z ogr. odp.
Dyrekcja — Warszawa, Królewska 43, tel. 631-41 i 631-64Biuro Techniczno-
Budowlane**St. F. CRETTI**

WARSZAWA. Matejki 7 m. 15, tel. 9-57-26

Biuro Inż.-Bud. **A. CZEŻOWSKI i E. STRUG** Inżynierowie
Warszawa, Bracka 6 m. 14
Budowa miejskiej Szkoły Rękodzielniczej, róg Narbuta i Kazimierzow-
skiej. Tel. 865-19.

Budowlane Przedsiębiorstwa i Materjały

Warszawa

**BIURO BUDOWLANE
T. CZOSNOWSKI i S-ka**

Istnieje od 1865 roku

Warszawa, ul. Ceglana 5, Tel. Zarządu 605-82, Biura 605-80.

**Przedsiębiorstwo Budowlane
JAN GRAJEWSKI**

Warszawa Al. Szucha 4 Tel. 787-24

**Przedsiębiorstwo Budowlane
E. GRUCA i A. K. SŁAPCZYŃSKI**

Warszawa Dolna 21-a Telefon 833-47

**Przedsiębiorstwo Budowlane
Aleksander GUTT**

Warszawa, Aleja Szustra 36, tel. 871-89.

Towarzystwo Inż.-Budowlane „TRAWERS”
HACIEWICZ i SERWIŃSKI—Inż. Sp. Firm.
Warszawa, Piękna 22. Tel. 879-76, 808-69, 446-06.**Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-budowlane
N. H. HRYCKIEWICZ**

Warszawa Kujawska 3 Tel. 8-43-00

PAWEŁ HOLC i S-ka

SP. Z OGR. ODP.

Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjno-Budowlanych
Centrala Warszawa, Karolkowa 9, tel. 279-30
Oddział Łódź, 6 sierpnia 88, tel. 102-36.**Przedsiębiorstwo Przemysłowo-Budowlane
JÓZEF JAWORSKI i S-ka**

Warszawa, ul. Fabryczna Nr. 28, tel. 9-65-03.

Krajowe Towarzystwo Budowlane
„KATEBE” Sp. z ogr. odp.
Warszawa, Sienkiewicza 3, Telefon 420-01, 420-02 i 256-10**Przedsiębiorstwo Budowlane
JAN KĘDZIERSKI**

Warszawa, Nowy Świat 41. Tel. 643-78.

Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjno-Budowlanych
Inż. F. KOPKOWICZ
Warszawa, Jasna 22, m. 10. Telefon 281-95**Przedsiębiorstwo Budowlane
JAN KRĘCKI**

Warszawa, ul. Emilji Plater 19, Tel. 8-82-33

T. R. B. Towarzystwo Robót Budowlanych
Inż. BOGUSŁAW LENCKI i S-ka
Warszawa, ul. Śniadeckich 6, Tel. 664-11 9-64-66Towarzystwo Akcyjne Zakładów Przemysłowo-Budowlanych
FR. MARTENS i AD. DAAB
Warszawa, ul. Wiejska Nr. 9. Telefon 955-84Biuro Budowlane
STEFAN NIEDBALSKI
Warszawa, Marszałkowska 15-a, tel. 885-77Przedsiębiorstwo Budowlane
STEFAN PACHOWSKI
Warszawa ul. Czerwonego Krzyża 21/23 Tel. 205-74TOWARZYSTWO PRZEMYSŁOWO-BUDOWLANE
PŁACHECKI i PIEKUTOWSKI
Spółka Akcyjna
Warszawa, ul. Grażyńny 18. Tel. 8-60-55PIEKUTOWSKI i PŁACHECKI
ZAKŁADY CERAMICZNE „KORWINÓW”
Spółka z ogr. odpowiedzialnością
ZARZĄD: Warszawa, Grażyńny 18 Tel. 8-60-55

Warszawa

Budowlane Przedsiębiorstwa i Materjały**PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT INŻYNIERYJNO-BUDOWLANYCH
A. REINBERG i J. SPIEGEL**

Warszawa, Wspólna 54. Inżynierowie Tel. 909-99

BIURO TECHNICZNO-BUDOWLANE
B. ROGACZEWSKI i S. T. SZULAKIEWICZ
Warszawa, Biuro: Nowy-Świat 34, Tel. 768-82
Fabryka: Szczęśliwice Stadjon, tel. 968-94.Przedsiębiorstwo Budowlane
Inż. arch. SAMUEL SINGER
Warszawa, Koszykowa 79. Telefon 8-96-83Przedsiębiorstwo Budowlane
FR. SOKOŁOWSKI
Warszawa, Bracka 23, Telef. 658-36. Fabryka: Kaliska 11. Tel. 9-73-75Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjno-Budowlanych
H. SOSONKO i W. WOJCIECHOWSKI Inżynierowie
Warszawa, Krucza 8, tel. 881-84.TOWARZYSTWO BUDOWLANE Sp. Akc.
Inż. K. STRONCZYŃSKI, R. CZARNOTA-BOJARSKI i S-ka
Warszawa, Marszałkowska 17, Tel. 8.49.73, 8.23.45 i 8.53.44T-wo Robót Kolejowych i Budowlanych
„T O R” Spółka Akcyjna
Warszawa, Wiejska 21, Telefon 9-04-44 i 9-09-62WARSZAWSKA SPÓŁKA BUDOWLANA Spółka
7 o. o.
Warszawa, ul. Karowa 5. Tel. 230-22 (8-90-22)Warszawskie Towarzystwo Techniczno-Budowlane
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
Warszawa, Plac 3-ch Krzyży 9. Telefon: 802-56, 9-82-57BIURO TECHNICZNE
Inż. BRONISŁAW WIERZYŃSKI
Rządowo upoważniony inżynier budowy
WARSZAWA LEKARSKA 125 TEL. 894-58Biuro Budowlane
W. WOJNAROWSKI i B. ŚWIECKI
Warszawa, ul. Marszałkowska 79, tel. 858-01Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Budowlane
„ZJEDNOCZENI INŻYNIEROWIE” Sp. z o. o.
Warszawa, ul. Uniwersytecka 4, tel. 8-99-26, 8-94-71„ŻELAZO-BETON” Sp. z ogr. odp.
W. KRYŃSKI, W. MALINOWSKI i W. POLKOWSKI
inżynierowie
Warszawa, Żórawia 11. Tel. 960-24, 940-24 i 907-67

Włocławek

POPLAWSKI I FÜRSTENWALD
Przedsiębiorstwo budowlane i stolarnia mechaniczna
Włocławek. Telefon 200. Ul. Łęgska 16.

Zawiercie

Biuro Budowlane ANTONI BLANA
Zawiercie, ul. Królowej Jadwigi 7.

Warszawa

Budownictwo żelazneInż. JAN BRIGGEN
Warszawa, Krakowskie Przedmieście 5 Tel. 671-05
Dachy i Świetliki bezkitowe „ETERNA”, Bramy Garażowe, Went. Rotorowe.

Warszawa

Castor, środek przeciw wilgociHYDROFUGE „CASTOR” — KARSTENS MAURZYCY
Warszawa, ul. Koszykowa Nr. 7. Tel. 8.27-95
W Wilnie, biuro handlowe M. Jankowski, Ś-to Jańska Nr. 9

Cegielnie

Chelmino

Cegielnia „SATURN”

INŻ. A. DZIEDZIUL I S-KA
Chelmino (Pomorze) telefon 53.

Cement

Warszawa

Towarzystwo Fabryk Portland-Cementu
„WYSOKA” Spółka Akcyjna
Warszawa, Mazowiecka 7

Ceramika

Grudziądz

POMORSKIE ZAKŁADY CERAMICZNE w GRUDZIĄDZU

DACHÓWKI
PUSTAKI
MUROWE
ŚCIANKOWE
SUFITOWE

KLINKRY
OBLICÓWKI
GLAZURY
WSZYSTKICH
KOLORÓW

Zastępstwo „CERAMIKA POMORSKA” w Warszawie
AL. UJAZDOWSKIE NR. 30. TELEFON 68807.

Kraków

Plaszowska Fabryka Dachówek i Cegieł S. A.
Kraków, Radziwiłłowska 19.
Poleca: Dachówkę tłoczoną (Marsylską), Karpiówkę, cegłę maszynową
i pustą

Poznań

„OSTRZESZÓW”

Zakłady Ceramiczne i Tartaki Sp. Akc.
Poznań (firma „STOPA”), ul. 3 Maja 3a, Telefon 31-93
Poleca znane ze swej wyborowej jakości Dachówki (karpiówkę
rzymską, holenderską, felcówkę, i t. d.). Dreny (sączki), Klinkiery,
Cegłę, Sufitówkę i t. d.

„DZIEWULSKI I LANGE”

Tow. Akcyjne Zakładów Ceramicznych
Warszawa, Rysia Nr. 1 Tel. Nr. 618-84 i 618-65

BIURO TECHNICZNE ALBERT KARP INŻYNIER
WARSZAWA, UL. WILCZA 54. TELEFON 8-72-47 i 8-92-71

Ceramika budowlana. Mozaika GENERALNA REPREZENTACJA
podłogowa i ścienna dla celów f. „VILLEROY & BOCH”
dekorac. Obrazy mozaikowe. MITTLACH (FRANCJA)
Najtańsze i najtrwalsze nieścieralne podłogi diamentowo-betonowe
„SIKOBETON”

Włocławek

Miejska Cegielnia Mechaniczna we Włocławku, tel. 157
Bocznica własna. Produkcja roczna 10.000.000.
Cegła, Sączki różnych wymiarów, Cegła fasonowa, Dachówki.

Dywany

Warszawa

„ŁAD”

URZĄDZENIA WNĘTRZ, MEBLE, KILIMY, DY-
WANY, TKANINY I CERAMIKA DEKORACYJNA
Warszawa, ul. Czerniakowska 203. Tel. 444-82 i 935-83.

Dźwigi osobowe i towarowe

Warszawa

GÓRNOŚLĄSKIE TOWARZYSTWO PRZEMYSŁOWE
„GETEPE” Sp. Akc.
WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 149. TEL. 546-71

Elektrotechniczne Zakłady i instalacje

Warszawa

Inż.-Doradca-Elektryk B. JANUSZKIEWICZ
Projekty inst. elektr., kontrola robót i rachunków
Warszawa, Wspólna 66 m. 11. Tel. 289-09.

Warszawa

Elektrotechniczne Zakłady i instalacje

E. KÜHN i S-ka
Biuro Instalacyjno-Elektrotechniczne
Warszawa, Marszałkowska 71 Tel. 867-52 i 897-93

Biuro Instalacyjno-Elektryczne
B. PIERZCHAŁA
Warszawa Marszałkowska 117 Telefon 716-43

INŻYNIEROWIE B-CIA POLICZKOWSCY
BIURO ELEKTROTECHNICZNE
Warszawa, ul. Foksal 21 tel. 693-44
PROJEKTY I KOSZTORYSY NA ŻĄDANIE

Koncesjonowane Biuro Urzędzeń Elektrycznych
Tadeusz Tyrajski p. f. Spółka Elektrotechników
Warszawa Foksal 16 Tel. 746-76

Warszawa

Fasadowa Wyprawa

WYPRAWA „TERRAZYT” KAMIEŃ
FASADOWA SZTUCZNY
Zakłady Przemysłowe „TERRAZYT” w Warszawie
Warszawa, Chmielna 72 Telefon 672-14

O WYPRAWIE SZLACHETNEJ

UDZIELA INFORMACJI

Stucpeint

REPREZENTANT GENERALNY

HENRYK MENDELSSOHN

Warszawa, Jerozolimka 17, tel. 607-21

Sosnowiec, Katowice, Warszawa

Fundamenty

„M. LEMPICKI” SP. AKC. Warszawa, Al. Jerozolimskie 18. Tel. 298-11
Sosnowiec, ul. Małachowskiego 26. Tel. 1.09
Sp. z o. o. Katowice, ul. Gliwicka Nr. 6. Telefon 31.42

PALE FUNDAMENTOWE. WZMACNIANIE FUNDAMENTÓW
USZCZELNIENIA MUROW I BETONÓW. OBNIŻANIE WÓD
TERENOWYCH NA CZAS BUDOWY — SPECJALNE INSTALACJE
POMPOWE. WSZELKIE ROBOTY PODZIEMNE.

Warszawa

Towarzystwo Fundamentowe
„RAYMOND” Inż. Edward Romański S. A.
Warszawa, Zgoda 9. Tel. 792-68

Warszawa

Gazowe urządzenia, Lampy elektryczne

Fabryka JAN SERKOWSKI S. A.
GAZOWE PIECE KĄPIELOWE ATIS
GAZOWE KUCHNIE, KUCHENKI I T. D.
ELEKTRYCZNE LAMPY I ŻYRANDOLE
WARSZAWA NOWOLIPIE 78
TEL. 11-06-12, 11-63-87

Warszawa

Izolacyjne Materiały

„MUROSAN” — proszek czyni betony i zaprawy cementowe, półcemen-
towe i wapienne absolutnie nieprzepuszczalnymi; fundamenty, wykonane z „Mu-
rosanem”, nie przepuszczają wody i wilgoci.

„WILGOCIOCHRONY” B i R tamują momentalnie przeciekającą wodę
pod największym ciśnieniem.

Polska Fabryka Chemicznych Materiałów Budowlanych
Inż. L. ORŁOWSKI — Sukc.
Warszawa, Marszałkowska 97a. Tel. 692-29.

Białystok

Instalacyjno - Techniczne Biura

Centralne Ogrzewanie i Wodociągi

„SANOTECHNIKA”
L. ANTOSZEWSKI i H. LIFSZYC, inżynierowie.
Białystok, ul. Sienkiewicza 67, Tel. 16-30.
Ogrzewanie centr., wodociągi, kanalizacje i t. p.

Instalacyjno - Techniczne Biura
Centralne Ogrzewanie i Wodociągi

Gdynia

Inż. B. ŚWIEŻYŃSKI i S-ka
Warszawa, Narbuta 3. Telefon 8-22-14
Gdynia, Lipowa, willa „Nałęcz”. Telef. 17-35

Przedsiębiorstwo Instalacyjne
Inż. IGNACY TESZNER
Gdynia, ul. Lipowa, willa „Nałęcz”. Telefon 650 i 2150.

Kalisz

Biuro Techniczno-Instalacyjne
GAŁKOWSKI i PODCIECHOWSKI
Kalisz, Narutowicza 4. Telefon 215. Oddział Łódź, Sienkiewicza 22.

Katowice — Sosnowiec

Biuro Techniczne Inż. WITOLD MALINOWSKI
KANALIZACJE — WODOCIĄGI — CENTRALNE OGRZEWANIE
Katowice, ul. Plebiscytowa 28, tel. 3-16; Sosnowiec, ul. Piłsudskiego 18, tel. 10-15

Kraków

Inż. WACŁAW GAŚSIOR i S-ka
Projektują i wykonują: ogrzewania centralne, wodociągi, łaźnie i t. p.
Kraków, Karmelicka 14. Tel. 108-00

Inż. M. HOCHWALD
Przedsiębiorstwo Budowy Wodociągów i Ogrzewań Centralnych
Kraków Starowiślna 60 Telefon 25-86

Lwów

FRANCISZEK IRZYK
Zakład dla instalacji wodociągów, centralnego ogrzewania, urządzeń gazowych i t. d.
Lwów, ul. Kopernika 30 Tel. 884

I-szy Koncesjonowany Zakład Instalacyjny
ADOLF PREIS I SYN
we Lwowie, ul. Sykstuska 19. Dawniej Schlachter i Preis

Poznań

SZAFRANEK i ROSZCZYK, Inżynierowie
Poznań, ul. Fredry 6, Telefon 59-29 i 59-22
Fabryka Budowy Ogrzewań Centralnych i Wentylacji

Warszawa — Katowice — Sosnowiec

„M. LEMPICKI” SP. AKC. Warszawa, Al. Jerozolimskie 18, tel. 298-11
Sosnowiec, ul. Małachowskiego 26, tel. 1.09
Sp. z o. o. Katowice, ul. Gliwicka Nr. 6, telefon 31.42
STUDNIE WIERCONE i OPUSZCZANE
Wodociągi—Kanalizacje — Centralne ogrzewanie

Warszawa

JUNKERSA Gazowe Piece Kąpielowe. Automaty na wiele miejsc czerpanych, Grzejniki umywalkowe Aparaty zbiornikowe i inne.

Generalne Przedstawicielstwo na Polskę
STANISŁAW COHN
Warszawa Senatorska 36
Telefony: 641-61 i 641-62

„INSTALATOR”
Biuro Techniczne Edward BOBER-MILEWSKI Zjedn. Techn.
Warszawa, Nowy Świat 34/36. Telefon 674-06 i 264-98

Zakłady Instalacyjne Urzędzeń Zdrowotnych
JÓZEF KAMLER i S-ka, Inżynierowie
Właściciele: J. KAMLER i W. MARCINKOWSKI
Warszawa, Wiktorska 17, tel. 856-88, 856-49.

PRZEDSIĘBIORSTWO INSTALACYJNE
Inż. STEFAN SKWARECKI
Ogrzewania centralne, kanaliz., wodociągi i gaz. Projekty i kosztorysy.
Warszawa, Lwowska 11, tel. 8-50-78.

Instalacyjno - Techniczne Biura
Centralne Ogrzewanie i Wodociągi

Warszawa

STANKIEWICZ i S-ka, Inżynierowie, Sp. z o. o.
Warszawa, ul. Widok 23. Telefon 304-88
Instalacje ogrzewań centralnych i urządzeń sanitarnych.

Fabryka Hydrauliczna „WISŁA”
M. STRASBURGER i K. SASKI
Warszawa, ul. Kopernika 26, tel. 600-62 i 670-48

Biuro Urzędzeń Zdrowotnych i Ogrzewań Centralnych
WACŁAW TOMASZEWSKI inż.
Warszawa, ul. Em. Plater 10. Telefon 962-68.

ZAJĄCZKOWSKI, SZEWCZYKOWSKI i S-ka
Inżynierowie
Warszawa, ulica Śliska Nr. 9. Tel. 765-12 i 689-12

BIURO INSTALACYJNO-TECHNICZNE
Inż. CZESŁAWA ZARZECKIEGO
Ogrzewanie Centralne, Kanalizacje, Wodociągi i t. p.
Warszawa, Marszałkowska 79, tel. 832-88.

Łódź

Izolacje

Fabryka Wyrobów Korkowych—Materiałów izol. i chem.
ROSICKI, KAWECKI i S-ka
Łódź, Orla 17/19. Tel. 218-47

Warszawa

Zakład Izolacyj ciepło i zimnochronnych
FRANCISZEK OŻAROWSKI
Warszawa, Chłodna 45. Telefon 295-72

WARSZAWSKA FABRYKA IZOLACJI KORKOWEJ
Władysław Wierusz-Kowalski i S-ka
Warszawa, Dworska 14/16, tel. 701-12, 701-46 i 862-51

Warszawa

Izolacje i Asfalty

Fabryka materiałów izolacyjnych, gudronitu i asfaltu
„GUDRONIT” W. CISZEWSKI, bud.
Warszawa, Krakowskie-Przedmieście 17
tel. biuro 611-45, fabryka 10-10-45.

STANKIEWICZ i S-ka, inżynierowie, Sp. z o. o.
WARSZAWA, WIDOK 23, TELEFON 304-88
CONCO, Izolacje i konserwacje od wody, dachów, tarasów, betonu, muru, żelaza, drzewa etc.

Fabryka Izolacyj Korkowych, Bituminy, Aquisolu i Asfaltów
„ORŁOROG”
daw. Orłowski, Rogowicz i S-ka. W-wa, Królewska 8, tel. 701-23 i 747-78

Łódź

Kamieniarskie Roboty i Przedsiębiorstwa

ZAKŁAD RZEŹBIARSKO-KAMIENIARSKI
FR. SZYMAŃSKI
Wykonuje prace pomnikowe, budowlane, kościelne i meblowe
ŁÓDŹ, 11 Listopada 61 róg Cmentarnej 2, telef. 187-05.

Warszawa

Pracownia Artystyczno-Rzeźbiarsko-Kamieniarska
K. R. KOZIŃSKIEGO
Warszawa, Powązkowska 26 (18 i 76) domy własne. Telefon 11-96-52
Pomniki z marmuru, granitu i piaskowca. Budowa grobów i rob. bud.

Warszawa

Kilimy

„ŁAD” URZĄDZENIA WNĘTRZ, MEBLE, KILIMY, DY-
WANY, TKANINY I CERAMIKA DEKORACYJNA
Warszawa, Czerniakowska 203. Tel. 444-82 i 935-83.

Konstrukcje Dachowe

Warszawa

Nowoczesne drewniane konstrukcje dachowe
Biuro Inż. Bud. „ŁUK” L. PARADISTAL i SYN, Inżynierowie
Warszawa, Hoża 49. Tel. 9-33-84 i 9-54-81

Konstrukcje Żelazne

Warszawa

Przedsiębiorstwo Robót Żelaznych
BR. TOMASZEWSKI i S-ka
Warszawa, ul. Kopernika 12. Tel. 734-98

Konstrukcje Żelazne i Roboty Budowlane

Warszawa

Fabryka Wytwarzania żelaznych konstrukcji i ornamentacji
H. ZIELEZIŃSKI, wł. KORNEL KUBACKI, Inżynier.
Warszawa, ul. Marszałkowska 11/13. Telefon 805-74

Krycie Dachów

Warszawa

ALFRED PESZKE
Fabryka Tektury Smółki i Asfaltu, oraz krycie i konserw. dachów
Warszawa, Zawiszy 8, tel. 708-96.

Leśno-meljoracyjne biura

Krzczmieniec

Inż. STANISŁAW ZWINCZAK
Krzczmieniec Słowackiego 38

Luster Fabryki

Warszawa

Fabryka Luster i Szlifiernia Szkła
B-cia BABICZ
Warszawa, ul. Solec 77. Tel. 9-70-02

Malarskie Zakłady

Łódź

Zakład Art.-Dekoracyjno-Malarski
M. OPOCZYŃSKI
Łódź, Piotrkowska 88. Tel. 149-95 139-95
Warszawa

Przedsiębiorstwo Robót Malarskich
KAROL BROSZKIEWICZ i S-wie
Warszawa, Lwowska 13. Tel. 869-76

Przedsiębiorstwo Malarsko-Dekoracyjne
T. JAMIOŁKOWSKI i S. JARZEŃKI
Warszawa, Sosnowa 1. Tel. 310-48
Malowanie aparatami pneumatycznymi

Meble

Warszawa

„**ŁAD**” URZĄDZENIA WNĘTRZ, MEBLE, KILIMY, DY-
WANY, TKANINY I CERAMIKA DEKORACYJNA
Warszawa, Czerniakowska 203. Tel. 444-82 i 935-83.

Nowoczesne meble kolorowe
mechanicznie lakierowane,
forniowane, bejcowane;
wzory, informacje i porady artystyczne
WARSZAWA
Żórawia 24a, m. 3, telefon 8-69-71.
Sp. z o. o.

Meble stalowe i metalowe

Warszawa

ZAKŁADY WYROBÓW METALOWYCH
KONRAD, JARNUSZKIEWICZ i S-ka, S. A.
WARSZAWA, UL. GRZYBOWSKA Nr. 25
TELEFON 605-98
FABRYKA MEBLI METALOWYCH DO UŻYTKU
DOMOWEGO, NOWOCZESNYCH MEBLI STAŁO-
WYCH NIKLOWANYCH ORAZ MEBLI SZKOLNYCH

Warszawa

Meble stalowe i metalowe

FABRYKA MEBLI ŻELAZNYCH
I. NEUFELD

Warszawa-Praga Brukowa 4. Tel. 10-14-66
Produkuje: Nowoczesne meble stalowe.
Urządzenia szpitalne.
Meble lekarskie.
Łóżka żelazne i mosiężne.
Materace sprężynowe i zwykłe.
Wózki dziecięce.
ODLEWY ŻELIWNE

HIGIENICZNY
TAPCZAN
METALOWY

cena od 100 zł z malowaniem

PROGRES RECORD

Warszawa

Metale

Metale półszlachetne

D/H. A. GEPNER

Warszawa, Grzybowska 27. Tel. 690-27 i 655-25.

Warszawa

Metalowe Wyroby

Fabryka Wytwarzania Metalowych
A. MORANTOWICZ
Warszawa, Długa 46. Tel. 11-09-59

Warszawa

Neon

REKLAMY NEONOWE I ŻARÓWKOWE, POKRYWANIE BIAŁEMI
METALAMI FRONTÓW WYSTAW SKLEPOWYCH
T. JAROSZ
Warszawa, ul. Hoża 34. Telefon 916-85, 10-16-84.

Warszawa

Obicia papierowe

Tow. Akc. „J. FRANASZEK”
Magazyn detaliczny obić papierowych
Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 15

UDZIELAMY PISEMNEJ GWARANCJI, ŻE OBICIA

Tekko - Salubra

DAJĄ SIĘ MYĆ I NIE PŁOWIEJĄ
Wzory i ceny są dostarczane bez obowiązku kupna
Gen. Przedst. na Rzeczp. Polską i w. m. Gdańsk
HENRYK MENDELSSOHN
Warszawa, Jerozolimska 17. Telef. 607-21.

TAPETY

F. STASZEWSKI fabr. własna
Warszawa, ul. Mazowiecka 8. Tel. 670-85

Warszawa

Piece „Szrajbera”

KAFLE STALOWE

Karol SZRAJBER

SP. z O. O.
WARSZAWA, GRÓJECKA 33
Telefon 9-20-33

Polichromja — Malarstwo Art. — Witraże

Poznań

„POLICHROMJA”

Poznań, ul. Fabryczna 31, tel. 78-64

Posadzki

Lwów

GLÓWNY ZARZĄD DÓBR LICEUM KRZEMIENIECKIEGO
w KRZEMIENCU
Dostarcza materiały tarte i deszczulki posadzkowe z ułożeniem i bez.
FABRYKI: Lwów, ul. Grodecka 116, tel. 10-05 i Smyga-Wolyń.

Poznań

KORASZEWSKI i MARWEG
Wyroby Drzewne, Posadzki Dębowe, Ksylolitowe i Linoleum
Poznań, Plac Wolności 14a, tel. 28-84.

Warszawa

Wytwórnia Posadzek Drzewnych
B-cia BEDNARCZYK
Warszawa, Kałuszyńska 7. Tel. 10.11-54

Fabryka posadzek cementowych inkrustowanych i stopni
„LASTRICO” INŻ. STANISŁAW RADZIMIŃSKI
Warszawa, ul. Wilanowska 22, tel. 9-60-54.

B-cia RUDOLF
Fabryka Posadzek luksusowych, dębowych i fornierów
Warszawa, Nowolipie 52/54 Tel. 12-15-79

Rysunkowe Artykuły

Warszawa

Zakład wyświetlania rysunków i Skład przyborów rysunkowych
ALBIN ZABORSKI
Warszawa, Widok 22. Telefon 405-09

Rzeźbiarstwo i Sztukatorstwo

Poznań

ST. DUŻEWSKI
Mistrz Rzeźbiarsko - Sztukatorski
Poznań, Marszałka Focha 95. Telefon 66-26

Siatki i Płoty Druciane

Poznań

„DRUTOWNIA — POZNAŃ”
Fabryka siatek i płotów druczanych
Poznań, ul. św. Marcina 45a. Tel. 24-01.
Siatki 4-ro i 6-cio kątnie, karbowane, oraz
siatki rabcicowe i arfy do przesiewania piasku.
Specjalność: kompletne ogrodzenia z ustawieniem na miejscu.

Stolarskie Zakłady

Warszawa

Zakłady Stolarskie
M. HERODEK
Warszawa, Solec 77. Telefon 9-60-48

Mechaniczne Zakłady Stolarskie
Spółka z ogr. odp.
L. ŁUCZYŃCIEC i inż. L. SOBAŃSKI
Warszawa, Miodowa 16 Tel. 779-75 i 729-54

Studnie Artezyjskie

Warszawa, Katowice, Sosnowiec

„M. LEMPICKI” SP. AKC. Warszawa, Al. Jerozolimskie 18, tel. 298-11
Sp. z o o. Katowice, ul. Gliwicka Nr. 6, telefon 31-42
STUDNIE WIERCONE I OPUSZCZANE
Wodociągi—Kanalizacje—Centralne ogrzewanie
Specjalne Przedsięb. WIERCENIE STUDZIEN ARTEZYJSKICH
Inż. M. HRYNIEWIECKI
Specjalność: Studnie Artezyjskie i Badanie Gruntu
Warszawa, Kopernika 28. Tel. 213-73
Składy (dom własny) ul. Elekcyjna 50 tel. 720-14

Warszawa

Szkła Fabryki

Inż. RYCHŁOWSKI, WEHR i S-ka
Warszawa, Krucza 24. Tel. 810-24
Specjalność Hydrotechnika — Hydrologja

Belgijska Spółka Akcyjna
TOW. POŁUDNIOWO ROSYJSKICH HUT LUSTRZANYCH
w Brukseli w Belgii.
Huty: Zabkowice tel. 11, szkło okienne maszynowe.
Szczakowa tel. 16, szkło szybowe prasowane.
Zarząd: Warszawa, ul. Bracka 6 m. 2, tel. 9-00-04.

Warszawa

Szkló

LUSTRA własnej wytwórni
Szyby szlifowane. Szlifiarnia HENRYK HOCH
szkła i podlewnia luster ul. Bracka 2. Tel. 909-73

Przedsiębiorstwo Robót Szklarskich
JAN SZULC — FABRYKA LUSTER
Warszawa, Biuro: Nowy Świat 59. Tel. 765-94 i 9-62-32

Warszawa

Szklarskie Roboty

Przedsiębiorstwo Robót Szklarskich
ZRZESZENIE SZKLARZY Sp. z o. o.
Warszawa, Nowowiejska 26, Tel. 424-44, P. K. O. 8-44-44

Warszawa

Tkaniny Dekoracyjne

„ŁAD” URZĄDZENIA WNĘTRZ, MEBLE, KILIMY, DYWANY
TKANINY I CERAMIKA DEKORACYJNA
Warszawa, Czerniakowska 203. Tel. 444-82 i 935-83

Warszawa

Wentylatory

Zakład Urządzeń Wentylacyjnych i Suszarnianych
Inż. FR. KWIATKOWSKI
Warszawa, Grochów II ul. Kawcza 37. Telefon 10.26-76

Poznań

Witraże

POZNAŃSKI ZAKŁAD WITRAŻÓW ARTYSTYCZNYCH
„POLICHROMJA”
Poznań, ul. Fabryczna 31, tel. 78-64

Warszawa

Artystyczna Pracownia Witraży
MIECZYŚLAW KOSIŃSKI
Warszawa, Danilowiczowska 4, tel. 721-69

Sosnowiec

Zakłady Wyświetlania Rysunków

KOPIARNIA RYSUNKÓW TECHNICZNYCH
POWIELARNIA — LITOGRAFJA
C. PRZYTULSKI
w Sosnowcu, ul. 3-go Maja 15. Telefon 6-22

Warszawa

Zakład wyświetlania rysunków i oprawa planów
„ELEKTROKOPJA”
Warszawa, Hoża 49 m. 6. Telefon 954-81

ARTYKUŁY RYSUNKOWE
ST. SZYMAŃSKI i K. CYGAŃSKI
Warszawa, ul. Wilcza 32. Telefon 8-14-78

Zakłady Wyświetlania Rysunków

Warszawa

WARSZAWA
telefon
405-09

WIDOK 22
telefon
405-09

Zakłady Fotochemigraficzne

Łódź

ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA

klisze 100

do Reklam Gazetowych
Cenników, Prospektów,
Zdjęcia fotograficzne dla celów reprodukcji,
Rysunki, projekty reklamowe
i wydawnicze wykonywa =

R. Borkenhagen
Tel. 1.11-72

Warszawa

Zakład Fotochemigraficzny

ROMAN SAWICKI

WARSZAWA UL. WSPÓLNA 45 — TELEFON 965-76
WYKONUJE: KLISZE DO DRUKU SIATKOWE • KRESKOWE
JEDNO I WIELOBARWNE.....

Zakłady Fotochemigraficzne

Warszawa

ZAKŁAD ZJEDNOCZONYCH CHEMIGRAFÓW

W WARSZAWIE, UL. ŻELAZNA Nr. 28. TEL. 242-83.

WYKONUJE: KLISZE DO DRUKU ILUSTRACYJ

do pism, książek, cenników i ogłoszeń — t. j. trój-
barwne, dwubarwne, siatkowe i kreskowe.

Warszawa

Zduńskie Przedsiębiorstwa

Przedsiębiorstwo Robót Zduńskich

Konstanty SZWEDZIŃSKI i Syn

Warszawa, ul. Płocka 31, m. 12. Tel. 685-36.

Warszawa

Żyrandole

FABRYKA ŻYRANDOLI I ARMATUR ELEKTRYCZNYCH

BRACIA BORKOWSCY Sp. Akc.

Sklep: Jerozolimska 6, tel. 642-79. Fabryka i Sala wzorów: Grochowska 45 tel. 10-02-98

JABŁOŃSKI i Spółka

Warszawa, Królewska 16

Tel. 718-14

Świeczniki nowoczesne. Największy wybór

FABRYKA ŻYRANDOLI ELEKTRYCZNYCH

A. MARCINIAK Sp. Akc.

Warszawa: Zarząd i Fabryka: Wronia 23, tel. 795-08 i 792-02

Wzorownia: Złota 49, tel. 260-76 i 206-06

Szanownych Prenumeratorów

prosimy o wpłacanie prenumeraty

na kwartał bieżący.

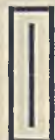
Składnica przyborów kreślarskich i zakład wyświetlania rysunków oraz oprawy planów

ALBIN ZABORSKI

WARSZAWA, WIDOK 22
TELEFON 405-09

WYŁĄCZNA SPRZEDAŻ

papierów światłoczułych, utrwalanych na sucho, jedynej
krajowej wytwórni papierów światłoczułych „OZALID”
właśc. OTTON SÖDERSTRÖM, Łódź

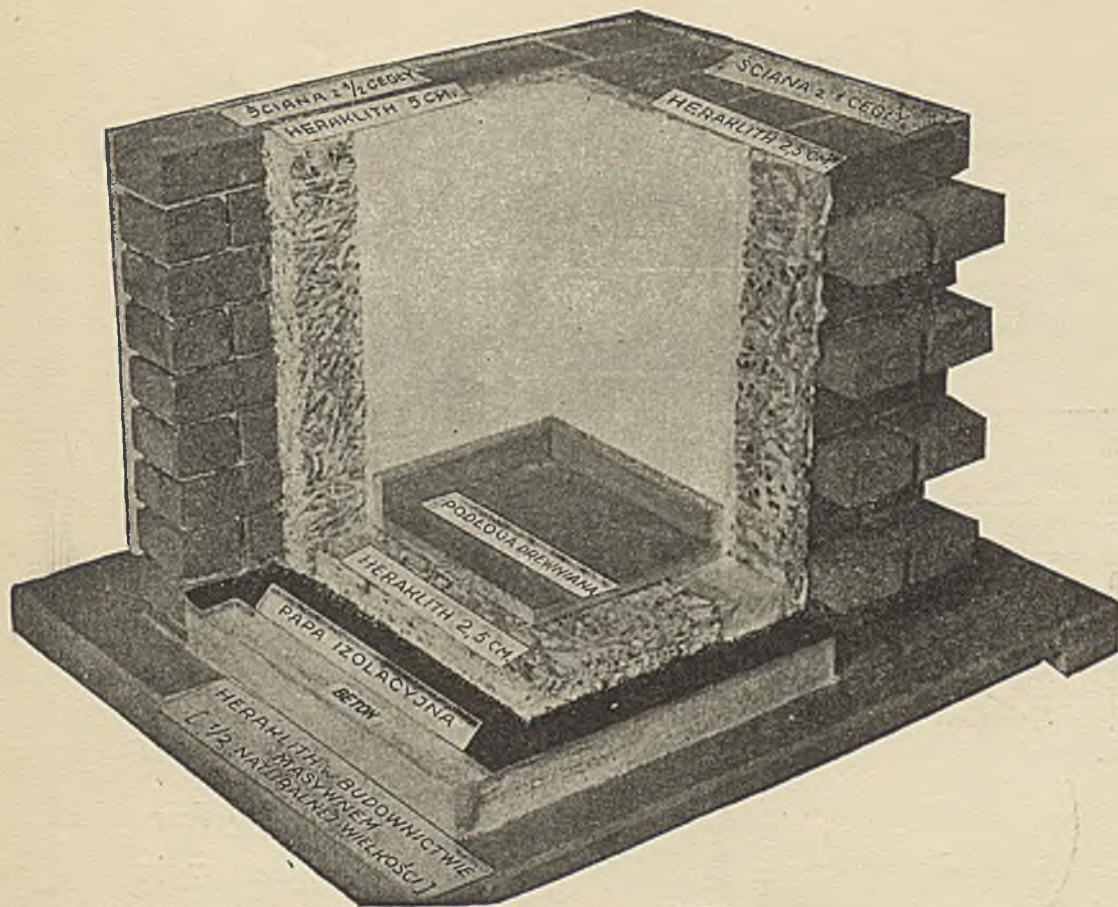

GENERALNE PRZEDSTAWICIELSTWO

maszyn do wyświetlania i utrwalania rysunków oraz
planów wszechświatowej fabryki

R. REISS W LEIBENWERDA

KATALOGI, CENNIKI, PRÓBK I ORAZ DEMONSTRACJE MASZYN W RUCHU SĄ NA KAŻDE ŻĄDANIE

MUR NA 0,5 CEGŁY. WZGLĘDNI
NA 1 CEGŁĘ IZOLOWANY PŁYTAMI

HERAKLITH.

DOPIERO DZIĘKI IZOŁACJI PŁYTAMI BUDOWLANEMI
I IZOŁACYJNEMI

HERAKLITH

stają się mury z cegły **izotermicznie** pełnowartościowymi.

WSZELKIEMI WYJAŚNIENIAMI TECHNICZNEMI, KARTAMI KONSTRUKCYJNEMI,
PROSPEKTAMI I OPINJAMI SŁUŻĄ AUTORYZOWANE REPREZENTACJE:

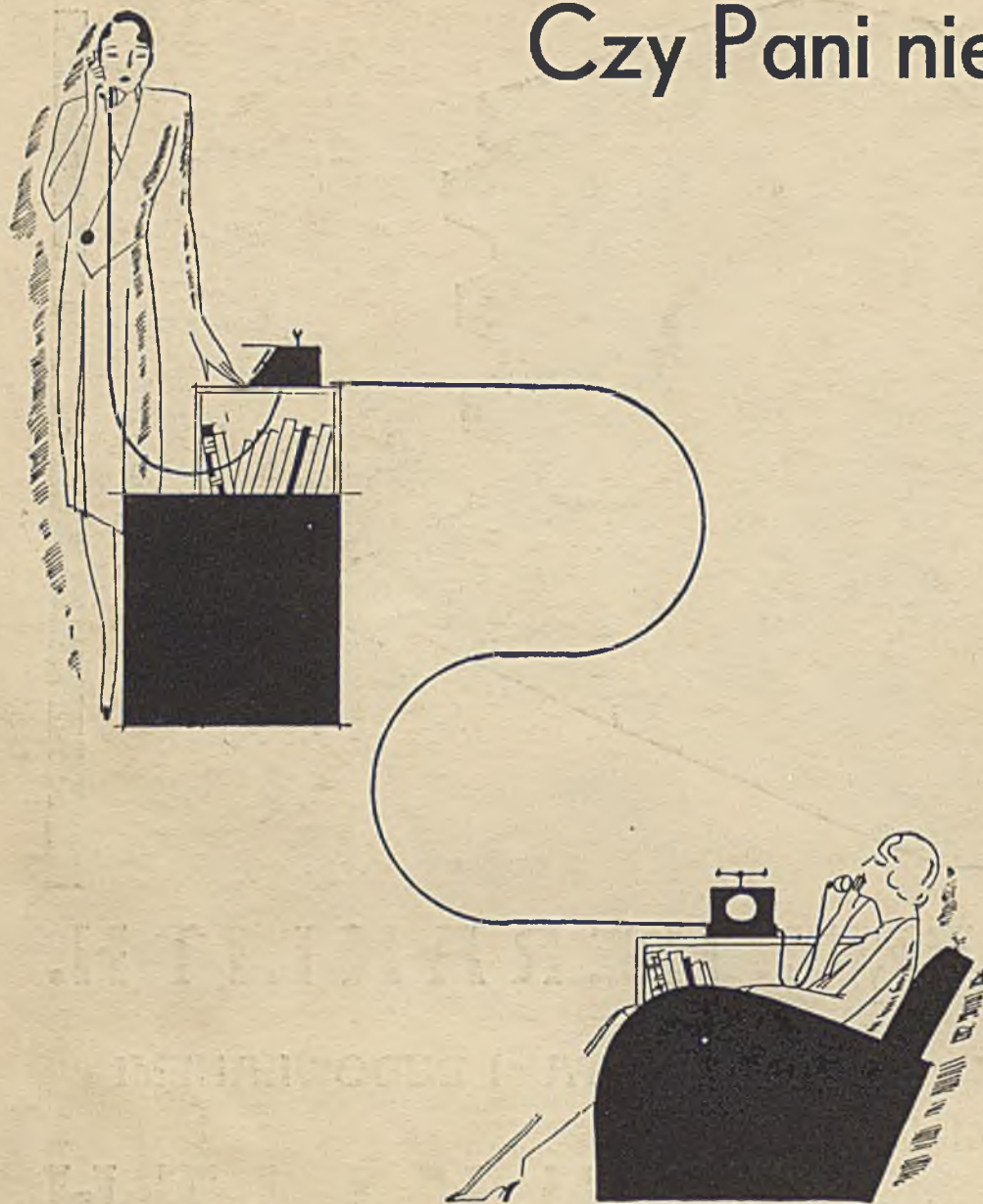
Na województwa: warszawskie, poznańskie, pomorskie, lubelskie, kieleckie, łódzkie, białostockie i obszar Górnego Śląska: TOWARZYSTWO HANDL.-PRZEM. MIECZYŚLAW ZAGAJSKI S. A. WARSZAWA, Żórawia 3; Katowice, Mickiewicza 12; Łódź, Sienkiewicza 53.

Na województwa: wileńskie, nowogródzkie, poleskie, wołyńskie: D/H. G. PIOTROWSKI, WILNO, M. MAGDALENY 2, m. 4.

Na województwa: krakowskie i Śląsk Cieszyński: E. RZECHACZEK, BIELSKO OBOK BIAŁEJ, Graniczna 5.

Na województwa: lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie: BRACIA MUND, LWÓW, ul. Sykstuska 23.

Czy Pani nie wie?

.....
gdzie
wybrać
obicia
papierowe
do mego
nowego
mieszkania

.....
gdzieżby,
jeżeli
nie
u
Fraszka....
mają
największy
wybór,
niskie ceny
i dają
dogodne
warunki

FABRYKA OBIĆ PAPIEROWYCH
„J. FRANASZEK” Sp. Akc.

MAGAZYNY DETALICZNE:
KRAK. PRZEDMIEŚCIE 15. TELEFON 601-72
AL. JEROZOLIMSKIE 33. TELEFON 601-78